

**NUORTEN ELÄMÄNTAIDOJEN VAHVISTAMINEN
TEATTERITOIMINNAN KEINAIN**

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Visamäki, Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä

Syyslukukausi, 2018

Pauliina Hiekkalinna

Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä
Visamäki

Tekijä	Pauliina Hiekkalinna	Vuosi 2018
Työn nimi	Nuorten elämäntaitojen vahvistaminen teatteritoiminnan keinoin	
Työn ohjaaja/t	Merja Salminen	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja. Opinnäytetyö on toteutettu Lasten ja nuorten säätiön Tenho-hankkeessa (2015–2018). Hankkeessa ilman koulutus- ja työpaikkaa olevat nuoret tekevät taidetta kuudella eri paikkakunnalla. Elokuvan, sirkuksen ja teatterin työpajoissa nuoret tutustuvat itseensä taiteen tekemisen kautta ja oppivat toimimaan muiden ihmisten kanssa ryhmässä. Hankkeen yhtenä tavoitteena on nuorten elämäntaitojen vahvistaminen taiteen keinoin.

Lähestyn tutkimusongelmaani syrjäytymisen ja osallisuuden, myönteisen tunnistamisen ja voimaantumisen sekä taidelähtöisten menetelmien näkökulmasta. Olen määritellyt elämäntaidot Lasten ja nuorten säätiön mukaisesti. Opinnäytetyöni aineisto koostuu teatteritoimintajaksolle osallistuneiden nuorten sekä teatteritoiminnan ohjaajien haastattelusta.

Teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja. Nuorten itsetuntemus, itsetunto ja itsearvostus vahvistuu ryhmässä. Teatterilähtöiset menetelmät antavat työkaluja oman itsensä tutkimiseen ja ymmärtämiseen. Itsetunto vahvistuu onnistumisen kokemusten ja positiivisen palautteen ansioista. Itsearvostus vahvistuu positiivisen ryhmäkokemuksen kautta, silloin kun nuori kokee tulleen hyväksytyksi ja arvostetuksi omana itsenään. Teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa myös nuorten sosiaalisia taitoja ja osallisuuden kokemusta. Teatterin tekeminen on yhteisöllistä toimintaa.

Avainsanat elämäntaidot, voimaantuminen, osallisuus, teatterilähtöiset menetelmät

Sivut 78 sivua, joista liitteitä 2 sivua

Master of Social Services, Degree Programme in Promoting wellbeing through culture and art activities
Visamäki

Author	Pauliina Hiekkalinna	Year 2018
Subject	Enhancing the life skills of youth by means of theatre activities	
Supervisors	Merja Salminen	

ABSTRACT

This thesis aims at clarifying how theatre activities can be used for enhancing youth life skills. The research was carried out in the Finnish Child and Youth Foundation's "Tenho" project (2015—2018). In the project, young people without school or job engage in arts in six different Finnish districts. Via workshops in the areas of cinema, circus and theatre, youth get to know themselves by means of art performance and learn to work as a team together with other people. One of the project's goals is to enhance the life skills of youth by means of art.

The view point of my thesis is that of social exclusion and participation, positive recognition and empowerment, and methods stemming from art perspective. In the definition of life skills, I have followed the principle of the Finnish Child and Youth Foundation. The research material of my thesis consists of interviews with the youngsters and the theatre instructors, who participated the theatre workshops.

Theatre can be used as a tool for enhancing the life skills of youth. Their knowledge of themselves, their self-esteem and their feeling of own value are all enhanced in a group. The methods stemming from theatrical art provide tools for self-examination and understanding of oneself. Self-esteem is strengthened by feelings of success and positive feedback. Feeling of own value is strengthened by positive group experience, when the youth feel that they have been accepted and valued as themselves. Drama is made as a community, where people perform and act as one.

Keywords life skills, empowerment, participation, methods stemming from theatre

Pages 78 pages including appendices 2 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	2
3	OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	3
3.1	Tenho-hanke	3
3.2	Vaara-kollektiivi.....	4
4	TUTKIMUKSEN TIETOPERUSTA	5
4.1	Nuoruusikä ikäkautena ja kehitysvaiheena.....	5
4.2	Elämäntaidot	6
4.2.1	Itsetuntemus, itseluottamus ja itsearvostus.....	7
4.2.2	Ajattelu- ja tunnetaidot.....	8
4.2.3	Sosiaaliset- ja vuorovaikutustaidot	8
4.2.4	Yhteiskuntataidot	9
4.3	Syrjäytyminen ja osallisuus	9
4.3.1	Syrjäytyminen.....	9
4.3.2	Sosiaalinen vahvistaminen	10
4.3.3	Osallisuus.....	11
4.3.4	Osallisuuden kokemuksen vahvistaminen	11
4.4	Myönteinen tunnistaminen ja voimaantuminen	12
4.4.1	Myönteinen tunnistaminen.....	12
4.4.2	Voimaantuminen	13
4.5	Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä	15
4.5.1	Kulttuuri- ja taidetoiminnan hyvinvointi vaikutukset.....	15
4.5.2	Teatterilähtöiset menetelmät	17
5	AINEISTO JA MENETELMÄT	18
5.1	Laadullinen tutkimus.....	18
5.2	Tutkimusmenetelmä	19
5.3	Aineiston analyysi.....	21
5.4	Eettisyys.....	21
6	TULOSTEN ESITTELY.....	22
6.1	Nuorten ajatuksia ja kokemuksia teatteritoimintajaksosta.....	23
6.1.1	Ryhmässä oleminen.....	23
6.1.2	Ryhmässä toimiminen	27
6.1.3	Yhteenveto	30
6.2	Elämäntaitojen vahvistuminen	33
6.2.1	Minätaidot.....	33
6.2.2	Sosiaaliset taidot	35
6.2.3	Yhteenveto	36
6.3	Tulevaisuuden näkymät	38
6.4	Teatteritoiminnan ohjaajien haastattelu	39

6.4.1 Ryhmä	39
6.4.2 Yhteenveto	45
6.4.3 Elämäntaitojen vahvistuminen teatteritoiminnan keinoin	46
6.4.4 Yhteenveto	54
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	57
7.1 Itsetuntemuksen, itsetunnon ja itsearvostuksen vahvistaminen	57
7.2 Ajattelu- sekä tunnetaidot	59
7.3 Sosiaaliset taidot	60
7.4 Osallisuuden kokemuksen vahvistaminen	61
7.5 Vastuunottaminen itsestä ja muista	62
7.6 Tulevaisuuden näkymät	63
8 POHDINTA.....	64
LÄHTEET	67

Liitteet

Liite 1	Nuorten yksilöhaastatteluiden teemat ja haastattelurunko
Liite 2	Teatteritoiminnan ohjaajien haastattelun teemat ja haastattelurunko

1 JOHDANTO

Me-säätiön selvityksen mukaan Suomessa on jo 69 000 syrjäytynyttä alle 30-vuotiasta nuorta. Syrjäytyneiden määrä kasvaa edelleen. Nuorten syrjäytyminen tulee Suomelle kalliiksi niin taloudellisesti kuin inhimillisestikin. Säätiön analyttikko Jussi Pyykkösen mukaan keskeisimpiä nuorten syrjäytymisriskejä ovat työttömyys, koulutuksen puuttuminen, mielenterveys ja harrastusten puuttuminen. ”Jos ne kaikki toteutuvat yhden kohdalla, on nuori jo todella vaikeassa elämäntilanteessa. Jo kahden tekijän kohdalla tilanteeseen puuttuminen voi olla myöhäistä”, sanoo Pyykkö. (Tenttinen 2017.)

Helsingin sanomien haastattelema tutkija Tiina Ristikari Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta kertoo, ettei syrjäytymisriskissä olevat nuoret ole homogeeninen joukko, vaan nuorten taustalla on hyvin erilaisia tilanteita. Nuorten syrjäytyminen ja koulupudokkuus eivät ole vähentyneet viime aikoina, vaikka niiden ehkäisyyn on lisätty resursseja. Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on myös yksi Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoitteista. (Tenttinen 2017.)

Syrjäytynyt voidaan määritellä henkilöksi, jolla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta, joka ei käy töissä eikä ole suorittamassa varusmiespalvelua tai hoida lapsia kotona. Nuorten elämäntilanteet vaihtelevat nopeasti, joten peruskoulun jälkeen ilman koulutus- ja työpaikkaa olevia nuoria ei voida suoriltaan määritellä syrjäytyneeksi vaan syrjäytymisvaarassa oleviksi. (Ikäheimo 2015, 13–15.) Inkeri Savan ja Marjatta Bardyn (2002, 4) mukaan syrjäytymisvaaraan joutumista ohjaavat erilaiset yhteiskunnallis-kulttuuriset rakenteelliset tekijät sekä vallankäytön mekanismit, jolloin syrjäytymisen ehkäiseminen on väistämättä luonteeltaan yhteiskunta-, kulttuuri- ja sosiaalipoliittista toimintaa.

Vuonna 2006 voimaan tulleen nuorisolain myötä syrjäytymisen käsitteen tilalla on alettu käyttää sosiaalisen vahvistamisen käsitettä. Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena on nuorten yhteisölliseen toimintaan kiinnittyminen ja aktiivinen kansalaisuus. (Kuurre 2015, 8.) Monimutkaistuvassa maailmassa on entistä tärkeämpää ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä vahvistamalla joukkoon kuulumisen kokemuksia sekä parantaa elämäntaitoja ja hallintaa. Sosiaalista vahvistamista voidaan vahvistaa esimerkiksi taidetoimintaryhmiin osallistumisella. (Aaltonen ym. 2015, 66–67.)

Toteutin opinnäytetyöni Tenho-hankkeessa, joka on Lasten ja nuorten säätiön alainen hanke. Hankkeessa ilman koulutus- tai työpaikkaa olevat nuoret tekivät taidetta kuudella eri paikkakunnalla. Elokuvan, sirkuksen ja teatterin työpajoissa nuoret tutustuivat itseensä taiteen tekemisen kautta ja oppivat toimimaan muiden ihmisten kanssa ryhmässä. Taidetyöpajoissa

nuoret oppivat asettamaan itselleen tavoitteita ja sitoutuvat niiden saavuttamiseen. Tenho-hankkeessa nuoret saivat työkaluja, joiden avulla opintoihin tai työelämään siirtyminen on helpompaa. (Lasten ja nuorten säätiö 2017.)

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, millaisia mahdollisuuksia teatteritoiminnalla on vahvistaa nuorten elämäntaitoja. Lasten ja nuorten säätiön määritelmän mukaan elämäntaidot voidaan jakaa kahteen eri pääkategoriaan: minätaitoihin ja ympäristötaitoihin. Minätaidot ovat itsen liittyviä taitoja, kuten esimerkiksi itsetuntemus, itsetunto ja itseluottamus. Ympäristötaidot ovat puolestaan yhteisöön ja yhteiskuntaan liittyviä taitoja, kuten sosiaaliset taidot ja yhteiskuntataidot. Lasten ja nuorten säätiön toiminnassa elämäntaidot ymmärretään kokonaisvaltaisiksi elämässä tarvittaviksi taidoiksi. (Lasten ja nuorten säätiö 2015, 9.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Kajaanissa toimivan Vaara-kollektiivin teatteritoimintajaksolle osallistuneiden nuorten ajatuksia ja kokemuksia osallistumisesta teatteritoimintajaksolle. Miten nuoret ovat kokeneet teatteritoiminnan, millaisia merkityksiä he antavat teatteritoimintajaksolle ja miten he kokevat teatteritoimintajakson vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin. Lisäksi selvitän hankkeessa toimivilta teatteritoiminnan ohjaajilta, miten he näkevät teatteritoiminnan menetelmien ja teatteritoimintajakson vahvistavan nuorten elämäntaitoja.

2 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimusongelmana tässä tutkimuksessa on se, miten teatteritoiminnalla voidaan vaikuttaa nuorten elämäntaitojen vahvistumiseen. Opinnäytetyöni avulla haluan löytää vastauksia siihen, miten Tenho-hankkeen teatteritoimintajaksolle osallistuneet nuoret ovat kokeneet teatteritoimintajakson, miten nuoret ovat kokeneet teatteritoiminnan vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin ja miten teatterialan ammattilaiset näkevät teatteritoiminnan vahvistavan nuorten elämäntaitoja. Näiden kysymysten avulla pyrin saamaan vastauksen tutkimusongelmaan.

Tenho-hankkeen tavoitteena on nuorten elämäntaitojen vahvistaminen taiteen keinoin. Opinnäytetyössäni määrittelen elämäntaidot Lasten ja nuorten säätiön määritelmän mukaisesti.

Lähestyn tutkimusongelmaani syrjäytymisen ja osallisuuden, myönteisen tunnistamisen ja voimaantumisen sekä taidelähtöisten menetelmien näkökulmasta. Osallisuuden edistäminen on yksi keskeinen keino syrjäytymisen ehkäisemisessä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017.) Myönteisen tunnistamisen keskeisenä tavoitteena on arvokkuuden ja osallisuuden vahvistaminen. Henkilökohtaisesti koettu kunnioitus ja osallisuutta vahvis-

tava sosiaalinen arvostus kehittää itseluottamusta, itsetuntoa ja itsearvotusta. (Häkli, Kallio & Korkiamäki 2015, 224.) Muiden arvostuksen, luottamuksen ja kunnioituksen kokeminen lisää myös sisäisen voimantunteen kasvamista eli yksilön voimaantumista (Siitonen 1999, 143–145).

Opinnäytetyötutkimukseni kautta haen vastausta seuraaviin kysymyksiin:

Miten teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja?

- Miten Tenho-hankkeen teatteritoimintajaksolle osallistuneet nuoret ovat kokeneet teatteritoiminnan?
- Miten teatteritoimintajaksolle osallistuneet nuoret ovat kokeneet teatteritoiminnan vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin?
- Miten teatteritoiminnan ohjaajat näkevät teatteritoiminnan vahvistavan nuorten elämäntaitoja?

3 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Opinnäytetyöni toteutui Tenho-hankkeessa. Tenho-hanke on vuosina 2015–2018 toteutettu Sosiaali- ja terveysministeriön Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama hanke, jossa ilman koulutus- tai työpaikkaa olevat nuoret tekivät taidetta erilaisissa taidetyöpajoissa ympäri Suomea (Lasten ja nuorten säätiö 2017). Hanke päättyi keväällä 2018.

Elokuvan, sirkuksen ja teatterin työpajoissa nuoret tutustuivat itseensä, oppivat toimimaan muiden ihmisten kanssa, asettivat itselleen tavoitteita ja sitoutuivat niiden saavuttamiseen. Tenhossa nuoret vahvistivat omia elämäntaitojaan, joiden avulla opintoihin tai työelämään siirtyminen on helpompaa. Kuntien nuoriso- ja sosiaalityön työntekijät olivat mukana asettamassa tavoitteita ja suunnittelemassa sopivia jatko polkuja yhdessä nuorten kanssa. (Lasten ja nuorten säätiö 2017.)

3.1 Tenho-hanke

Keväällä 2018 päättyneen hankkeen tavoitteena oli nuorten elämäntaitojen vahvistaminen siten, että nuorten itsetuntemus, sosiaaliset taidot, tavoitteiden asettelutaidot, itseluottamus ja tulevaisuudenusko kehittyvät. Hankkeen tavoitteena oli tuoda ilman koulutus- ja työpaikkaa olevien nuorten palveluihin uusia toimintatapoja, joiden avulla päästään vaikuttamaan nuorten asenteisiin, osallisuuden kokemukseen ja itsearvostukseen syvällisemmällä tasolla, jotta nuoren muutos kohti aktiivista kansalaisuutta on mahdollista. (Lasten ja nuorten säätiö 2017)

Tenho-hankkeen yhtenä tavoitteena oli nuorten elämäntaitojen vahvistaminen taiteen keinoin. Lasten ja nuorten säätiö (2015, 9) määrittelee elä-

mäntätaidot kokonaisvaltaisiksi elämässä tarvittaviksi taidoiksi. Elämäntaitoihin kuuluvat minätaidot sekä ympäristötaidot. Minätaidot ovat itseen liittyviä taitoja kuten esimerkiksi itsetuntemus, usko itseensä, kyky tunnistaa ja käsitellä tunteita. Ympäristötaidot liittyvät yhteisöön ja yhteiskuntaan. Tällaisia taitoja ovat muun muassa sosiaaliset- sekä yhteiskuntataidot. Elämäntaitojen vahvistuessa nuori kiinnostuu lähiyhteisöstänsä ja yhteiskunnallisesta toimijuudesta, alkaa ottaa vastuuta sekä itsestään että muista ympärillensä.

Hankkeen avulla haettiin ratkaisua ilman koulutus- ja työpaikkaa olevien nuorten vaikeisiin tilanteisiin, kehittelemällä toimintamalleja, joiden avulla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja ja siirtymiä kohti koulutusta ja työelämää. Nuoret tulivat hyvin erilaisista taustoista ja syyt sille, ettei työ- ja koulutuspaikkaa ollut löytynyt olivat erilaisia. Yhteistä näille nuorille oli se, että heidän elämäntaitonsa olivat heikot. (Lasten ja nuorten säätiö 2017)

Hankkeen aikana tarjottiin ilman opiskelu- ja työpaikkaa oleville nuorille sosiaalista kuntoutusta elokuva-, sirkus- ja teatteritoiminnan keinoin. Taidetoimintaa oli kuudella eri paikkakunnalla (Helsinki, Vantaa, Varkaus, Kaajaani, Oulu, Tampere). Toiminnassa mukana olleet nuoret tekivät taidetta yhdessä ammattitaiteilijoiden kanssa. Toiminta toteutettiin yhteistyössä paikallisen nuorisotakuun toimeenpanosta ja nuorten tukemisesta vastuussa olevien tahojen kanssa. (Lasten ja nuorten säätiö 2017)

3.2 Vaara-kollektiivi

Vaara-kollektiivi on Kajaanissa toimiva vuonna 2014 perustettu esittävän taiteen kollektiivi. Vaara tuottaa korkeatasoista, uutta luovaa esittävää ja soveltavaa taidetta. (Vaara kollektiivi 2017.)

Lokakuussa 2017 Vaara-kollektiivi aloitti neljännen ryhmänsä Tenho-hankkeessa. Ryhmä oli tarkoitettu 18–29-vuotialille nuorille aikuisille. Ryhmä kokoontui kolme kertaa viikossa lokakuun alusta helmikuun puoleenväliin saakka. Ryhmän ohjaajina toimivat kaksi teatteri-ilmaisun ohjaajaa. Ryhmässä oli viisi nuorta ryhmän alusta ryhmän loppuun saakka.

Vaara-kollektiivin toiminnassa ilman koulutus- ja työpaikkaa olevat nuoret osallistuivat teatteritoimintaan. Vaara-kollektiivin ryhmässä osallistujat pääsivät tutustumaan teatterin eri osa-alueisiin, välillä vierailen muidenkin esittävän taiteenlajien parissa. Ohjaajat ja ryhmäläiset loivat yhdessä suunnitelman, jonka pohjalta ryhmä alkoi toimia. Osallistujat saivat itse vaikuttaa siihen, millaisessa tehtävissä esityksissä halusivat olla ja millaiselle yleisölle esitys esitettiin. Ryhmätoiminnassa korostettiin yhdessä olemista ja tekemistä. Toiminnalla tähdättiin esityksen valmistamiseen. (Lasten ja nuorten säätiö 2017)

Teatteritoiminnan lisäksi tapaamiskerroilla käsiteltiin osallistujien elämään liittyviä teemoja. Tavoitteena oli, että teatteritoimintajaksolla nuoret löytäisivät itsestään uusia lahjakkuuden muotoja, heräisivät luovaan ajatteluun ja saivat vahvistusta itsetunnolleen ja elämäntaidoilleen. (Lasten ja nuorten säätiö 2017)

4 TUTKIMUKSEN TIETOPERUSTA

Tässä osiossa esittelen tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen liittyviä käsitteitä. Ensimmäiseksi käsittelen nuoruusikää kehitysvaiheena, millaisia kehitystehtäviä ja haasteita nuoruusikään kuuluu. Määrittelen kappaleessa myös hankkeen tavoitteisiin liittyviä käsitteitä elämäntaitoihin liittyen. Käsittelen syrjäytymistä ja osallisuutta vastapareina toisilleen sekä millaisilla toimilla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja lisätä osallisuuden kokemusta. Olen etsinyt myös olemassa olevaa tietoa taide- ja teatterilähtöisestä toiminnasta ja siitä, miten kulttuuri- ja taidetoiminnalla voidaan edistää ihmisten hyvinvointia. Tenho-hankkeen tavoitteena oli nuorten elämäntaitojen vahvistaminen ja sitä kautta syrjäytymisen ehkäiseminen taidetoiminnan keinoin.

4.1 Nuoruusikä ikäkautena ja kehitysvaiheena

Nuoruusikään liittyy paljon mielikuvia ja tunteita, rajojen ja erilaisten roolien kokeilua. Nuorena hankitaan uusia kokemuksia ja mennään kohti uuden alkua. Nuoruusiästä meillä jokaisella on omanlaisemme kokemuksemme ja muistomme.

Nuoruus on oma biologinen ikä- ja, mutta samalla se nähdään siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen (Nurmi 1998, 256; Mäkinen 2015, 103). Nuoruuden vaiheessa yksilö kehittyy fyysisesti aikuiseksi, oppii keskeiset yhteisöissä tarvittavat taidot ja valmiudet, itsenäistyy omasta lapsuuden perheestään, etsii ja valitsee myöhemmät aikuisuuden roolit ja positiot. Näiden tapahtumien pohjalta nuori muodostaa käsityksen omasta itsestään. (Nurmi 1998, 256.) Nuoruus voidaan nähdä myös aikuisuuteen liittyvien vastuiden, velvoitteiden ja roolien sekä yhteiskuntaan kiinnittymisen neuvottelu- ja kokeiluvaiheena (Mäkinen 2015, 104).

Nuoruusiän kehitystä ohjaa monet biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät, jotka ovat monella tapaa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa (Nurmi 1998, 256). Ajoittain kehitysprosessi on kivuliasta tasapainoilua vapauden ja vastuun sekä turvallisten rajojen välillä. Kehitysprosessi vaatii runsaasti voimavaroja ja ajoittain tukea, jotta nuori pystyy oivaltamaan omat vahvat puolensa ja löytämään itseluottamusta onnistumisen kokemusten kautta. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2007, 15–16.)

Nuoruusikään kuuluu monenlaisia kehityshaasteita ja -tehtäviä, kuten esimerkiksi oman minäkokemuksen selkeyttäminen ja itsenäisen elämän aloittaminen (Nurmi 1998, 256). Kehitystehtävillä kuvataan tavoitteita, joita yksilön tulisi saavuttaa yhteiskunnan odotusten mukaisesti eri kehityksen vaiheissa. Kehityshaasteet muodostuvat ympäristön asettamien odotusten, antamien toimintamahdollisuuksien ja tuen sekä yksilön omien voimavarojen, tarpeiden ja valintojen pohjalta. (Aaltonen ym. 2007, 19.) Nuoruusiän kehityshaasteisiin vaikuttaa siis nuoren omien tavoitteiden, toiveiden ja odotusten lisäksi ympäristö.

Tony Dunderfeltin (2011, 237) mukaan Erik Erikson (1985) määrittelee nuoruusiän kehitystehtäväksi identiteetin muodostamisen. Identiteetti on oman yksilöllisyyden kokemuksen löytämistä ja se liittyy tiiviisti yksilön sosiaaliseen maailmaan (Aaltonen ym. 2007, 74). Nuoruudessa ihminen etsii omaa itseään kokeilemalla erilaisia rooleja ja ympäristön tarjoamia malleja. Identiteetin syntyminen ei kuitenkaan onnistu ilman tuskaa, sillä epävarmuus on kehitykselle välttämätön. (Dunderfelt 2011, 237–239.)

Identiteetikriisi on vaihe, jossa nuori hakee omia voimavarojaan ja tarpeitaan suhteessa ympäröivään kulttuuriin ja sen asettamiin tavoitteisiin. Nuori peilaa itseään lähiympäristöön, yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Erik Eriksonin (1982) mukaan kehitysvaiheen vaarana on roolien hajaantuminen. Nuori ei kykene löytämään itselleen sopivaa identiteettiä eikä löydä itselleen sopivaa ammatti-identiteettiä, jolloin yhteiskuntaan sopeutuminen vaikeutuu. Tällöin hän ei näe myöskään oman toimintansa merkityksellisyyttä yhteiskunnassa. (Aaltonen ym. 2007, 74–75.)

Tony Dunderfeltin (2011, 84–84) mukaan nuoruusvaiheessa on opittava ohjaamaan omaa elämäänsä oman yksilöllisyytensä kautta yhä tietoisemmin suhteessa muihin ihmisiin, luontoon ja koko maailmankaikkeuteen. Tämä oppiminen jatkuu läpi elämän, mutta nuoruudessa se on kiihkeimmillään. Nuoruudessa haetaan tasapainoa minän muuttuville tarpeille ja etsitään vastauksia kysymyksiin, mikä on minun tarkoitukseni ja paikkani tässä maailmassa (Aaltonen ym. 2007, 51).

4.2 Elämäntaidot

Käsitteen elämäntaidot määrittely on vaikeaa ja sen voi ymmärtää monella tapaa. Itse ajattelen elämäntaitojen olevan elämässä tarvittavia taitoja, joiden avulla yksilö näkee itsensä riittävän hyvänä ja hän pärjää elämässään riittävän hyvin. Tällaisia taitoja ovat mielestäni muun muassa itseluottamus, itsearvostus ja vuorovaikutustaidot.

Lasten ja nuorten säätiön (2015, 9) määritelmän mukaan elämäntaidot jakautuvat kahteen eri pääkategoriaan: minätaitoihin ja ympäristötaitoihin. Minätaidot käsittävät itsetuntemuksen, itsetunnon, itseluottamuksen sekä ajattelu- ja tunnetaidot. Tunnetaidoilla tarkoitetaan kykyä tunnistaa

ja käsitellä tunteita. Ympäristötaitoihin kuuluvat muun muassa vuorovai-
kutustaidot, empatiakyky sekä vastuu itsestä ja muista. Ympäristötaitoihin
kuuluu myös yhteiskunnallisen näkökulman huomioiminen.

Lasten ja nuorten säätiön toiminnassa elämäntaidot ymmärretään koko-
naisvaltaisiksi elämässä tarvittaviksi taidoiksi. Elämäntaidot kehittyvät jat-
kuvasti osana arkipäivää, mutta niitä voidaan myös kehittää aktiivisesti ja
tietoisesti. (Lasten ja nuorten säätiö 2015, 9.)

Kuva 1. Elämäntaidot Lasten ja nuorten säätiön määrittelemänä

Elämäntaitoja tarvitaan erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, ongelmien rat-
kaisuissa sekä identiteetin ja oman elämänpolun rakentamisessa. Elämän-
taitojen merkitys korostuu elämän muutostilanteissa ja erilaisissa vaikeissa
vaiheissa. (Lasten ja nuorten säätiö 2015, 9.) Nuoruus on itsessään siirty-
mävaihe, jossa nuori siirtyy lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruus ikävaihee-
seen kuuluu monenlaisia haasteita ja muutostilanteita, jolloin tarvitaan
riittäviä elämäntaitoja. Nuoruus on myös hyvä aika kehittää elämäntaitoja.

4.2.1 Itsetuntemus, itseluottamus ja itsearvostus

Tony Dunderfeltin (2006, 18–19) mukaan itsetuntemusta on oman psyy-
ken toiminnan ymmärtäminen eli yksilön omaa ymmärrystä itsestä. Itse-
tuntemus pitää sisällään omien tunteiden, ajattelun ja toiminnan eli koko
käyttäytymisen tiedostamisen.

Liisa Keltinkangas-Järvisen (1999, 17–19) mukaan hyvää itsetuntoa on se,
kuinka paljon hyviä ominaisuuksia ihminen itsessään näkee, näkee oman
elämänsä ainutkertaisuuden sekä ymmärtää olevansa tärkeä. Itsetunto on
myös itsearvostusta, jolloin ihmisellä on kyky olla tyytyväinen omiin suori-
tuksiin ja omaan itseensä.

Itseluottamus on puolestaan sitä, että ihminen uskaltaa asettaa itselleen
korkeita tavoitteita ja ottaa haasteita vastaan. Itsetunto pitää sisällään
itseluottamuksen ja itsensä arvostamisen. (Keltinkangas-Järvinen 1999,
17–19.)

4.2.2 Ajattelu- ja tunnetaidot

Nuoruusiässä kognitiivinen eli tiedollinen maailma kohtaa monenlaisia vaatimuksia, joita kehityksen muut osa-alueet asettavat. Nuoren koko elämä muuttuu ja siksi nuoren on usein vaikea hallita tunteitaan. Nuori hahmottaa usein ympäröivää maailmaa pohtimalla sitä siitä näkökulmasta, että miltä hänestä tuntuu. (Aaltonen ym. 2003, 60.)

Tunneäly on kyky, jolla yksilö harjoittaa itsehillintää, innostumista, sisua sekä taitoa motivoitua ja löytää optimismia vaikeissakin tilanteissa. Tunneälyä ja tunnetaitoja voi harjoitella keskustelemalla avoimesti nuoren kanssa nuoren omista ja muiden ihmisten tunteista. Tunneällyn kehittäminen kehittää myös sosiaalisia taitoja. Sosiaalisesti lahjakas nuori osaa tunnistaa ja ymmärtää myös toisten tunteita ja näkökulmia, jolloin toiminen vuorovaikutustilanteissa on joustavampaa ja luovempaa. (Aaltonen ym. 2003, 60–62.)

4.2.3 Sosiaaliset- ja vuorovaikutustaidot

Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan sitä, että yksilöllä on taidot selviytyä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa sekä osaa rakentaa ja arvostaa hyviä ihmissuhteita (Juusola 2017, 6; Keltinkangas-Järvinen 2010, 17). Sosiaalisten taitojen avulla ihminen kykenee solmimaan kontaktin hyvinkin erilaisiin ihmisiin sekä keskustelemaan ja olemaan luontevasti muiden ihmisten seurassa. Sosiaaliset taidot käsittävät myös sen, että ihmisellä on kyky ymmärtää toista ihmistä ja hänen tunteitaan. Sosiaaliset taidot saavutetaan kokemusten ja kasvatuksen myötä. (Keltinkangas-Järvinen 2010, 18–22.)

Reijo Kauppilan (2005, 19, 24) mukaan sosiaalisilla vuorovaikutustaidoilla tarkoitetaan ihmisten välistä toimintaa erilaisissa toimintaympäristöissä. Keskeisiä vuorovaikutustaitoja ovat: keskustelutaidot, neuvottelutaidot, esiintymistaidot, yhteistyö- sekä yhteistoimintataidot, viestintätaidot, ryhmä- ja tiimityötaidot sekä empatiataito.

Suomen mielenterveysseuran määritelmän mukaan vuorovaikutustaidolla tarkoitetaan halua ja kykyä vaihtaa ajatuksia, kokemuksia, mieli-piteitä tai tekoja toisten ihmisten kanssa. Vuorovaikutustaidoilla tarkoitetaan myös kykyä ja halua toimia muiden kanssa yhdessä. Keskeistä vuorovaikutuksessa on vastavuoroisuus, jossa molemmat tai kaikki osapuolet antavat oman panoksensa. (Suomen Mielenterveysseura n.d)

Empatiakykyä tarvitaan ihmissuhteissa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Empatialla tarkoitetaan toisten ihmisten tunteiden, tarpeiden, viestien ja tavoitteiden tunnistamista, huomioimista sekä niihin vastaamista. Empatiakyky antaa valmiuksia ymmärtää myös toisten ihmisten sanattomia viestejä. (Suomen Mielenterveysseura n.d) Empatia-taitoja voidaan harjoitella koko elämän ajan esimerkiksi pohtimalla toisen ihmisen elämää

ja koettamalla eläytyä tämän tunne-elämään (Aaltonen ym. 2003, 62). Empatiakyky kehittyy myös itse saamasta myötätunnosta ja ymmärryksestä (Suomen Mielenterveysseura n.d).

4.2.4 Yhteiskuntataidot

Ihminen on yksilö, jolla on omat ajatukset, käyttäytymistavat ja elämäntapa-
pavalinnat. Yksilöstä tulee kansalainen astuessaan oman yksilöllisyyden
piirin ulkopuolelle ja alkaessaan toimia, osallistua ja vaikuttaa erilaisissa
yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Aktiivinen kansalaisuus on demokraattisen
yhteiskunnan perusta. Ilman ihmisten halua ja kykyä osallistua ja vaikuttaa
yhteiskunnallinen järjestelmä ei ole toimintakykyinen. (Oikeusministeriö
2005, 15, 42.)

Nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen panostaminen on kansantaloudelli-
sesti tuottava investointi, sillä nuorten tunne yhteisöllisyydestä luo sosiaa-
lista pääomaa, joka kasvattaa hyvällä itsetunnolla varustettuja, lähim-
mäisistään ja elinympäristöstään välittäviä kansalaisia (Oikeusministeriö
2005, 57).

4.3 Syrjäytyminen ja osallisuus

Käsittelen syrjäytymistä ja osallisuutta vastapareina toisilleen. Tenho-han-
keen tavoitteena oli syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden kokemuksen
vahvistuminen. Osiossa käsittelen sitä, miten nämä käsitteet liittyvät toi-
siinsa ja miten niihin voidaan mahdollisesti vaikuttaa.

4.3.1 Syrjäytyminen

Määritelmä ”syrjäytyneet nuoret” on ongelmallinen. Syrjäytymistä verra-
taan helposti ideaalinuoruuteen eli ideaalitalanteeseen siitä, miten siirty-
mät lapsuuden perheestä kohti itsenäistä elämää sujuvat. (Aaltonen ym.
2015, 128.) Kyösti Raunio (2006, 9–11, 13.) määrittelee syrjäytymisen yk-
silöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoudeksi, jolloin yksilö on jou-
tunut yhteiskunnan keskeisten toiminnallisten areenoiden ulkopuolelle. Eli
syrjäytyminen voidaan nähdä merkittävän syrjäytymistä yhteiskunnan val-
tavirran ulkopuolelle, normaaliudesta sivuun joutumisella. Normaalius tar-
koittaa tässä näkemyksenä siitä, miten asioiden tulisi olla ja miten ihmisen
tulisi käyttäytyä.

Kaikkien nuorten kohdalla ei kuitenkaan asiat mene samalla tavalla, joilla-
kin nuorilla voi olla elämässään sellaisia tekijöitä, jotka hankaloittavat hei-
dän osallistumisestaan opiskeluun ja työelämään. Tällaisia tekijöitä ovat esi-
merkiksi terveydelliset seikat, oppimisvaikeudet, elämäntilanne tai per-
heen tuen puute. Toisilla taas voi olla hankaluutta löytää oma ammatti tai

ala, jota haluaa opiskella. Toisinaan nuori on voinut hankkia itselleen koulutuksen, työkokemusta ja hänellä on motivaatiota tehdä työtä, mutta koulutusta vastaavaa työtä vaan ei löydy. (Aaltonen ym. 2015, 128.)

Syrjäytymisellä kuvataan usein köyhyyttä ja huono-osaisuutta. Euroopan komission määritelmän mukaan syrjäytymiseen liittyy työmarkkinoilta syrjäytymisen lisäksi myös muita ulottuvuuksia, kuten esimerkiksi heikot elinolosuhteet, heikot mahdollisuudet osallistua yhteiskunnan sosiaaliseen ja poliittiseen päätöksen tekoon sekä heikot mahdollisuudet nauttia kulttuurista ja virkistystoiminnasta. (Aaltonen ym. 2015, 12.)

Nuorten syrjäytymiseen liittyvässä keskustelussa syrjäytyminen nähdään usein putoamisena ammattiin johtavasta koulutuksesta ja siitä seuraavaa työttömyyttä. Tutkimuksissa korostetaan sitä, että nuorten huono-osaisuus on harvoin kasautunut vakavasti. Nuorten kohdalla syrjäytyminen nähdään ennen kaikkea vaaraksi ajautua poikkeavalle elämänuralle. Nuorten kehittyminen aikuiseksi kulkee kuitenkin omia polkujaan, joiden suunta suhteessa hyvinvointiin, koulutukseen ja työllistymiseen saattaa muuttua hyvinkin nopeasti. (Notkola ym. 2013, 56, 242–243.)

Syrjäytynyt voidaan määritellä henkilöksi, jolla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta eikä käy töissä, suorittamassa varusmiespalvelua tai hoida lapsia kotona. Nuorten elämäntilanteet vaihtelevat nopeasti, joten peruskoulun jälkeen ilman koulutus- ja työpaikkaa olevia nuoria ei voida suoriltaan määritellä syrjäytyneeksi vaan syrjäytymisvaarassa oleviksi. (Ikäheimo 2015, 13–15.)

Päivi Känkkäsen (2013, 28) mukaan syrjäytyminen on aina yksilöllinen kokemus siinä missä hyvinvointikin. ”Nuori, jota aikuinen saattaa pitää syrjäytyneenä, ei välttämättä itse koe olevansa syrjäytynyt, jos hänellä on mielekästä tekemistä, vaikka hänellä ei olisikaan esimerkiksi koulutus- tai työpaikkaa.”

4.3.2 Sosiaalinen vahvistaminen

2006 vuonna voimaan tulleen nuorisolain myötä syrjäytymisen ehkäisyn käsitteen tilalla on ryhdytty käyttämään sosiaalisen vahvistamisen käsitettä. Syrjäytymisen ehkäisy on käsitteenä katsottu olevan leimaava, kun taas sosiaalisen vahvistaminen viittaa prosessiin, jossa parannetaan nuorten elämäntilannetta ja -hallintaa. Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena on nuoren yhteisölliseen toimintaan kiinnittyminen ja aktiivinen kansalaisuus. (Kuurre 2015, 8.)

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja parantaa elämäntaitoja ja hallintaa. Sosiaalista vahvistamista voi olla esimerkiksi taidetoimintaryhmiin osallistuminen. Toiminnan tavoitteena voi olla normaalin arkirytmien ylläpitäminen ja perusarjen hallintataitojen vahvistaminen. (Aaltonen ym. 2015, 66–67.)

Muuttuvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa on entistä tärkeämpää ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä vahvistamalla joukkoon kuulumisen kokemuksia. Sosiaalinen syrjäytyminen on prosessi, jossa ulkopuolelle jäämisen tulemisen, kelpaamattomuuden ja epäonnistumisen kokemukset kasaantuvat. (Sajaniemi & Mäkelä 2015, 137.)

4.3.3 Osallisuus

Osallisuuden edistäminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi keinoksi syrjäytymisen ehkäisemiseksi niin Suomen hallituksen kuin Euroopan unioninkin tasolla. Mitä osallisuudella sitten tarkoitetaan? Osallisuus voidaan ymmärtää tunteena, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin arvostavassa yhteisössä. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena. Osallisuus ilmenee myös mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Mitä osallisuus on? -työpapereissa (Isola ym. 2017, 5) osallisuutta on määritelty seuraavasti: Osallisuus on kuulumista elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin. Osallisuus on vaikuttamista oman elämänsä kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja yhteisiin asioihin. Osallisuus ilmenee päätösvaltana omassa elämässä, mahdollisuutena säädellä olemisaan ja tekemisiään. Osallisuus ilmenee myös hallittavana ja ennakoitavana toimintaympäristönä. Osallisuus ilmenee vaikuttamisen prosesseissa, joissa pystyy vaikuttamaan myös itsen ulkopuolelle, esimerkiksi ryhmissä, palveluissa, asuinympäristössä tai laajemmin yhteiskunnassa.

Yhteiskunnassa osallisuus voidaan ymmärtää jokaisen mahdollisuutena terveyteen, koulutukseen, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansalaisella on oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

4.3.4 Osallisuuden kokemuksen vahvistaminen

Miten osallisuutta voidaan sitten lisätä? Osallisuutta omaan elämään voidaan lisätä kohtuulliseen toimeentulon, tarpeeseen vastaavien palveluiden avulla sekä tarjoamalla tilaisuuksia toimintaa, jossa voidaan luoda yhteyksiä muihin ihmisiin. Tärkeä on myös vaalia yksilön autonomiaa, vahvistaa elämän ennakoitavuutta ja lisätä elämän hallittavuutta ja toimintaympäristön ymmärrettävyyttä. (Isola ym. 2017, 25.)

Osallistuminen ja vaikuttaminen synnyttää osallisuutta. Osallisuus on kuulumista ja mukanaolon tunnetta. Osallisuuden tunteella ja kokemuksella on tärkeä vaikutus ihmisen hyvinvointiin. Kun ihminen tuntee olevansa osallinen ja kuuluvansa johonkin laajempaan sosiaaliseen viitekehykseen tai ryhmään, hän voi paremmin. (Oikeusministeriö 2005, 48.)

Anna-Maria Isola ym. (2017, 25) pohjaavat osallisuuden omassa elämässään filosofi Hegelin ajatukseen siitä, että ihmisen on oltava arvokas muiden silmissä voidakseen olla sitä omissa silmissä. Osallisuus omassa elämässä on ennen kaikkea sitä, että voi elää kuultuna nähtynä, arvostettuna, ymmärrettynä ja merkityksellisenä osana erilaisia suhteita, ryhmiä ja yhteisöjä.

Päivi Rouvinen-Wileniuksen (2014, 529) mukaan osallisuuden edellytyksenä on yksilön voimaantuminen (empowerment). Voimaantumisella tarkoitetaan yksilön sisäistä voimantunnetta, jonka kasvuun vaikuttaa yksilön minäkäsitys, itsetunto, itseluottamus ja itsearvostus. Sisäiseen voimantunteen kasvuun vaikuttaa myös hyväksyntä, arvostus, luottamus ja turvallinen ilmapiiri. (Siitonen 1999, 158.)

Luova ryhmätoiminta antaa mahdollisuuden ottaa etäisyyttä arkeen ja sen avulla voi saada uusia näkökulmia elämäänsä ja merkityksellisyyden kokemuksia. Luova ryhmätoiminta voi muodostaa osallisuutta ja toimijuutta vahvistava ympäristön, jossa elämäntarinaa on mahdollista muovata vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin sekä omiin tunteisiin ja kokemuksiin. (Isola ym. 2017, 46.)

Taiteen avulla voi jättää jäljen itsensä ulkopuolelle. Taiteen avulla voi kertoa jotain, jota ei välttämättä osaa kertoa sanoin. Kokemus siitä, että pystyy vaikuttamaan omiin tai yhteisiin asioihin, voi muuttaa suhtautumista ulkomaailman. Usko omaan toimijuuteen voi syntyä pienestä, esimerkiksi siitä kokemuksesta, että pienilläkin teolla voi vaikuttaa. (Isola ym. 2017, 31–34.)

4.4 Myönteinen tunnistaminen ja voimaantuminen

Opinnäytetyössäni kartoitin teatteritoimintajaksolle osallistuneiden nuorten kokemuksia teatteritoimintaan osallistumisesta. Saatuja tuloksia tarkastelen voimaantumisen teorian ja osallisuuden näkökulman avulla. Kiinnostukseni kohteena on myös myönteinen tunnistaminen, ihmisen tarve liittyä muihin ihmisiin ja kokea olla osa arvostavaa yhteisöä.

4.4.1 Myönteinen tunnistaminen

Ihmiselämässä yksi tärkeimpiä asioita on kokemus siitä, että on tärkeä jollekin toisille ihmisille. Arvostetuksi tulemisen kokemus rakentuu ihmisten välisissä suhteissa ja monenlaisissa elinympäristöissä. Näissä erilaisissa ryhmissä ja järjestelmissä tulemme kohdatuksi eri tavoin. Kaikki ihmissuhteet ja vuorovaikutusympäristöt eivät tue arvostetuksi tulemistä ja myönteisen minäkuvan kehitystä. (Häkli, Kallio & Korkiamäki 2015, 9.)

Myös Frank Martela (2015, 51–52) kirjoittaa teoksessa Positiivisen psykologian voima ihmisen tarpeesta liittyä muihin ja ihmisen tarpeesta olla hyväksyty. Ihminen on perusluonteeltaan sosiaalinen laumaeläin, jonka selviytyminen on kiinni mahdollisuudesta olla osa laajempaa yhteisöä ja ihmisten hyväksyntää. Kun ihminen saa olla osa arvostavaa yhteisöä, hän osaa arvostaa myös itseään.

”Myönteinen tunnistaminen” on tutkimukseen perustuva näkökulma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Myönteinen tunnistaminen perustuu arvostuksen saamisen ja antamisen merkitykseen. Myönteisen tunnistamisen keskeisenä tavoitteena on arvokkuuden ja osallisuuden vahvistaminen. Henkilökohtaisesti koettu kunnioitus ja osallisuutta vahvistava sosiaalinen arvostus kehittää itseluottamusta, itsetuntoa ja itsearvostusta, jotka ovat välttämättömiä nuoren identiteetin ja myönteisen minäkuvan muodostumiselle. (Häkli ym. 2015, 224.)

Myönteisen tunnustuksen antaminen tapahtuu ymmärtämisen kautta. Tunnustamisen kohteena on yksilö, jonka voimaantuminen ihmisenä on tavoitteena. Kiinnostus nuoresta ja nuoren asioista, kunnioitus, tuki ja onnistumisen kokemukset motivoivat nuoria paremmin kuin leimaava ja syyllistävä ongelmien osoittelu. Myönteisesti tunnistamalla vältetään yksilöiden leimaamista ja ongelmien korostamista. Voimavaroihin keskittyvä myönteinen tunnistaminen tukee nuoren itsetuntoa ja yhteisöllistä toimijuutta sekä vahvistaa nuorta yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen. (Häkli ym. 2015, 21–22, 99.)

Positiivisen psykologiassa suuntauksessa korostetaan yksilöllisten vahvuuksien tunnistamisen ja tukemisen merkitystä. Vahvuuksille rakentuvan näkökulman perusajatus on se, että jokaisella ihmisellä on olemassa olevia resursseja, kykyjä ja taitoja sekä kehittymässä olevaa potentiaalia, joita käyttöön ottamalla hän voi hyvin ja on tyytyväinen itseensä. Tietty osaamisalue, taito, kyky tai minän puoli tulee vahvuudeksi sitten kun muut yksilölle tärkeät ihmiset huomaavat sen ja sanovat sen ääneen. Omien vahvuuksien tunnistaminen on yhteydessä positiivisiin tulevaisuuden odotuksiin. Omien vahvuuksien tunnistamisen myötä yksilön itsearvostus eli itsetunto vahvistuu, mikä osaltaan vaikuttaa hyvinvointiin. Koska omien vahvuuksien tunnistaminen on yhteydessä itsearvostukseen, olisi tärkeää, että jokainen oppisi nimeämään omia vahvuuksiaan. (Hotulainen ym. 2015, 264–265, 277.)

4.4.2 Voimaantuminen

Voimaantumisella (empowerment) tarkoitetaan prosessia, jossa henkilö on löytänyt omia voimavarojaan ja vahvuuksiaan. Kun ihminen voimaantuu, hän löytää itsestään niin sanotusti sisäistä voimantunnetta. Voimaantuneista ihmisistä heijastuu myönteisyys, joka on yhteydessä hyväksyvään ilmapiiriin ja arvostetuksi tulemisen kokemukseen. (Vernerinet 2017)

Juha Siitonen (1999, 85, 93, 117–118) on tutkinut väitöskirjassaan voimaantumista ja sen osaprosesseja. Keskeisimpänä ajatuksena on se, että voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, voimaantunut ihminen on löytänyt omat voimavaransa itse. Voimaantuminen on kuitenkin tapahtumasarja tai prosessi, jonka kannalta toimintaympäristön olosuhteet ovat merkityksellisiä ihmisen voimaantumisessa.

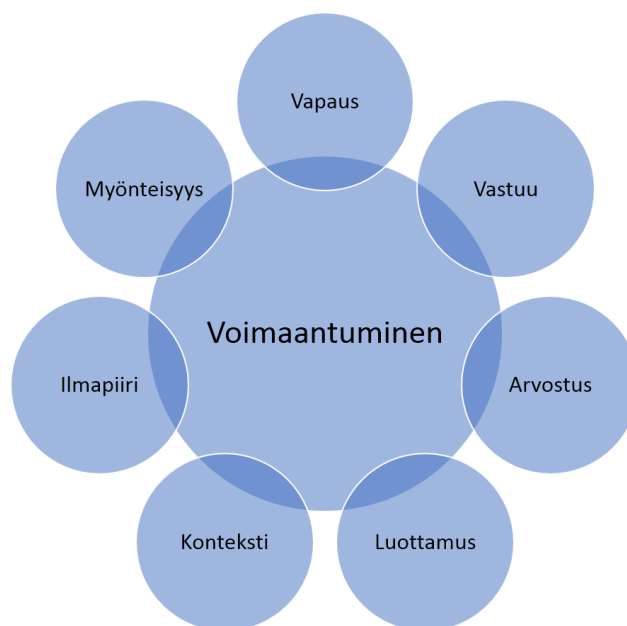
Vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, konteksti, ilmapiiri ja myönteisyys ovat merkityksellisiä käsitteitä voimaantumisprosessissa. Kaikki nämä edellä mainitut voimaantumisen kategoriat tukevat ihmisen voimavarojen kasvua. Ihmisen voimaantumisen kannalta on myös tärkeää, että ihminen voi asettaa itselleen päämääriä ja unelmia. Saavutetut päämäärät vapauttavat lisää voimavaroja pyrkiessä kohti uusia päämääriä. Voimaantumisen kannalta on myös tärkeää yksilön vapaus tehdä valintoja, vapaaehtoisuus, itsemäärääminen ja autonomisuus. (Siitonen 1999, 117–124.)

Ihmisen myönteinen minäkäsitys, itsearvostus, itseluottamus ja usko omiin kykyihin ovat keskeisessä asemassa ihmisen voimaantumisessa ja sitä kautta ihmisen hyvinvoinnissa. Ihmisen käsitys itsestään on yhteydessä siihen, mitä hän ajattelee tulevaisuudestaan. Ihminen, jolla on myönteinen käsitys itsestään, suhtautuu myös optimistisesti tulevaisuuteensa. (Siitonen 1997, 117–130.)

Voimaantumisen kannalta on tärkeää, millaiseen toimintaympäristöön ihminen kuuluu, kokeeko hän itsensä siinä arvostetuksi, millainen ilmapiiri toimintaympäristössä on tai onko yksilöllä toimintavapaus ympäristössään. Muiden arvostuksen, luottamuksen ja kunnioituksen kokeminen lisää sisäisen voimantunteen kasvamista. Myös turvallinen, avoin, ennakkoluuloton, rohkaiseva ja tukea antava yhteisö on läheisessä yhteydessä sisäisen voimantunteen kasvuun. (Siitonen 1999, 143–145.)

Arvostuksen, luottamuksen ja kunnioituksen saaminen on tärkeässä asemassa sisäisen voimantunteen rakentumisessa. Turvallinen ja avoin ilmapiiri rohkaisee ihmistä omassa voimaantumisprosessissaan. Positiivisen latauksen mieliala on voimaantuneen ihmisen piirre, mutta samalla myös yhteisön ilmapiirin piirre. Positiivinen lataus tukee innostumista ja toiveikkuutta. Myös toiveikkuus vapauttaa voimavaroja. Toiveikas ihminen jaksaa yrittää, ei luovuta helposti, eikä lannistu epäonnistumisten edessä. Turvalisessa ilmapiirissä ihminen uskaltaa kokeilla uusia asioita, koska epäonnistumista ei tarvitse pelätä. Voimaantumisen kannalta on tärkeää hyväksyä ilmapiiri, jossa on mahdollista saada onnistumisen kokemuksia. (Siitonen 1999, 144–155.)

Alla olevaan kuvaan (Kuva 3) olen kerännyt yksilön voimaantumiseen vaikuttavia osa-prosesseja.

Kuva 2. Voimaantumisen prosessin osatekijät

4.5 Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä

Kiinnostukseni kohteena on teatterilähtöisten menetelmien käyttö nuorten elämäntaitojen vahvistamisessa ja sitä kautta syrjäytymisen ehkäisemisessä. Tässä osiossa hahmotan kulttuurin ja taiteen sekä teatterilähtöisten menetelmien mahdollisuuksia hyvinvoinnin lisääjänä sekä osallisuuden kokemuksen vahvistajana.

4.5.1 Kulttuuri- ja taidetoiminnan hyvinvointi vaikutukset

Tutkimusten mukaan taide ja kulttuuri tukevat ihmisten hyvinvointia. Taiteen ja kulttuurin vaikutukset voidaan jakaa neljään eri kategoriaan: 1) taide ja kulttuuri voivat tarjota elämyksiä ja tuottaa nautintoa sellaisenaan, 2) taide ja kulttuuri voivat edistää yhteisöllisyyden ja verkostojen muodostumista, 3) taide ja kulttuuri voivat lisätä viihtyisyyttä sekä 4) taiteen ja kulttuurilla voidaan katsoa olevan yhteys hyvään koettuun terveyteen. (Tampereen yliopisto 2013; Von Brandenburg 2007, 182)

Taiteen tekemisen ja taidelähtöisten menetelmien välinen ero on siinä, että taidelähtöisten menetelmien yhteydessä huomio kohdistuu prosessiin eikä syntyneeseen lopputulokseen. Työskentelyn tavoitteena ei ole valmis taideteos, vaan uusien ajatusten herättäminen ja luovuuteen rohkaiseminen. Taidetyöskentely on aktiivinen luovuuden tila, jossa ihmisen sisäinen maailma käy vuoropuhelua ulkoisen maailman kanssa. (Rönkkö & Kuhalampi 2011, 32.)

Pekka Korhonen (2014, 16–17) kirjoittaa soveltavasta taiteesta seuraavasti: ”Soveltava taide on käyttötaidetta, joka pyrkii muutokseen ajattelussa, toiminnassa ja asenteissa. Soveltavan taiteen avulla pyritään muuttamaan yksilön tai yhteisön tilannetta ja sen keskiössä ovat yhteisön jäsenet ja/tai yhteisö ongelmineen ja muutostarpeineen. Yhteisön jäsenet otetaan mukaan taiteelliseen toimintaan tutkimaan, tekemään valintoja ja järjestämään asioista merkityksellisiä kokonaisuuksia. Taiteen soveltamisella ja taidelähtöisellä työskentelyllä on sosiokulttuurinen tehtävä osallistujien hyvinvoinnin lisääjänä ja sosiaalisen eheyden edistäjänä.”

Annukka Häkämiehen (2013, 9) mukaan taide antaa ihmisille mahdollisuuden tuoda äänensä kuuluville ja tulla näkyväksi omissa asioissaan. Taide antaa kielen sanoittaa asioita, joihin sanat eivät taivu. Taiteella on suora yhteys tunteisiimme, joten taiteen avulla niiden tunnistaminen ja tutkiminen voi olla helpompaa. Lisäksi osallistava taide tuo dialogisen suhteen ympäröivään maailmaan.

Taidetyöskentely synnyttää myös aikaa ja tilaa, jossa on läsnäolon kautta mahdollisuus kohtaamiseen ja uuden löytämiseen. Kun ihminen on läsnäoleva, hän on läsnä menneisyytensä, nykyisyytensä ja tulevaisuutensa kautta. Sosiaaliset taidot ovat tärkeältä osin tunne-elämän taitoja. Omien tunteiden käsittely edistää liittymistä toisiin ihmisiin. (Vesanto-Laukkanen & Martin 2002, 17.)

Lasten ja nuorten säätiö toteutti Taidot elämään-hankkeen vuosina 2013–2016. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa nuorten identiteettiä ja avata heidän omia näkemyksiä oman elämänsä mahdollisuuksiin taidetoiminnan avulla. Taidetoimintaviikot toteutettiin osana peruskoulun jälkeistä nivelvaiheen koulutusta. Fanny Vilmilän (2016, 9, 34–39) tutkimuksen mukaan taideviikon tärkein anti oli onnistumisen kokemuksissa. Onnistumisen kokemusten kannalta tärkeintä ei ollut lopputulos vaan koko prosessi. Tutkimuksen mukaan prosessiin liittyi erilaiset ennakko-oletukset, uskaltautuminen, oppiminen, yhdessä tekeminen ja valmiiksi saattaminen. Taidetoiminta viikon merkitys oli siinä, mitä viikon aikana tapahtui, miten ryhmässä työskenneltiin ja miten löydettiin toimintaa eteenpäin vieviä yhteisiä ratkaisuja.

Taiteellisen tekemisen prosessissa yksityinen kokemus pyritään tekemään näkyväksi. Ryhmän yhteinen kokemusten ja työskentelyn tuotosten jakamine ja tarkastelu jatkaa prosessia niin, että yksityisestä tulee yhteistä. Yhteisen ja yksityisen tarkastelun monimutkaisessa vyyhdissä on mahdollista käsitellä saman teeman puitteissa osallistujien hyvin monenlaisia tunteita, kokemuksia ja muistoja. Yhteinen prosessien esillepano antaa mahdollisuuden siihen, että jokainen voi edelleen peilata yhteistä ja erillistä omiin kokemuksiin. (Nieminen 2011, 36.)

4.5.2 Teatterilähtöiset menetelmät

Draamaohjaaja Eeva Saha (2016, 10–11) on pohtinut teatterilähtöisiä menetelmiä ja draaman menetelmiä voimauttavana ja eheyttävänä kokemuksena. Voimauttava draama on voimavarakeskeistä ja toiminnallista työskentelyä. Turvallinen, kannustava ja positiivinen ilmapiiri vahvistavat osallistujan uskoa omaan osaamiseen lisäten itseluottamusta. Draamatyöskentelyssä herätellään osallistujien omaa ajattelua ja vahvistetaan taitoa katsoa asioita eri näkökulmista.

Eeva Saha (2016, 10) listaa voimauttavan draamatyöskentelyn eduiksi muun muassa myönteisen minäkuvan ja joukkoon kuulumisen tunteen vahvistumisen sekä vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen kehittymisen. Sahan mukaan draamatyöskentely vapauttaa luovuutta ja ajatuksia sekä yksilön emotionaalinen kasvu mahdollistuu. Draamatyöskentely voi avata uusia näköaloja, lisätä tunnetta minän pystyvyydestä ja itsestä aktiivisena toimijana muissakin tilanteissa.

Pekka Korhosen (2014, 21, 26) mukaan teatteritoiminnan työpajoissa työskentelyn tarkoituksena on tutkia erilaisia elämän ilmiötä tai osallistujien omaa elämäntilannetta. Keskeistä teatterilähtöisessä työskentelyssä on yhteinen neuvottelu merkityksistä ja yhteinen tekeminen, jolloin toiminnan tavoitteena on päästä yhteiseen dialogiin. Teatteritoiminnan avulla pyritään muutokseen, toisin tekemiseen ja ajattelemiseen, rajojen ylittämiseen sekä enemmän asioiden hämmentämiseen ja käsittelemiseen yhdessä kuin valmiiden ratkaisujen löytämiseen.

Draamatyöskentelyssä opitaan toiminnallisuuden kautta omasta itsestä. Eeva Sahan (2016, 15) mukaan minäkuvaan vaikuttava positiivinen tekijä voi yksinkertaisimmillaan olla jo se, että osallistuja saa kokemuksen ryhmään kuulumisesta. Vertaistukiryhmissä huomataan muillakin olevan samankaltaisia kokemuksia eikä asioiden kanssa olla yksin. Rohkaistuminen ryhmässä uusien asioiden tekemiseen ja kokeilemiseen kertoo vahvistuneesta minäkuvasta.

Draamakasvatuksen tutkijan Hannu Heikkisen (2004, 23) mukaan draama sallii sellaiset tunteet, ajatukset ja ilmaisut, jotka eivät ole arkipäivässä mahdollisia. Draamatyöskentely antaa mahdollisuuden kokeilla ja kokea kiellettyjäkin ajatuksia ja tunteita. Kun kokemuksista päästään keskustelemaan ja niitä tutkitaan, opitaan niin kulttuurista, yhteiskunnasta kuin omasta itsestään. Hannu Saha (mt. 24) näkee draaman symbolisena kulttuurina, joka mahdollistaa toimimisen välitilassa, joka on eletyn kokemuksen ja sen käsitteellistämisen välissä oleva tila. Draaman maailmoissa tila voi olla samalla kertaa sekä fiktiivinen että todellinen.

Päivi Känkänen (2013, 35) on tutkinut väitöskirjassaan taiteen ja teatterilähtöisten menetelmien merkitystä lapsille ja nuorille. Känkäsen aineisto

on kerätty valtion koulukodeissa toteutetuissa taidepainotteisissa hankkeissa. Päivi Känkänen (mt. 99) toteaa tutkimuksessaan taidelähtöisen toiminnan antavan mahdollisuuden muutokseen.

Päivi Känkkäsen (2013, 91) mukaan taidelähtöiset menetelmät auttavat, jos sanoja kokemusten ja tunteiden ilmaisemiseen on vaikea löytää. Itseilmaisuuksien keinoin voi tarjota korjaavia kokemuksia ja vahvistusta sille, että käsitystä itsestään voi muuttaa ja omaa elämän tarinaa voi rakentaa uudelleen. Lapsella ja nuorella saattaa olla sellaisia käsityksiä itsestään, jotka haittaavat oman identiteetin ja itsetunnon myönteistä kehitystä. Taide voi antaa mahdollisuuden korjaavalle kokemukselle.

Draamatyöskentely mahdollista eettisen kasvun, itsetuntemuksen ja elämänhallinnan lisääntymisen. Draamatyöskentely on avain elämäntaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä taitoon oppia epäonnistumisistaan. Draaman keinoin on mahdollisuus oppia ongelmanratkaisutaitoja sekä tunteiden uudelleen oppimiseen. (Heikkinen 2004, 24.)

5 AINEISTO JA MENETELMÄT

Toteutin opinnäytetyötutkimukseni Tenho-hankkeessa. Opinnäytetyöni aineisto koostuu Tenho-hankkeen teatteritoimintajaksolle osallistuneiden nuorten yksilöhaastatteluista ja toimintaa ohjanneiden teatterityön ammattilaisten ryhmähaastattelusta. Opinnäytetyöni suunnitelmavaiheessa pohdin käyttäväni myös havainnointia tiedonkeruumenetelmänä. Päätin kuitenkin jättää havainnoinnin pois tutkimusmenetelmästäni, koska totesin saavani riittävästi tietoa tähän opinnäytetyötutkimukseeni haastatteluiden kautta. Opinnäytetyöprosessiini liittyi kuitenkin vahvasti tutkimuskohteeseeni ja haastateltaviini nuoriin tutustuminen Kajaanissa. Pidin erittäin tärkeänä sitä, että pääsin tutustumaan Tenho-hankkeen teatteritoimintaan sekä haastateltaviini nuoriin ennen haastatteluajankohtaa.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, sillä pyrkimykseni oli kerätä tietoa kokonaisvaltaisesti tutkittavasta aiheesta. Seuraavissa kappaleissa esittelen perusteluja tutkimustyyppiin, tutkimusmenetelmien sekä tutkimuksen teemojen valinnasta.

5.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Jorma Kananen (2014, 16) kirjoittaa laadullisesta tutkimuksesta seuraavasti: ”Pääsääntöisesti laadullinen tutkimus tulee kysymykseen, silloin kun ilmiötä ei tunneta eli sille ei ole teorioita, jotka selittäisivät tutkimuksen kohteena olevaa il-

miötä. Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiötä eli sitä, mistä ilmiössä on kyse.” Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on siis tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkitseminen.

Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on kokonaisvaltainen tiedonhankinta. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Ihminen on usein laadullisen tutkimuksen tiedon keruun instrumentti eli tutkija luottaa esimerkiksi enemmän omaan havainnoimiseen ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin siihen, että käyttäisi jotain mitausvälineitä tiedon hankinnan menetelmänä. (Hirsijärvi ym. 2007, 160.)

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jossa pyrin kuvaamaan ja ymmärtämään sitä, mitä teatteritoimintaan osallistuneet nuoret ovat kokeneet teatteritoimintajakson ja miten he kokevat teatteritoimintajakson vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin. Opinnäytetyötutkimukseni avulla pyrin myös kuvaamaan ja ymmärtämään teatteritoiminnan ohjaajien näkemyksiä teatteritoimintajaksosta ja teatteritoiminnan vaikutuksista nuorten elämäntaitojen vahvistamiseen. Opinnäytetyön tutkimusaineiston avulla pyrin lopuksi löytämään vastauksen tutkimuskysymykseeni, miten teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Laadulliset tutkimuksille on tyypillistä laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa. Laadullisissa tutkimuksissa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulma ja ”ääni” pääsevät esille. (Hirsijärvi ym. 2007, 160.)

Opinnäytetyössäni käytin aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa edetään tiettyjen ennaltavalittujen teemojen mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75). Valmiiksi valittujen teemojen avulla halusin varmistaa sen, että saan vastauksia haluamiini kysymyksiin, mutta myös haastateltavilla on mahdollisuus tuoda omia näkemyksiään avoimemmin esille.

Nuorten haastattelut olivat yksilöhaastatteluja, sillä uskoin saavani näin paremmin tietoa tutkittavasta aiheesta. Haastatteluihin osallistui yhteensä viisi nuorta.

Teatterialan ammattilaisten haastattelu oli ryhmähaastattelu. Ryhmää ohjaasi kaksi teatterialan ammattilaista. Ryhmähaastattelun avulla halusin mahdollistaa haastateltavien välisen keskustelun tutkittavasta aiheesta. Haastattelin myös kyseisessä Tenho-ryhmässä olleen opiskelijan, mutta opiskelijan haastattelu ei tuonut suurta lisäarvoa tutkimusaineistolleni, sillä hänellä ei ollut pitkäaikaista näkemystä teatteritoimintajakson koko prosessin ajalta. Opiskelijan haastattelu vahvisti toki omalta osaltaan nuorten haastatteluissa nousseita asioita. Haastattelukysymykset teemoittelin eri teemojen alle.

Haastattelujen lisäksi osallistun teatteritoimintajakson aikana muutaman kerran ryhmän toimintaan. Tällä haluan helpottaa haastateltavien nuorten kynnystä keskustella kanssani heidän kokemuksistaan. Osallistuin ensimmäisen kerran ryhmän toimintaan ryhmän alkaessa. Tutustumisvaiheessa nuoret tutustuivat toisiinsa ja ohjaajiin sekä ryhmän toimintaan. Itse ajattelin oman osallistumiseni tekevän heille itseni tutuksi, jotta mahdollinen luottamus haastattelijaan syntyy.

Nuorten yksilöhaastatteluiden teemat:

1. Ryhmässä oleminen ja toimiminen
2. Teatteritoimintajakson vaikutus elämäntaitoihin
3. Teatteritoimintajakson vaikutus tulevaisuudennäkymiin

Teatterialan ammattilaisten ryhmähaastattelun teemat:

1. Ryhmä
2. Elämäntaitojen vahvistaminen teatteritoiminnan keinoin

Teemojen sisällä esitin tarkentavia kysymyksiä haastateltaville. Tarkentavien kysymysten avulla pyrin siihen, että haastateltavien olisi helpompaa lähteä käsittelemään teemoja. Tarkentavien kysymysten avulla hain myös vastausta tutkimuskysymyksiini. Haastattelujen teemat ja haastattelujen rungot ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa.

Ensimmäisessä nuorten haastattelun teemassa halusin haastateltavilta tietoa siitä, miten he ovat kokeneet ryhmässä olemisen ja toimimisen, miten he ovat kokeneet ja millaisia ajatuksia heillä oli teatteritoimintajaksosta. Toisessa teemassa halusin haastateltavilta tietoa siitä, miten he kokevat teatteritoimintajakson vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin. Nuorten haastatteluissa keskityin lähinnä itsetuntemuksen, itsetunnon, itsearvostuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistumiseen. Kolmas teema oli teatteritoimintajakson vaikutus tulevaisuuden näkymiin. Kolmannen teeman kohdalla halusin tietoa siitä, miten teatteritoimintajakso oli vaikuttanut nuorten tulevaisuuden näkymiin ja siihen miten nuoret ajattelivat omasta tulevaisuudestaan teatteritoimintajakson jälkeen.

Haastatteluiden tarkoitus oli tuoda nuorten oma ääni kuuluviin sekä samalla löytää vastaus siihen, miten teatteritoiminnalla voidaan vaikuttaa nuorten elämäntaitojen vahvistamiseen. Teatterialan ammattilaisten teemoissa halusin saada tietoa ryhmästä ja teatterialan ammattilaisten näkemyksen teatteritoimintajakson vaikutuksesta nuorten elämäntaitoihin.

Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2018, jolloin teatteritoimintajakso päättyi. Haastattelut pidettiin suhteellisen rauhallisissa tiloissa Nuorten keskus Nupassa, Kajaanissa. Huone oli varattu käyttöni, mutta muutaman nuorten haastattelun kohdalla haastattelutilanne keskeytyi ulkopuolisen

henkilön tullessa hakemaan välineitä/materiaaleja tilasta. Nuorten haastatteluille olin varannut 30 minuuttia aikaa jokaista nuorta kohden. Aikataulu oli sopivan väljä ja haastattelupäivä sujui hyvin.

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksenteon ydinasia on tutkimuksessa kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen (Hirsijärvi ym. 2007, 216). Aineistoon tutustuminen lähtee käyntiin litterointivaiheessa, jonka jälkeen seuraa aineiston luokittelu, teemoittelu tai tyypittely. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92-93). Analyysillä pyritään tiivistämään aineistoa kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Analyysin tavoitteena on kasvattaa aineiston informaatio arvoa luomalla hajanaisesta aineistosta selkeämpää ja mielekkäämpää. (Eskola & Suoranta 2001, 137.)

Haastatteluaineistoni analysoinnin aloitin litteroinnista eli haastatteluiden auki kirjaamisesta kirjoitettuun muotoon. Litteroin jokaisen haastattelun sanasta sanaan, mutta jätin pois tauot ja huokaukset, koska en näe niitä tarpeellisiksi tutkimukseni kannalta. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 50 sivua kirjasintyyppin ja -koon ollessa Calibri 11 ja rivivälin ollessa 1,15. Katsoin sanasta sanaa litteroinnin aiheelliseksi, sillä tutkimuksessani on tärkeä tuoda esille suoria lainauksia, jotta haastateltavien ääni pääsee kuuluville.

Haastatteluiden litteroinnin jälkeen seuraava vaihe oli haastatteluissa esiinnoitettujen asioiden kirjaaminen jo valmiiksi suunniteltujen teemojen alle. Kirjasin ensin jokaisen haastattelun litteroinnin erikseen, jonka jälkeen yhdistin kaikki haastattelut teemoittain, jolloin sain kaikista haastatteluista saadun aineiston kerättyä yhdeksi kokonaiseksi aineistoksi. Nuorten ja teatterialan ammattilaisten ryhmähaastattelusta saadun aineiston pidin erillään toisistaan. Seuraavana vaiheena oli luokitella aineisto tutkimuskysymysten mukaisesti, jotta sain aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiini. Lopussa yhdistin nuorten sekä teatterialan ammattilaisten haastatteluiden aineiston, jotta sain vastauksen tutkimukseni pääkysymykseen.

5.4 Eettisyys

Opinnäytetyöprojektin suunnitteluun ja toteutukseen liittyy tiettyjä eettisiä seikkoja. Huomioitavia asioita ovat esimerkiksi haastattelukysymysten aiheellisuus, haastateltavien yksityisyyden suojaaminen ja tutkimusaineiston käytön rajoitukset. Haastattelun kysymykset tulee laatia niin, että ne mahdollistavat luotettavia vastauksia ja antavat vastauksia tutkimusongelmaan. Haastattelut tulisi testata ennen varsinaisia haastatteluja. Haastateltavien tulee myös saada tietää anonymiteettinsä turvaaminen. (Mäkinen 2006, 92-93)

Opinnäytetyössä en käytä haastateltavien nimiä. Tutkittavien anonymiteetin suojaaminen oli tässä tutkimuksessa erityisen tärkeää. Olin tutustumassa ryhmään ryhmän alkaessa lokakuussa 2017. Kerroin nuorille tekeväni opinnäytetyötä ja, että aikomukseni on haastatella heitä ryhmän loppupuolella. Kerroin nuorille opinnäytetyöni aiheesta ja siitä, että opinnäytetyössäni tulen säilyttämään jokaisen haastateltavan anonymiteetin eli en tule käyttämään opinnäytetyössäni haastateltavien nimiä eikä haastateltavia tulla tunnistamaan aineistostani. Pidin erityisen tärkeänä nuoriin tutustumista, jotta haastattelutilanne olisi heille mahdollisimman miellyttävä, nuoret voisivat luottaa minuun ja näin ollen haastattelutilanteessa syntyisi keskustelua. Kävin toisen kerran tapaamassa ryhmää joulukuussa 2017, ryhmän ollessa noin puolessa välissä. Haastattelut tapahtuivat helmikuussa 2018 ryhmän ollessa lopussa.

Haastattelut järjestettiin rauhallisissa tiloissa, jotta haastattelutilanne oli mahdollisimman yksityinen ja rauhallinen, jotta haastateltava kokisi olonsa turvallisiksi kertoakseen omia ajatuksiaan teatteritoimintajaksoon liittyen. Muutamana haastattelun kohdalla haastattelutilanne katkesi hetkellisesti ulkopuolisen ihmisen tullessa haastattelutilaan. Haastattelu pääsi kuitenkin jatkumaan ulkopuolisen ihmisen poistuttua tilasta. Jokaista nuorta kohden varasin puoli tuntia aikaa, jotta haastattelutilanteeseen ei tulisi kiireen tuntua. Ennen haastattelua informoin nuoria kertaalleen opinnäytetyöstäni ja sen tavoitteista. Kerroin haastateltaville haastatteluihin osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja pyysin heiltä tutkimussuostumuksen.

Haastatteluista tehdyt johtopäätökset perustuvat haastateltavien omiin kokemuksiin ja mielipiteisiin, jotka esitän raportissa sellaisenaan. Haastatteluaineiston äänimateriaalin tulen säilyttämään siihen asti, kunnes opinnäytetyöni on valmis ja hyväksytty. Opinnäytetyön valmistuttua tulen poistamaan äänimateriaalit ja litteroinnit omalta tietokoneeltani.

6 TULOSTEN ESITTELY

Tulokset osiossa esitän haastatteluissa esiin nousseita kokemuksia ja ajatuksia teatteritoimintajaksoon ja elämäntaitojen vahvistumiseen liittyen sekä kokoan tutkimuskysymysten kannalta aineistosta nousevia asioita vastauksiksi tutkimuskysymyksiin ja tutkimusongelmaan. Opinnäytetyötutkimuksessani hain vastausta siihen, miten teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja, millaisia merkityssisältöjä Tenho-hankkeen teatteritoimintajaksolle osallistuneet nuoret ovat antaneet teatteritoimintajaksolle, miten nuoret ovat itse kokeneet teatteritoimintajakson vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin sekä miten teatteritoimintajaksota ohjanneet teatterialan ammattilaiset näkevät teatteritoiminnalla voitavan vahvistaa nuorten elämäntaitoja.

Seuraavissa luvuissa pyrin tuomaan näkyväksi sen, mitä nuoret sekä teatteritaiteen ammattilaiset ajattelevat teatteritoimintajaksosta ja sen vaikutuksista elämäntaitojen vahvistumiseen. Olen jakanut aineiston nuorten kokemuksiin sekä teatteritaiteen ammattilaisten näkemykseen. Nuorten haastatteluista nousseet asiat olen pyrkinyt jaottelemaan haastattelun teemojen mukaisesti. Nuorten haastatteluista pyrin tuomaan esille millaisia merkityssisältöjä nuoret antavat teatteritoimintajaksolle ja miten he ovat kokeneet teatteritoimintajakson. Teatteritaiteen ammattilaisten haastatteluista pyrin nostamaan esiin teatterialan ammattilaisten näkemyksen siitä, miten teatteritoiminnalla voidaan vaikuttaa nuorten elämäntaitoihin.

6.1 Nuorten ajatuksia ja kokemuksia teatteritoimintajaksosta

Esittelen tässä alla nuorten haastatteluista esiin nousseita asioita ja merkityssisältöjä, mitä nuoret ovat antaneet teatteritoimintajaksolle.

6.1.1 Ryhmässä oleminen

Nuoret ohjautuivat teatteritoimintajaksolle erilaisten tukipalveluiden (etsivä nuorisotyö, pitkäaikaistyöttömien palvelut) sekä ennalta tuntemiensa henkilöiden kautta. Osalla nuorista teatterin tekeminen oli entuudestaan tuntematonta. Osa nuorista oli aiemmin ollut mukana teatteritoimintaryhmässä.

Ryhmään tuleminen ei ollut nuorten mielestä helppoa. Nuoret kertoivat, että heitä jännitti ryhmään tuleminen ja uusien ihmisten tapaaminen. Kaikilla nuorilla oli takanaan pidempi aikainen työttömyys jakso ja he kertoivat, että heidän sosiaalinen verkosto oli vähäistä ja sosiaaliset taidot olivat heikot.

No jännitti ihan hirveästi. Siis kun muutenkin niin kun uudet ihmiset jännittää. Ja sitten tota toivoin, että kun siitä Draaman paikasta jäi niin niin hyvät kokemukset, että tämä ei ainakaan pilais niitä kokemuksia.

Nuori 3

No mulla oli tietysti vähän varmempi olo mennä, kun oli jo kerran ollut. Mutta kun oli uudet tyypit niin toki mua jännitti...

Nuori 5

Eräs nuorista kertoi, ettei hän aiemmin uskaltanut katsoa muita ihmisiä edes silmiin. Mutta ryhmän edetessä hän oli rohkaistunut asiassa ja lopussa hän uskalsi katsoa ihmisiä silmiin. Kyseinen nuori koki, että työttömänä ja kotiin jumiutumisen oli vaikuttanut siihen, että ihmisten kohtaaminen on tullut vaikeaksi.

Enhän mä alussa kehdannut katsoa edes ihmisiä silmiin, että silleen ihan hyvä edistys... kun pitkään on ollut vaan silleen jossain nurkassa pyörinyt tälleen ilman töitä tai mitään.

Nuori 1

Nuorten kokemuksen mukaan jännitystä ja tutustumista auttoi se, että teatteritoimintajakson alkuun ja koko toimintajakson aikana varattiin riittävästi aikaa tutustumiselle ja erilaisille tutustumisleikeille. Myös ryhmän säännöllisyys ja ryhmäläisten sitoutuminen ryhmään vaikutti siihen, että ryhmäläiset tulivat tutuiksi toisilleen. Nuoret kokivat, että ne ryhmäläiset, joka eivät käyneet paikan päällä säännöllisesti, eivät tulleet niin tutuiksi toisille ryhmäläisille.

No varmaan just ne kaikki leikit mitä yhdessä leikittiin ja sit kun tyypit kävi säännöllisesti. Mut sitte kun yks kun on ollut vähän semmonen et se on ollu aika paljon pois, niin vieläkin vähän tuntuu et ei oo ihan samanlaista yhteyttä siihen saanut kuin noihin muihin. Et se on jäänyt vähän vieraaksi silleen.

Nuori 2

Ryhmän merkitys kasvoi teatteritoimintajakson aikana. Nuoret kokivat, että ryhmästä tuli heille tärkeä ja he kokivat kuuluvansa ryhmään. Ryhmään kuulumisen tunnetta edisti kokemus siitä, että ryhmässä jokainen pystyi olemaan oma itsensä.

Jokainen tämmöinen missä oon ollut mukana, kaikki on ollut erilaista, mutta kaikissa on ollut kyllä se porukka aina, vaikka se aina aluksi tuntuu, että ei, ihan vieraita ihmisiä, et ei tästä tuu mittään, mutta sitten lopulta kuitenkin jotenkin se aina tiivistyy se porukka ja huomaa, että se on ollut lopulta sellainen tosi yhtenäinen. En tiedä mitä siinä tapahtuu.

Nuori 2

Ainakin mulle niin kun on ollut aina sellainen olo, et niin kun kuuluu johonkin et on aina sellainen paikka mihin mennä ja tietää et missä saa olla oma ittensä ja voi leikkiä hauskoja leikkejä.

Nuori 2

Ryhmän ilmapiirin katsottiin muodostuneen positiiviseksi ja avoimeksi, joten ryhmässä oleminen tuntui helpolta.

Yleensä ajattelen, että ihmiset jotenkin juonittelee mua vastaan tai jotain. Ne otti niin avoimesti mut vastaan tai jotain. Varmaan se, että jotenkin kun olivat niin positiivisia tai semmosia, varsinkin ne ohjaajat siinä.

Nuori 1

Se, että kaikki on ollut niin avoimia ja just lähtenyt rohkeesti mukkaan.

Nuori 2

Nuorten kertoman mukaan ryhmässä oloa helpotti myös se, että ryhmässä hyväksyttiin jokainen omana itsenään ja kuunneltiin mitä toisilla oli sanottavaa. Erään nuoren mukaan nuoret eivät arvottaneet toisiaan paremmiksi tai huonommiksi. Jokaisella ryhmäläisellä oli omanlainen taustansa, johon liittyi työttömyyttä ja muita haasteita.

Se on ok silloin, kun niin kun kaikki hyväksyy toisensa ja kuuntelee muita.

Nuori 3

Myös se, että meillä kaikilla on omanlainen tausta, niin sitten ei tavallaan voi sen mukaan arvottaa toisia paremmaks ja huonommaks. Nyt kun alkaa olla aikuisia, niin se on välillä helpompaa.

Nuori 3

Eräs nuorista kertoi joutuneensa olemaan paljon ryhmästä pois sairastumisien vuoksi. Häntä mietitytti ryhmään meneminen poissaolojaksojen jälkeen. Hän kertoi tunteneensa ulkopuolisuuden tunnetta, mutta kun hän tuli takaisin ryhmään, hänet otettiin kuitenkin hyvin vastaan.

No kyllä se ihan ryhmältä tuntui. Välillä oli ulkopuolinen olo, varsinkin kun tuli välissä sairasteltua aika aggressiivisesti... oli aina tyyliin viikkoja milloin ei päässyt käymään ollenkaan, mutta sitten kun sinne meni takas niin ei se homma ollut muuta ollut kuin edistynyt. Ja sitten niin kun ei siinä kumminkaan tipahtanut kelkasta, koska jos tipahti niin kaikki sanoivat että miten ne hommat on. Hyvin pelitti se ryhmä.

Nuori 4

Nuoret kokivat ryhmän keston hyväksi asiaksi. Riittävän pitkäjaksoinen toiminta antoi aikaa ja rauhaa tutustua muihin ryhmäläisiin, jolloin luottamus itseensä ja muihin ryhmäläisiin pääsi kasvamaan. Ryhmän merkitys kasvoi ajan kuluessa ja nuoret kokivat kiintyneensä ryhmään. Toisaalta nuoret toivoivat ryhmän kestävän vieläkin pidempään, kokivat että yhdessä tekeminen oli mielekästä.

Ite ainakin just tarviin sitä aikaa, että pääsen tutuksi ja sitten on helpompi tehdä.

Nuori 2

...kun tuota kerkes ehkä nyt niin kun vielä enemmän tutustua muihin ja sitten kun se on ollut niin kivaa et niin ei haittaakaan että kestääkin pitkään.

Nuori 5

Ryhmän nuoret kokivat teatteritoiminnan ohjaajat rennoiksi, positiivisiksi ja avoimiksi. Ohjaajiin oli helppo luottaa ja heille voi kertoa yksityisiäkkin asioista omasta elämästään. Eräs nuorista kertoi, että ohjaajat olivat toisaalta kuin kavereita, mutta toisaalta vähän vanhempia, joten heiltä pystyi kysymään neuvoja, kun he tiesivät asioista enemmän.

Ne oli vähän niin kun silleen loppujen lopuksi vähän niin kun kavereita paitsi, että vähän vanhempia äijiä. Tietää ehkä vähän enemmän elämästä ainakin joistakin asioista, että pysty sitten kysymään kaikkee.

Nuori 1

Ryhmän ohjaajat olivat nuorten mielestä kannustavia, mutta ymmärsivät hyvin, jos joku harjoite tuntui liian haastavalta. Ohjaajat eivät pakottaneet mihinkään, jos joku asia tuntui syystä tai toisesta liian haastavalta, jokaisella oli mahdollisuus säädellä itse sitä, millä tavalla halusi osallistua. Ohjaajat saivat kiitosta myös siitä, että ovat mukana harjoituksissa samalla tavalla tekijöinä kuin nuoret, eivätkä ole keskittyneet pelkästään ohjaajana olemiseen.

Ne oli tosi kannustavia ja aina muistutti, että jokkainen saa tehdä niin kun omalla tavallaan ja omalla tyylillään ja ketään ei niin kun pakotettu. ...ovat olleet tosi kivoja, kun ne ei oo ollu silleen niin kun opettajia tavallaan tai et ne on ollut osa sitä ryhmää. Vaikka ne ohjaa ja vetää niitä harjoituksia ja kaikkee, niin ne on tosi paljon mukana niissä.

Nuori 2

No vetäjät... ovat hyvvie tossa hommassa. Ne aina osas vetää kaikkia mukkaan. Vaikka niin tuota kyllä ne varmaan näkikin jos tuntui vähän siltä että ei nyt oikein jaksa tuohon, niin nää sitten hypetti sen silleen että kyllä sä kyllä tämä tälleen toimii.

Nuori 4

Ne on ollut silleen kannustavia, ne on sanonut että kyllä sä pystyt mutta ei oo silleen pakottanut että ei oo pakko sitten jos ei millään ja sitten just kun on yrittänyt niin on saanut just silleen hyvää palautetta ja on tullut se onnistumisen tunne.

Nuori 5

Myös ryhmä kannusti toinen toisiaan tekemiseen. Ryhmässä oli helppo innostua yhdessä. Nuoret kokivat, että ryhmäläiset innostivat toinen toisiaan kokeilemaan uusia ja vähän vieraitakin asioita yhdessä.

Joo, että mun mielestä meillä on tosi hyvä ryhmähenki ja me ollaan rohkaistu toisia ja tietää ettei nuo naura eikä arvostele ja on itekkin uskaltanut heittäytyä ehkä vielä enemmän kuin viimeksi.

Nuori 5

Nuoret kertoivat, että teatteritoimintajakso toi rytmiä ja säännöllisyyttä heidän elämäänsä. Pitkäaikainen työttömyys ja sosiaalisten kontaktien vähäisyys oli vaikuttanut päivärytmin ja tekemisen puuttumiseen. Eräs nuorista kertoi joutuneensa muovaamaan päivärytmiään uudestaan, jotta pystyi käymään ryhmässä. Samalla teatteritoimintajaksolle osallistuminen toi merkityksellistä tekemistä heidän arkeensa.

Mä ylleensä nukkuin sen ajan mitä minä olin tuolla. Sitten piti se nukkuma-aika olla siellä ja nukkua joskus muullon....piti unirytmii muovata uusiin kaavoihin.

Nuori 4

Siellä oli semmoista tekemistä ja tälleen. Sekin myöskin, että kuului johonkin. Ei ollut sellaista päämäärätöntä olemista vaan.

Nuori 1

Eräs nuorista kertoi, kuinka hänen päihteiden käyttönsä on vähentynyt teatteritoimintajakson aikana. Hän kertoi, että käyttäneensä päihteitä aiemmin lähes päivittäin. Teatteritoimintajakson aikana hän oli vähentänyt päihteiden käyttöä reilusti. Hän koki, että päihteiden käytön vähenemiseen on auttanut se, että on ollut jotain tekemistä, on kuulunut johonkin ja on ollut jokin päämäärä. Myös itseluottamuksen kasvaminen vaikutti hänen mukaansa päihteiden käytön vähentämiseen.

Pilvee on polttanut semmoiset viisi vuotta melkein joka päivä... on pieniä taukoja ollut, mutta nyt sitten kuitenkin... en oo kahteen kuukauteen... polttamatta ollut.

Nuori 1

6.1.2 Ryhmässä toimiminen

Nuorten mukaan teatteritoimintajaksolla pääsi kokeilemaan uusia asioita. Erilaiset harjoitteet koettiin pääasiallisesti mukaviksi. Joskus harjoitteet tuntuivat hankalilta tai ne koettiin vaikeaksi. Erilaiset improvisaatioharjoitukset koettiin pääasiallisesti mukaviksi, koska niissä oli mahdollisuus kokeilla erilaisia asioita ja heittäytyä oman mukavuusalueen ulkopuolelle. Fyysiset harjoitukset, erityisesti niissä, missä oltiin fyysisesti kosketuksissa toisiin, tuntuivat osalle hankalalta ja epämiellyttävältä.

Pääsee tekee ja yrittämään kaikkea semmoista mitä ei muuten luultavasti ikinä tulis kokeiltua, just niin kun niitä improja tai niitä sirkusjuttuja.

Nuori 3

Jos on ollut sellainen olo, että en haluis tehdä mitään ja silleen, mutta sitten on kuitenkin mennyt sinne ja tehnyt, niin sitten on tullut ihan hyvä fiilis siitä sitten, että kuitenkin osallistui.

Nuori 2

Riippuu tietty aina vähän siitä, että mitä tehdään. Et jos on jotain semmoista, että pitää olla jotenkin fyysisesti lähellä tai kosketuksessa toisiin, niin mä en semmoisesta muutenkaan tykkää, että sitten vähän fiiliksen mukaan oon kattonut, että meenkö semmoseen juttuun mukaan ollekaan.

Nuori 3

Heittäytyminen epämukavuusalueelle ja itsensä likoon laittaminen koettiin pääasiallisesti hyväksi asiaksi. Nuoret kokivat, että heittäytyminen ja epämukavuusalueella oleminen saattoi antaa uudenlaisia kokemuksia ja ajatuksia. Eräs nuori kertoi, että heittäytyminen ja epämukavuusalueelle meneminen on vain kiinni omasta ajattelusta.

Jos pistää itteensä likoon niin saattaa löytää vaikka mitä juttuja.

Nuori 1

Kyllä se niin kun aina välillä varsinkin kun tehtiin jottain ääni-improvisaatioharjoituksia niin tuntui silleen että tämähän on lasten leikkiä ja sitten tajusi että no tämähän on lasten leikkiä. Niin tuota sittenhän se ongelma sitten hävis, se on vaan kiinni ajatusmallista...

Nuori 4

Joskus sinnikäs kokeileminen ja yrittäminen toi onnistumisen kokemuksia, vaikka uskomisen onnistumiseen oli ollut koetuksella.

Joo silloin kun sitä eka kertaa opeteltiin lautasen pyörittämistä, niin mulla meni joku 40 minuuttia et mä sain sen silleen pyörimään itsekseen siinä kepin nenässä. Olin niin pahalla tuulella, mutta sitten kun se onnistui niin mä olin sit ihan Jes!

Nuori 3

Yhteisen esityksen luominen osoittautui nuorille erityisen tärkeäksi. Esityksen suunniteltiin ja valmistettiin yhdessä. Esityksen valmistaminen aloitettiin

jo teatteritoimintajakson alkupuolella ja sitä työstettiin koko toimintajakson ajan.

Aluksi esitys jännitti kaikkia osallistuneita nuoria. Nuoret kertoivat epäilleensä sitä, että pystyykö esiintymään yleisön edessä, mutta kun esitys alkoi lähestyä, myös esitykseen valmistautuminen oli innokkaampaa. Nuorten mielestä esiintymistä helpotti se, että sitä valmisteltiin niin pitkään. Nuoret kertoivat, että positiivinen palaute esityksestä tuntui hyvältä ja siinä alkoi uskomaan itsekin myös siihen, että pystyy ja osaa. Hyvän palautteen saaminen antoi uskoa itseensä ja itsetunto kohosi. Nuoret kokivat, että ryhmän loppu vaiheessa oleva esitys tiivisti entisestään ryhmähenkeä.

Tuntui vaan että halusi upota maan alle eikä mennä ollenkaan. Tuntu ettei pysty vaan. Sitten kun sen teki kumminkin niin loput meni kuin vettä vaan.

Nuori 4

Mä olin niin kun tosi innoissani ja en malttanut oottaa et se alkaa... No siinä oli semmoista pientä jännitystä aluks mut sit kun sinne lavalle pääsi niin jotenkin tuli semmoinen olo että kyllä me tämä vedetään ja...Just kun me oltiin yhdessä siinä lavalla ja tiesi et ne on tukena.

Nuori 5

Moni sanoi, että olin jotenkin lahjakas siinä ja se tuntui mukavalta.

Nuori 1

Nuoret ajattelivat, että teatteritoimintajakson antia olivat myös erilaiset uudet kokemukset, sen tuomat uudet näkökulmat, joiden avulla ehkä pystyi näkemään asioita erillä tavalla kuin ennen.

Koska no siellä saapi lukkoja auki, uusia kokemuksia, uusia näkökulmaa.

Nuori 4

Erilaiset roolin ottamiset koettiin antavan mahdollisuuden kokeilla asioita uudella tavalla. Nuoret kokivat, että eri roolista käsin pystyi katsomaan asioita ulkopuolisin silmin.

Joo ja sitten kun tavallaan kun on se rooli niin se ei oo minä ite vaan se on joku muu ja sitten sen kehityksen on huomannut niin kun muissakin että jotka on aiemmin ollut hiljaa tossa ryhmässä, niin nekin nyt puhuu tosi rohkeesti ja et kyllä se on jotakin tuo teatterin tekeminen jotakin semmoisia estoja vähentänyt.

Nuori 5

Teatteritoiminta nähtiin myös monipuolisena. Erityisesti esityksen valmistaminen toi mahdollisuuksia tehdä erilaisia asioita, kuten lavastamista, pukusuunnittelua ja musiikin valmistamista.

No kun siihen liittyy niin paljon kaikkea että siinä on myös niin kun lavastamista, puku-suunnittelua, musiikkia, kaikkea ja tässä on mahdollisuus päästä tekee muutakin kuin näytellä niin sieltä löytää monta eri juttua.

Nuori 5

6.1.3 Yhteenveto

Tutkimuskysymykselläni hain vastausta siihen, miten Tenho-hankkeen teatteritoimintajaksolle osallistuneet nuoret ovat kokeneet teatteritoimintajakson. Teatteritoimintajakso koettiin mielekkäänä ja merkityksellisenä, vaikkakin ryhmään tuleminen oli tuntunut aluksi jännittävältä.

Nuorilla oli takanaan pitkäaikaista työttömyyttä sekä mielenterveydellisiä haasteita ja näin ollen heidän sosiaalinen verkostonsa oli kapeutunut. Osa nuorista kertoi jääneensä sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle ja siksi sosiaaliset tilanteet ja uusien ihmisten tapaaminen tuntuivat pelottavalta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määritelmän mukaan nuorten syrjäytymisen riskitekijöitä pitkäaikaisen työttömyyden ja koulutuksen puutteen lisäksi on elämänhallintaan liittyvät haasteet, terveydelliset ongelmat, sosiaalisten suhteiden vähyys sekä syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018). Syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta olisi tärkeää ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä vahvistamalla joukkoon kuulumisen kokemuksia (Sajaniemi & Mäkelä 2015, 137).

Nuorten haastatteluissa nousi esiin ryhmän merkitys. Nuorten mukaan ryhmästä muodostui heille paikka, minne mennä ja mihin kuulua. Nuoret sitoutuivat ryhmän toimintaan ja kokivat sen merkitykselliseksi. Nuorten mukaan ryhmässä sai olla oma itsensä ja heitä arvostettiin.

Muut ryhmäläiset kokivat yhden ryhmäläisen jäävän hieman etäisemmäksi poissaolojen vuoksi, mutta ryhmä otti hänet hyvin vastaan eikä hän pudonnut ryhmän toiminnasta pois. Ryhmän vastaanottavaisuus helpotti myös hänen ulkopuolisuuden kokemuksen tunnetta. Teatteritoimintajakson koettiin antaneen heidän päiviinsä rytmiä ja mielekästä tekemistä.

Nuoret kokivat ryhmän pitkäkestoisuuden ja säännöllisyyden olevan hyvä asia. Nuorten kokemuksen mukaan ryhmän alkuun oli varattu riittävästi aikaa toisiin tutustumiseen, joka helpotti ryhmässä olemista. Myös ryhmän pitkäkestoisuus nähtiin vaikuttavan siihen, että erilaisten harjoitteiden tekeminen oli helpompaa ja he uskalsivat heittäytyä tekemiseen. Nuoret kertoivat, että olisivat toivoneet ryhmän kestävän kevääseen saakka, koska

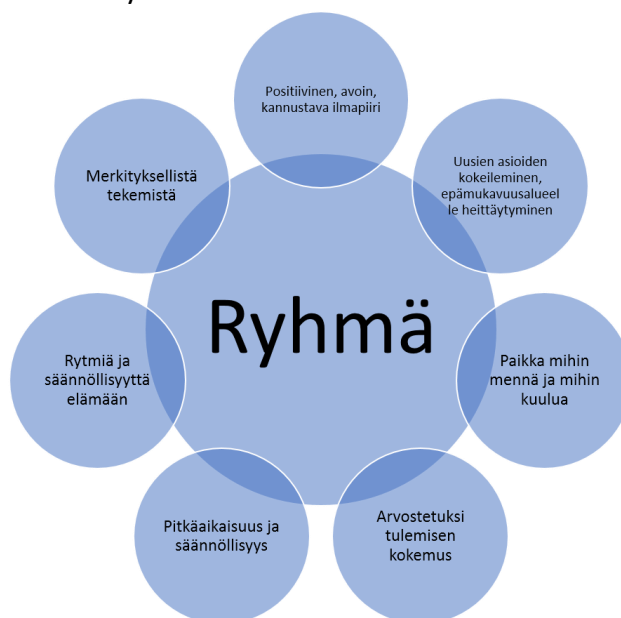
teatterin tekeminen oli mielekästä toimintaa. Nuoret pitivät tärkeänä sitä, että ryhmäläiset olivat sitoutuneet ryhmään koko ryhmän ajan.

Raimo Niemistön (2007, 53–54) mukaan pitkään yhdessä olevan ryhmän saavuttavan tehokkaasti sellaisen läheisyyden asteen, että jäsenet voivat luottaa toisiinsa. Ryhmän intensiivisyys puolestaan nostaa esiin ryhmädynaamisia voimia.

Nuorten kokemuksen mukaan ryhmän ilmapiiristä muodostui positiivinen, avoin, kannustava ja hyväksyvä. Nuoret kokivat, että ryhmässä heitä arvostettiin omana itsenään eikä ketään arvotettu toistaan paremmaksi. Nuorten mielestä positiivinen ilmapiiri teki ryhmässä olemisen helpoksi ja avoimuus puolestaan antoi rohkeutta kertoa omista ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Ryhmä ja sen ohjaajat kannustivat toinen toistaan tekemiseen. Nuoret kokivat kuitenkin, että heillä oli mahdollisuus tehdä asioita omien rajojen mukaan eikä heitä pakotettu mihinkään sellaiseen, mihin he eivät olleet syystä tai toisesta valmiita.

Ihmisen voimaantumisprosessissa vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, konteksti, ilmapiiri ja myönteisyys ovat merkityksellisiä käsitteitä. Nämä edellä mainitut kategoriat tukevat ihmisen voimavarojen kasvua. Voimaantumisen kannalta on myös tärkeää yksilön vapaus tehdä valintoja, vapaaehtoisuus, itsemäärääminen ja autonomisuus. (Siitonen 1999, 117–124.)

Seuraavaan kuvaan olen kerännyt nuorten haastatteluista nousseita merkityksiä ryhmään liittyen.

Kuva 3. Nuorten haastatteluista nousseita merkityksiä ryhmää liittyen

Nuoret kokivat uusien asioiden kokeilemisen ja epämukavuusalueelle heittäytymisen pääasiallisesti mielekkäästi. Nuoret saivat teatteritoimintajakson aikana paljon onnistumisen kokemuksia heittäytymällä erilaisiin uusiin tilanteisiin ja toimintoihin.

Nuorten mielestä myös ryhmän ohjaajien positiivisuus ja kannustaminen innostivat heitä kokeilemaan ja heittäytymään. Nuoret arvostivat sitä, että ohjaajat olivat itse mukana tekemisessä, eivätkä pelkästään antaneet nuorille tehtäviä, joita nuorten tuli suorittaa. Tekemisen myötä nuoret saivat uusia kokemuksia ja näkökulmia, joiden avulla pystyi näkemään asioita erillä tavalla.

Draamaohjaaja Eeva Saha (2016, 10–11) on pohtinut teatterilähtöisiä menetelmiä ja draaman menetelmiä voimauttavana ja eheyttävänä kokemuksena. Voimauttava draama on voimavarakeskeistä ja toiminnallista työskentelyä. Turvallinen, kannustava ja positiivinen ilmapiiri vahvistavat osallistujan uskoa omaan osaamiseen lisäten itseluottamusta. Itseluottamus auttaa kokeilemaan uusia asioita ja lähtemään mukaan työskentelyyn. Draamatyöskentelyssä herätellään osallistujien omaa ajattelua ja vahvistetaan taitoa katsoa asioita eri näkökulmista.

Ryhmän tuottama esitys oli erityisesti nuorten mieleen. Esitys valmistettiin alusta loppuun asti yhdessä. Esityksen valmistamiseen käytettiin riittävän paljon aikaa, jotta siihen oli aikaa valmistautua hyvin. Jokaisella nuorella oli oma vastuu esityksen toteuttamisessa, mutta koko ryhmällä oli yhteinen vastuu ja yhteinen päämäärä ja he onnistuivat siinä hienosti. Ennen esitystä nuoret olivat miettineet pystyvätkö he esiintymään yleisölle. Nuoret kokivat esityksen menneen hyvin ja näin ollen esiintyminen yleisön edessä toi onnistumisen kokemuksia.

Nuorten mukaan teatteritoimintajakso toi rytmiä ja säännöllisyyttä heidän elämäänsä. Pitkäaikainen työttömyys ja sosiaalisten kontaktien puute oli vaikuttanut päivärytmin ja tekemisen puuttumiseen. Teatteritoimintajakson aikana nuoret joutuivat muovaamaan päivärytmiään uusiksi, jotta ryhmässä käyminen onnistui. Nuoret kokivat teatteritoimintajakson tuoneen myös merkityksellistä tekemistä heidän arkeensa.

Teatteritoiminnan avulla voidaan tukea nuorten sosiaalista vahvistumista. Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja parantaa elämäntaitoja ja hallintaa. Toiminnan tavoitteena voi olla esimerkiksi normaalin arkirytmien ylläpitäminen ja perusarjen hallintataitojen vahvistaminen. (Aaltonen ym. 2015, 66–67.)

Teatteritoimintajaksolle osallistuminen oli vähentänyt myös päihteiden käyttöä. Eräs nuorista kertoi päihteiden käytön vähentämiseen vaikuttaneen se, että on ollut tekemistä, on ollut ryhmä mihin kuulua ja on ollut päämääriä. Myös itseluottamuksen lisääntyminen vaikutti päihteiden käytön vähenemiseen.

Alla olevaan kuvaa olen kerännyt nuorten haastatteluista nousseita kokemuksia toimintaan liittyen.

Kuva 4. Nuorten kokemuksia teatteritoimintaan liittyen

6.2 Elämäntaitojen vahvistuminen

Seuraavassa kappaleessa esittelen nuorten kokemuksia siitä, miten teatteritoimintajakso on vahvistanut heidän elämäntaitojaan. Nuorten haastatteluissa keskityimme lähinnä minätaitojen ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen.

6.2.1 Minätaidot

Nuoret kertoivat itsetuntemuksen lisääntyneen teatteritoimintajakson aikana. Eräs nuorista kertoi oppineensa ymmärtämään itseään, millaisia tunteita sekä ajatuksia hänellä on ja mistä ne johtuvat. Hän kertoi ymmärtäneensä, miksi hän ei halua osallistua liikunnallisiin harjoitteisiin. Hän kertoi, että hänelle oli noussut epämiellyttäviä muistoja koulun liikuntatunneilta. Myös uudelleenlaisessa tilanteesta ja uusien ihmisten kanssa toimiminen herätti ajatuksia ja sai pohtimaan itseään erilaisesta näkökulmasta.

Joskus kun on ollut jotain jumppaa... tavallaan, että ollaan jostain venytelty tai tehty jotain liikkeitä, niin sitten välillä tulee semmoinen ahdistava olo ja mä en halua tehdä niitä koska mulle tulee semmoinen olo niin kuin oisin koulussa liikuntatunneilla. Niin sitten jotenkin tiiän, että reagoin hirveen herkästi silleen, et jos mua alkaa ahdistaa joku juttu, tommonen fyysinen mitä tehdään, niin kuin silleen et muita on siinä, mä en sitten halua tehdä sitä just jonkun koulun liikuntatuntien muistojen takia.

Nuori 3

Minä pidän itsetuntemusta suuressa arvossa, ajattelen asioita sen kantilta. Sitten kun joutu tuommoiseen tilanteeseen, missä ei oo ennen ollut, niin varsinkin semmoisten ihmisten kanssa mitä ei oo ennen tavannut heitä, ei oo tuntenut. Kyllä se antoi evvaitä.

Nuori 4

Itsetuntemusta lisäsi myös erilaiset improvisaatioharjoitukset. Improvisatioharjoituksissa nuoret pääsivät kokeilemaan erilaisia tilanteita vuorovaihteisesti. Eräs nuorista kertoi, että improvisaatioharjoituksissa heille saatiin antaa roolit ja tilanne, mihin piti reagoida nopeastikin. Improvisatioharjoituksissa pystyi näkemään, miten itse reagoi erilaisiin tilanteisiin sekä sitä, miten toiset reagoi samaisessa tilanteessa. Hänen mukaansa nämä tilanteet kertoivat niin hänestä itsestään kuin muista ryhmäläisistä.

Kyllä se oli aikalailla se ryhmä ja sitten ne improharjoitukset. Improssa, niin no siinä sai hyvin sitä käyttäytymismallia selville, että miten kun heitetään vaan joku tilanne ja siihen pitää reagoida jollakin tavalla ja se reaktio kertoo aika paljon ja sitten se muiden reaktio niissä sammoissa asioissa kertoo niistä aika paljon ja samalla sitten se niiden reaktio miten reagoi ite niihin reaktioihin niin se kertoo sitten taas itestä aika paljon.

Nuori 4

Itsetuntemuksen lisäksi nuoret kertoivat itsetuntonsa ja itsearvostuksensa vahvistuneen teatteritoimintajakson aikana. Moni kertoi ajatelleensa ennen esitystä ettei kykene esiintymään yleisön edessä. Esityksen jälkeen nuoret olivat yllättyneitä siitä, kuinka he pystyivät esiintymään ja siitä, että kuinka hyvin esitys oli mennyt.

No kyllä mä joka esityksen jälkeen olin ihan yhtä yllättynyt ja iloinen siitä, että se meni mun osalta hyvin, että mä en unohdantanut mitään, enkä revennynt nauramaan... Ja niin kun ylipäättään se, että mä pystyin olemaan siinä ja esiintymään. Eikä tullut semmoista tunnetta, että apua ne nauraa mulle ja ne aattelee, että mä oon ihan paska... mä olin aina ihan positiivisesti yllättynyt siitä, että miten hyvin ne esitykset meni.

Nuori 3

No, kyllähän se pakostakin, kun huomasi että pystyy tekemään jottain tuommoista. Kun minä en niinku koko sinä aikana ennen sitä ensimmäistä esitystä ollut oikeesti varma että pystyykö siihen. ...Kyllä se aika paljon itsetuntoa korotti.

Nuori 4

Mulla on aina ollut aika huono itsetunto ja sitten tuota en ois uskonut vaikka kymmenen vuotta sitten, että oisin voinut laulaa ja esiintyä julkisesti. ...ja sitten sai hyvää palautetta, niin mä aloin itekin ajatella, että mähän oon hyvä, että mä onnistuin. ...kun ne sano, että täähän on ihan realistinen oloinen opettaja. Niin sitten minä että niinpä olinkin, minä osasin tämän tai sitten siinä biisissä, että no osaanhan mä laulaa ja annoin itelle sellaista arvostusta ja että kyllä mä ossaan. Ja sitten niin kun myös itseluottamusta sain, kun että se laulu oli mulle entuudestaan vieras... ja mä että en mä nyt tätä osaa ja tämähän on ihan vieras mulle, mutta niin se vaan meni sitten ja mä aattelin että mä en luovuta että mä harjoittelen tämän niin kauan että se mennee.

Nuori 5

Itsetuntoa ja itsearvostusta vahvisti myös kokemus siitä, että koki itsensä hyväksytyksi ryhmässä. Eräs nuorista oli erityisen otettu siitä, että hänen syntymäpäiviään juhlistettiin ryhmän kanssa.

No sekin tietysti, että huomasi ne muut haluaa olla mun seurassa ja kysy just vapaa-ajalla näkemään ja kaikkee tällaista. Että enhän mä sitten oo ihan kauhea, kun ne haluaa olla mun kavereita. Ja se sitten että mulle oli iso asia, kun mä en oikeen ikinä juhlinut synttäreitä, niin kun lapsuuden jälkeen ja sitten täällä mulle pidettiin synttärit ja se oli niin ihana kokemus kanssa.

Nuori 5

Itsevarmuus kasvoi itsetunnon ja itsearvostuksen myötä. Myös muiden antama palaute ja arvostus lisäsi itsevarmuutta.

En oo ollut ikinä näin itsevarma kuin tämän tenhon jälkeen... Mähän oon aika hiljainen ja ujo silleen ollut ja kun on kiusattu ja tälleen niin on just se ettei uskalla lähestyä ihmisiä. Mut sitten kun huomasi että nämä haluaa tutustua niin sit huomasi et itekkin pystyy aloittaa keskusteluja ja sitten just kun on työelämässäkin saanut sitä palautetta että oon aika hiljainen niin sitä huomasi että täälläpä en oookkaan, että mä voin olla oma itteni ja puhua, eikä tarvi pelätä että mitä muut ajattelee ja sitten kun tuli se rutiinikin aina lähteä niin se on ollut kans tärkeä.

Nuori 5

6.2.2 Sosiaaliset taidot

Nuoret kokivat teatteritoimintajakson vahvistaneen heidän sosiaalisia taitojaan. Osa nuorista kertoi pitkän työttömyysjakson ja tekemisen puutteen vaikuttaneen heihin niin, että heidän on ollut vaikea lähteä kotoa ja tavata

muita ihmisiä. Teatteritoimintajaksolla he ovat tavanneet muita nuoria, jotka ovat samassa elämäntilanteessa ja samanlaisten haasteiden edessä. Yhteinen tekeminen teatteritoimintajaksolla oli antanut heille positiivisia kokemuksia yhdessä olemisesta.

Mä oon muutenkin vähän erakko. Mä vietän paljon aikaa kotona kissojen kanssa. Että tuota varsinkin sitten joskus kun on ollut pitempiä aikoja työttömänä, eikä oo mittään tekemistä, niin siitä tulee sellainen ahdistus ja sitten se jotenkin tavaltaan syö niitä sosiaalisia taitojakin. Että sitten kun pitää joskus lähteä jonnekin, niin on semmoinen... sydän hakkaa kurkussa ja tuntuu että oksentaa tai jottain... mut nyt ne on taas parantunut.

Nuori 3

Kyllä mä vieläkin vähän epäilen silleen, jos vieraita ihmisiä kohtaan. Mutta ei ihan niin aattele silleen, että kaikki haluaa olla jottain ilkeetä mulle... Sitä kautta sitten pystyy helpommin puhumaan, kun ei ajattele että kaikki haluaa jottain paha tai että pystyy puhumaan omasta itsestään tai ettei enää pelkää sitä, että kaikki ihmiset haluaa hyväksikäyttää ja on vastaan.

Nuori 1

No ennen tuota Tenhoa mä olin tota vuoden työttömänä ja sit olin vähän yli kuukauden kerennyt olla täällä työkokeilussa. Niin kyllä sen huomaa, että mitä oli silloin työttömänä, niin eihän sitä paljon tullut käytyä missään, eikä ollut mitään kontakteja, mutta nyt kun on tuolla ollu niin on kyllä niin kun parantunut. Jotenkin jaksanut nähä kavereitakin paljon enemmän.

Nuori 2

Teatteritoimintajaksolla syntyi myös uusia kaverisuhteita ja nuoret näkivät toisiaan myös vapaa-ajallaan.

6.2.3 Yhteenveto

Nuoret kokivat, että heidän itsetuntemuksen, itsetunnon ja itsearvostuksen vahvistuneen teatteritoimintajakson aikana. Itsetuntemus vahvistui ryhmässä olemisen ja ryhmässä toimimisen vaikutuksesta.

Nuoret kokivat, että he oppivat ymmärtämään itseään paremmin teatteritoimintajakson aikana esimerkiksi erilaisten improvisaatioharjoitusten ja roolien oton ansiosta. Erilaisten improvisaatioharjoitusten aikana pääsi kokeilemaan erilaisia tilanteita vuorovaikutteisesti. Improvisaatioharjoituksissa pääsi kokeilemaan erilaisia tilanteita myös roolien turvin. Nuoret ker-

toivat, että näissä tilanteissa pystyi huomaamaan omia ajatus- ja toimintatapojaan sekä reagointiaan. Myös muiden reaktiot ja niihin reagoiminen lisäsi omaa itsetuntemustaan. Tilanteessa pääsi ikään kuin peilaamaan omaa itseään muiden turvin. Itsetuntemus lisääntyi myös sitä kautta, että tilanteita purettiin yhdessä keskustelujen ja purkuharjoitteiden kautta.

Sahan mukaan (2016, 15) draamatyöskentelyssä opitaan toiminnallisuuden kautta omasta itsestään. Korhosen (2014, 21,26) mukaan teatteritoiminnassa voidaan tutkia erilaisia elämän ilmiöitä tai osallistujien omaa elämäntilannetta yhteisen tekemisen avulla, jolloin toiminnan tavoitteena on päästä yhteiseen dialogiin.

Itsetunto lisääntyi onnistumisten kokemusten kautta. Erilaisten harjoitusten, kuten esimerkiksi improvisaatioharjoitusten ja sirkusharjoitusten, kautta nuoret pääsivät kokeilemaan itselle tuntemattomiakin asioita.

Joskus harjoitteet tuntuivat hankalilta ja syntyi tunne siitä, ettei osaa ja onnistu. Sitkeällä harjoittelulla ja muiden kannustuksen avulla nuori saattoi kuitenkin onnistua tekemisessä ja se tuntui nuorista erittäin hyvältä.

Yleisölle esiintyminen tuotti myös suurta jännitystä, mutta esitysten jälkeen oli kaikilla nuorilla onnistumisen ja ilon tunteita. Kannustaminen ja positiivinen ilmapiiri vaikutti siihen, että nuoret uskalsivat kokeilla vaikeiden asioiden palautteita muilta ryhmäläisiltä, ohjaajilta ja yleisöltä nosti itsetuntoa runsaasti ja nuoret pystyivät myös löytämään uusia lajakkuuden muotoja itsestään.

Aikaisempien tutkimusten mukaan taidetoiminnan tärkeimpiä anteja on onnistumisen kokemusten syntyminen. Onnistumisen kokemusten kannalta tärkeintä ei ollut lopputulos, vaan koko prosessi. Tutkimuksen mukaan prosessiin liittyi erilaiset ennako-oletukset, uskaltautuminen, oppiminen, yhdessä tekeminen ja valmiiksi saattaminen. (Vilmilä 2016, 9, 34–39.)

Itsearvostusta lisäsi hyväksytyksi tulemisen ja arvostetuksi tulemisen kokemus ryhmässä. Nuoret kertoivat, kuinka ryhmässä oli vapaus olla oma itsensä ja muita arvostettiin omana itsenään. Osalla nuorista oli ollut negatiivisia kokemuksia ryhmässä olemisesta. Jotkut heistä olivat kokeneet aiemmin, että muut ihmiset suhtautuvat heihin negatiivisesti ja että kukaan ei pidä heistä. Tässä ryhmässä he olivat kokeneet, että heitä arvostetaan ja näin hekin olivat alkaneet arvostamaan itseään. Itsevarmuus katsottiin kasvaneen itsetunnon ja itsearvostuksen myötä. Hyväksytyksi tulemisen tarve on yksi ihmiselämän tärkeimpiä tarpeita. Kun ihminen saa olla osana arvostavaa yhteisöä, hän osaa arvostaa myös itseään. (Martela 2015, 51–52.)

Sosiaalisten taitojen vahvistuminen koettiin suurena nuorten keskuudessa. Nuoret kertoivat, että heidän sosiaaliset taitonsa olivat heikot ennen ryhmään tulemistä. Ryhmän aikana he huomasivat, että pystyivät alkaa luottamaan muihin ihmisiin ja muiden ihmisten seurassa oli hyvä olla. Tähän vaikutti vahvasti se, että ryhmästä muodostui turvallinen paikka olla ja jossa pystyi olemaan oma itsensä. Nuoret kertoivat, että ryhmässä oli helppo puhua muiden kanssa ja heitä kuunneltiin.

Yksilön voimaantuminen on suorassa yhteydessä yksilön hyvinvointiin. Voimaantumisen kannalta on tärkeää, millaisessa toimintaympäristössä ihminen kuuluu, kokeekohan itsensä siinä arvostetuksi ja millainen ilmapiiri toimintaympäristössä on. Turvallinen ilmapiiri tukee yksilön voimaantumista. (Siitonen 1999, 143–145.)

Nuoret kertoivat myös ryhmän vaikuttaneen siihen, että heidän oli helpompi puhua itsestään ja heidän tunteistaan. Ryhmän vertaistuki auttoi heitä ymmärtämään, etteivät he ole yksin asioittensa kanssa ja jokainen on arvostettava taustoista huolimatta.

Alla olevaan kuvaan olen tiivistänyt nuorten kokemuksia heidän elämäntaitojen vahvistumisesta.

Itsetuntemus	Itsetunto	Itsearvostus	Sosiaaliset taidot
<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmässä oleminen • Vuorovaikutteinen tekeminen • Improvisaatioharjoitukset ja roolien otot 	<ul style="list-style-type: none"> • Onnistumisen kokemukset • Positiivinen palaute • Hyväksytyksi tuleminen kokemus 	<ul style="list-style-type: none"> • Arvostetuksi tuleminen kokemus 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallinen ryhmä • Luottamus muihin ihmisiin

Kuva 5. Nuorten kokemuksia elämäntaitojen vahvistumisesta

6.3 Tulevaisuuden näkymät

Nuoret kertoivat erilaisista tulevaisuuden suunnitelmistaan. Osalla nuorista haaveili töihin pääsystä ja osa opiskeluista. Useampi nuori oli aikeissa jatkaa teatterin tekemistä Kajaanin harrastelijateatterissa. Myös haave päihteettömämmästä elämästä oli erään nuoren ajatuksissa. Tärkeintä oli eteenpäin menemisen ajatus, oli se harrastus, opiskelu tai työpaikan etsiminen. Osa nuorista aikoi hakea itselleen tukea jatkossa etsivästä nuorisotyöstä. Eräs nuorista kertoi, ettei halua jäädä niin sanotusti tyhjän päälle ja jumiutua kotiin.

No nyt kun mun itsetunto on noussut niin mä haluisin opiskella. Mulla on pitkään ollut haaveena että opiskelen opettajaksi... Mä aattelin, että no mä kokeilen... Ei mua haittais vaikka työskennelläkin vuosi. Nyt mä koen et oon vähän

varmempi ja uskallan puhua siellä rohkeemmin. Lasten kanssahan mä oon aina tullut toimeen, mutta sit se on se opettajien kanssa kommunikointi pelottanut aina.

Nuori 5

Kyllä mun ainakin jossain vaiheessa pittää lähtee opiskelemaan, mutta en vaan tiedä että mitä. Mutta kyllähän tossa teatterissa on joku vetänyt puoleen, kun on ollut siellä Draaman paikassa ja nyt ollut tuossa Tenhossa.

Nuori 2

Mä menin tohon etsivään nuorisotyöhön ja siellä ehkä kehittelevät mulle jotakin. Pitää sitä jotenkin yrittää pysyä. Ettei sitten ala jotain mörkojä kehittelemään muista ihmisistä ja kaikesta... Siihen tässä pyritään, että vois olla hyvä olo selvin päin.

Nuori 1

Kyllä se tienviittoja anto. En minä ajattele tulevaisuutta niin paljon, että minä ajattelisin. Mutta kyllä sen niin kun tietää paremmin, että mistä tykkää ja mistä ei tykkää ja se on ihan hyvä työkalu siinä kun miettii että mitä seuraavaksi.

Nuori 4

6.4 Teatteritoiminnan ohjaajien haastattelu

6.4.1 Ryhmä

Teatteritoiminnan ohjaajat kertoivat viimeisen Tenho-ryhmän olleen pieni ja dynaaminen ryhmä. Heidän mielestään ryhmän nuoret sitoutuivat tunnollisesti ryhmään ja ryhmän toimintaan. Ohjaajien mielestä nuoret olivat lähtökohdiltaan ja sosiaalisilta taidoiltaan hyvin erilaisia. Yhteisiä tekijöitä oli päivittäisen rytmin puuttuminen ja mielenterveydelliset haasteet. Aluksi nuoret olivat olleet arkoja, mutta rohkaistuneet ryhmäprosessin edetessä.

Monenlaisia semmoisia niin kun oman elämän haasteita siinä ryhmän jäsenillä oli. Et ehkä semmoinen aika useita yhdistävä on se, että päivittäinen rytmi on ollut aika sekaisin. Että valvotaan yöt ja päivät on sitten ihan muissa maailmoissa. Siihen ei välttämättä liity mikään päihteiden käyttö, ainakaan kaililla, et milloin mitäkin syytä. Selkeesti semmoisia niin kun mielenterveydellisiä haasteita.

Ohjaaja 1

Varsinkin alkuun tosi arka porukka mun mielestä. Kyl sitten niin kun semmoinen arkailu ja semmoisen kuoren takana oleminen alko vähitellen ja varsinkin tän vuoden puolella... alkoi kadota. Tietty kun porukka tulee tutummaksi toisilleen ja alkaa olla myös sinut sen suhteen mitä tehdään niin semmoiset estot tavallaan katoaa.

Ohjaaja 1

Mitä pidemmälle ryhmä jatkoi, sitä sitoutuneempia ja motivoituneimpia ryhmän nuoret olivat ohjaajien mielestä.

Järjestään voin sanoa, että niin kun kaikki sitoutui enemmän mitä pitemmälle mentiin.

Ohjaaja 2

Niin ja sit kun tää on hitsautunut tää porukka tässä viis kuu-kautta yhteen. ...niin ne on saanut sen verran pitkän niin kun hyvän kokemuksen. En mä tiedä onko tää... kuin pitkästä aikaa hyvä ryhmäkokemus kuin monelle. Musta tuntuu et kaikille tämä oli hyvä kokemus. Et se... tekee mun mielestä paljon.

Ohjaaja 2

Ohjaajien mielestä osa nuorista ei pystynyt syystä tai toisesta sitoutumaan niin hyvin ryhmätoimintaan tai ryhmään kuin toiset nuoret. Ohjaajat kertoivat näiden nuorten tarvitsevan kannustusta paikalle tulemiseen. Ohjaajien mukaan se tarkoitti käytännössä se sitä, että heille piti soitella ja varmistaa aamuisin, että he tulisivat paikalle. Ohjaajat näkivät kannustuksen olevan sisäisen paineen luomista nuorelle, jotta nuori saapuisi paikalla. Ohjaajien mukaan nuorilla oli kuitenkin halu pysyä ryhmässä ja olla putoamatta ryhmän toiminnasta pois. Ohjaajien kertoman mukaan myös muut nuoret suhtautuivat poissaoleviin nuoriin hyväksyvästi ja ennemminkin toivoivat sekä odottivat heidän tulemistaan paikalle.

Se kyl niin kun tarkoitti käytännössä sitä, että päivittäin ne jotka ei ollut paikalla piti soittaa ja sit vielä uudestaan varmistaa että tuuhan nytten. Et kyl mä kävin puhelimesta pari semmoista keskustelua, et tota niin kannattaa tulla paikalle, että ei ihan putoa täysin siitä ryhmän rytmistä... ja se on niin kun semmoinen asia, joka toisessa päässä ymmärrettiin kyllä tosi hyvin. Et se ehkä liittyy just siihen, että kun on muutaman kerran ollut pois, niin siinä vaiheessa saattoi nuori ajatella et en mä kehtaa enää tulla tonne. Et se on vaatinut sitä semmoist, ehkä painostaminen on väärä sana, mut semmoista niin kun lievän semmoisen niin kuin nuoresta itsestään lähtevän paineen luomista siihen paikalle tulemiseen. Ja se on just se, että pohjalla on kuitenkin halu olla mukana toiminnassa ja

olla tippumatta siitä. Ja sit se kamppailee sen kehtaamiskysymyksen kanssa ja jaksamiskysymyksen tietysti myös.

Ohjaaja 1

Mulla on sellainen fiilis... mitä mä muistan että ollaan puhuttu sit näistä asioista just, niin kaikki toivo niin kun että ne tulis, ne jotka ei päässyt, niin et tulispa ne nyt tänään ja että kyllä siellä silleen toivottiin ja sit varmasti se fiilis tavallaan välittyikin siihen, et se olikin hyvä tulla myös mukaan sitten.

Ohjaaja 2

Myös ohjaajat näkivät ryhmän pitkäkestoisuuden hyväksi asiaksi. Ryhmäläisillä on ollut hyvin aikaa tutustua toisiinsa. Ryhmästä muodostui tärkeäksi ja nuoret saivat kokemuksen siitä, että he kuuluivat ryhmään. Pitkäkestoisen teatteritoimintajakson nähtiin myös antavan aikaa ja rauhaa toiminnalle ja ryhmän lopettamiselle. Ryhmällä on ollut aikaa valmistautua esityksen tekemiseen ja kokemusten jakamiseen.

Tää on ollut kyllä... hyvä... ensinnäkin että on oppinut tutustumaan paremmin ryhmäläiset ja tota tässä on ollut sitä aikaa niin kun kehitellä tuota näytelmää ja ja tuota valmistautua siihen. Sit vielä tää purku oli tälleen niin kun nyt tällä viikolla kolme päivää.

Ohjaaja 2

Ohjaajien mielestä ryhmäjakson väliin sattunut joululoma vaikutti positiivisesti ryhmään. Heidän näkemyksen mukaan nuoret ovat silloin saaneet rauhassa sulatella kokemuksiaan. Tauon jälkeen nuoret olivat vielä suuremmalla innolla valmistamassa esitystä yleisölle.

Sit siinä oli tuo se joululoma, se parin viikon loma. Mä huomasin joululoman jälkeen... mulla oli semmoinen fiilis, että... kaikki silleen niin kuin teki, heittäytyi mukaan hienosti ja alkoi tarjoamaan juttuja eri tavalla. Oisko se ollut jotenkin tarpeen, että siinä pääsi alitajunta työstää näitä juttuja ja että oli silleen niin kun semmoinen hyvä jano jäi tähän toimintaan ja hei me päästään jatkamaan tätä vielä. Et semmoinen niin kun se jollain tasolla vahvisti sitä fiilistä, että tää on hyvä juttu ja mä haluan tehdä tän. Ja että hei nyt tota mä ootan tätä, et nyt kun loman jälkeen me aloitetaan tosissaan tekee tätä näytelmää. Se varmasti niin kun teki paljon, oli hyvä juttu toi tauko.

Ohjaaja 2

Ohjaajat pitivät erittäin tärkeänä ryhmän purkamisvaiheen. Ohjaajat näkivät itseasiassa esiintymisviikon eräänlaisena purkuvaiheena myös.

Mulla on sellainen tunne, että jollain tasolla jopa toi meidän esitysviikko tai siitä ensi-illasta lähtien on ollut jotain sellaista purkamista tavallaan. Et sen ymmärtämistä, et nyt me ollaan tässä tilanteessa, tää loppuu kohta ja tavallaan jo sellaista pientä purkamista. Ja ehkä ehkä semmoista niin kun tietynlaista tiivistymistä myös sen koko ryhmän suhteen jotenkin. Ihan sen myötä niin kun porukka on tajunnut että kohta loppuu tää toiminta.

Ohjaaja 1

Ryhmän vuorovaikutus näyttäytyi ohjaajien mukaan avoimena. Nuoret pystyivät kertomaan suoraan, jos joku asia on heille vaikea tai eivät syystä tai toisesta halua tehdä jotain harjoitetta.

...kun tyypit on sanonut myös niitä omia rajojaan suoraan että en uskalla, en halua. ...kun niin on saanut tehdä niin se on niin kun se on ollut myös hyväksytyä ja ehkä liittyy semmoiseen ajatukseen siitä, että jos on ollut hyvä ryhmäkokeemus niin se saa niin kun olla omine heikkouksineen ja vahvuuksineen.

Ohjaaja 1

Niin on saanut sanoa, ei ole tarvinnut perustella tai niin ettei ole tarvinnut piiloutua niitten että mä en uskalla ja on voinut sanoa ääneen mua ahistaa tämä, mä en voi tehdä tätä niin sit se on se on sillä ollut selvä ei ole tarvinnut perustella enempää lähtee että miksi sinua ahdistaa. Ei semmoisia tarvi alkaa avaamaan niin kun tuolla ryhmässä.

Ohjaaja 2

Ohjaajien mielestä ryhmässä oli läsnä huumori, joka oli hyvä asia myös tekemisenkin kannalta. Ohjaajien mielestä huumori helpotti heittäytymiseen. Ohjaajien mukaan huumorin käytöllä myös muut nuoret innostuivat kokeilemaan ja ylittämään omia rajoja.

Sit se semmoinen niin kuin ite siihen tekemiseen liittyvä huumori... Kyl siellä kaikilla siellä välillä läppä lentää ja se on älyttömän positiivinen merkki. ...missään vaiheessa se ei oo asiantonta. Se on ollut ihan mielettömän kivaa myös. Se et vaikka läppä lentää niin se ei oo semmoista pilkallista tai niin kun jotenkin ikään kuin hurttia huumoria, jolla selviydytään. Vaan se on niin kun hirmu positiivinen semmoinen ote ja suhtautuminen... Varmasti ryhmä on niin kun jokaisen jäsenensä summa. Jotain semmoisia ydinahmoja, joilla on oma oma asenne vaikka toimintaa, semmoinen et se pystyy sitten innostaa muita eritavalla. Sen oon myös huomannut näissä aikaisemmissakin ryhmissä vastaavan tilanteen, että on joku

joka aina innostuu ja aina kokeilee. Tavallaan niin kun ei kauheesti välitä vaikka jostakin oman mukavuusalueen ulkopuolelle menemisestä. Niin niin tuota kyl se sitten auttaa muitakin hirveen paljon.

Ohjaaja 2

Ohjaajat näkevät innostamisen olevan sekä sanallista että sanatonta. Sanaton innostaminen oli heidän mielestään sitä, että nuoret näkevät toisen heittäytyvän tai keskittyvän tekemiseen ja innostuvat itsekin kokeilemaan.

Se innostaminen sen ryhmän kesken on voinut olla joko sanallista, et se on voinut olla sanoja, että: "Hei, että eihän tässä muuta kuin kokeillaan vähän, en määkään tiiä tästä mitää, et mä vaan kokeilen". Ja sitten se on voinut olla myös sellaista, ettei oo se tyyppi tavallaan puhunu mitään. Jos se on vaikka esimerkiksi joku niin kun sirkusjuttu, niin ei välttämättä oo puhunut mitään, mutta on keskittynyt täysiä siihen tekemiseen. ...sehän on kans innostamista, että kun ite silleen keskittyy siihen porukassa. Niin sit sille tyyppille, joka on jättänyt kesken ja on kattonut sivusta, niin sit se kattoo että toikin tekee tuolla tuolleen ja sitten hetken päästä, ehkä yhtäkkiä, se sivusta on tullut siihen viereen tekee ja puhuu kahestaan siinä jostain. Niin se on kanssa yhtäläillä innostamista mun mielestä.

Ohjaaja 2

Joskus joidenkin harjoitteiden tekeminen näyttäytyi vaikeana. Ohjaajien mielestä se kuitenkin saattoi olla riippuvainen päivästä, jolloin joku nuorista jättäytyi pois. Jonain toisena päivänä sama harjoitus saattoi tuntua helpommalta, kun nuoret olivat tehneet sitä jo aiemmin. Ohjaajien mielestä harjoitteiden tekemiseen vaikutti myös se, että miten harjoite ohjeistettiin nuorille.

...niin kun esim improvisaatiota. Heti kun tavallaan ohjeistettiin ne siihen, se ihminen saattoi olla niin kuin en halua, mutta sitten yhtäkkiä kun menikin jonakin toisena päivänä silleen, että sä tuut tohon nytten, mee sä tohon, niin sitten ne tekee silleen ja sitten nyt kun mä läpsäytän käsiä niin sitten tapahuu semmoista ja semmoista ja te ootte siinä roolissa ja sitten mä läpsäytin käsiä niin sitten yhtäkkiä kaikki vaan teki ihan hulluna ja se toimi. Ihan kaikki kyljellään nauraa lattialla sen jälkeen ja sit et huomasiitko sä teit tätä.

Ohjaaja 2

Osassa harjoituksissa, mitä tehtiin useampaan kertaan, niin voi olla et se, että siinä oli taukoa välissä niin se vaan prosessoitunut päässä... et se ei oo myöskään yhtä vierasta... seuraava kerralla se on ollut jo paljon helpompaa tehdä. Niin kun

mun mielestä ei kannata tämmöisessä työssä siihen, et jos joku päivä joku harjoite menee ihan poskelleen, niin siihen ei kannata luovuttaa sen harjoitteen suhteen. Siinä on jostain muusta kyse.

Ohjaaja 1

Ohjaajat kertoivat, että tärkeää on myös muistuttaa nuoria siitä, että ei tarvitse osata ennestään ja että nyt harjoitellaan uusia taitoja. Ohjaajat näkivät tärkeänä kannustaa nuoria kokeilemiseen ja tekemiseen.

Voi sanoa vierestä: ”Et hei sä harjoittelet”, kääntää sen niin päin. ...ettei ala niin kuin aattelee et se on mennyt ainiaaksi tämä taito minulta enkä tule ikinä oppimaan. Sitä voi pikkuhiljaa kokeilla ja kokeilla. ...Joku teki sirkusharjoitetta, jota en mä osaa tai sitten luovuttaa ja sitten yhtäkkiä niin kun kohta kuuluu huuto tilassa että: ”Aaaa!” Ihan niin kun kyyneleet silmissä niin kun jongloora siinä... että tää on parasta mitä mulle on pitkiin aikoihin tapahtunut elämässä.

Ohjaaja 2

Ohjaajat näkevät luovuttamisen olevan usein onnistumisen esteenä. Luovuttanut nuori ei usko omiin mahdollisuuksiin onnistua. Luovuttaminen ei ohjaajien mukaan liity pelkästään itseän, vaan taustalla saattaa olla kokemus siitä, että nuoren kohdalla joku toinen henkilö on luovuttanut. Tällaisia kokemuksia ohjaajien mukaan on voinut syntyä esimerkiksi koulussa, jolloin tukea ja kannustusta tarvitsevan nuoren kohdalla on opettaja tai joku muu aikuinen on lopettanut kannustamisen ja tukemisen. Ohjaajien mukaan tällainen kokemus vaikuttaa myös siihen, miten henkilö ajattelee itsestään ja mahdollisuuksistaan oppia joku uusi taito.

En tiedä miten niin kuin suomalaista tää on... luovuttaminen. Et tavallaan et kuin nopeesti niitten ihmisten kohdalla on jotkut opettajat ja muut ihmiset, jotka on opettanut niitä, niin on luovuttanut. Niin kun joko tavallaan niin kun huomautta se ihminen niin kun sättinyt tai jotain mitä se ikinä onkin, ohittanut tai jättänyt huomiotta ja niin pois päin ja sitten kun se tapahtuu monta kertaa niin sitä alkaa ihminen jo ite sanomaan, sen oppii... et en mä osaa. Et sitten sitä voi alkaa itse käyttää perusteena sen jälkeen niin kun vastaavissa tilanteissa... Tai sitten jos se oikein pahaksi menee, niin sitten niin kun tavallaan elämän nuoraksi kehitty sellainen että en mä opi, mä en opi mitään, enkä mä osaa mitään.

Ohjaaja 2

6.4.2 Yhteenveto

Ohjaajien kertoman mukaan ryhmän pitkäkestoisuus antoi mahdollisuuden nuorille tutustua toisiinsa ja antoi riittävästi aikaa toiminnalle. Ohjaajien mielestä ryhmä ryhmäytyi hyvin ja ryhmän ilmapiiristä muodostui hyväksyvä ja kannustava. Ryhmässä oli helppo kertoa omista mielipiteistään ja tuntemuksistaan vapaasti. Jokainen ryhmäläinen hyväksyttiin sellaisenaan, omine heikkouksineen ja vahvuuksineen. Ryhmän aikana käytettiin aikaa paljon tunnepuheeseen ja sen harjoitteluun, jotta nuoret oppivat kertomaan avoimesti omista ajatuksistaan.

Ryhmässä kannustettiin toinen toisiaan. Ohjaajat näkivät huumorin yhdeksi kannustavaksi tekijäksi. Toiminta pyrittiin pitämään matalan kynnyksen toimintana, jotta jokaisen oli helppo kokeilla vaikeaksi kokemiaankin harjoitteita. Ryhmän sisällä kannustaminen ja rohkaisu oli sekä sanallista että sanatonta. Sanallinen kannustaminen oli sitä, että ryhmässä kannustettiin ja rohkaistiin toisia toimintaan sanomalla kannustavia lauseita. Sanaton kannustus ja rohkaisu oli puolestaan sitä, että toisen innostunut ja keskittynyt tekeminen saattoi rohkaista toisia ryhmäläisiä heittäytymään mukaan harjoitteeseen.

Vastuunkantaminen näkyi ryhmän toiminnassa. Poissaolleet nuoret pääsivät hyvin mukaan ryhmään toimintaan pitkienkin poissaolojen jälkeen. Myös ne nuoret, jotka olivat poissa, kokivat vastuuta siitä, että tulivat paikalle vaikkakin se joskus tuntui vaikealta pitkän poissaolon jälkeen. Nämä nuoret tarvitsivat enemmän kannustusta paikalle tulemiseen ja kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta poissaoloistaan huolimatta.

Ohjaajien mukaan ryhmän vuorovaikutus oli avointa ja ryhmässä pystyi puhumaan suoraan omista ajatuksistaan ja tunteistaan. Ohjaajat kertoivat ryhmän ilmapiiriin olleen myös huumoripitoista. Ohjaajien mielestä huumori auttoi heittäytymiseen, jonka kautta myös ryhmäläiset innostivat toinen toistaan tekemiseen ja harjoitteluun.

Ohjaajat painottivat teatteritoimintajakson olleen matalan kynnyksen toimintaa. Ohjaajat halusivat painottaa nuorille, että ryhmässä oli tilaisuus kokeilla ja oppia uusia taitoja. Ohjaajat muistuttivat nuoria siitä, että kenenkään ei tarvitse osata ennestään mitään, vaan ryhmässä harjoitellaan uusia asioita jokaisen omista lähtökohdistaan käsin.

Ohjaajat pohtivat ihmisten usein luovuttavan uusien taitojen kohdalla. Epäonnistumiset on synnyttänyt ajatuksen siitä, ettei enää osaa ja opi uusia vieraita asioita. Ohjaajien mukaan luovuttamista tapahtuu myös niin, että joku toinen ihminen on luovuttanut toisen ihmisen kohdalla, esimerkiksi opettaja. Ohjaajien mielestä kannustaminen kokeilemiseen on tärkeää. Sitkeä harjoittelu, kannustava ja positiivinen ilmapiiri kannustaa nuorta kokeilemaan uusia ja vaikeitakin asioita. Onnistumisen kokemus vahvistaa itsetuntoa ja itseluottamusta.

6.4.3 Elämäntaitojen vahvistuminen teatteritoiminnan keinoin

Ohjaajien näkemyksen mukaan nuorten itsearvostuksensa kasvaa teatteritoimintajakson aikana. Nuoret saa teatteritoimintajakson aikana kokemuksen siitä, että he ovat arvokkaita ja heidän ajatukset ovat arvokkaita. Ryhmällä on suuri merkitys tähän, että nuoret kokevat itsensä arvostetuksi ja he voivat olla ryhmässä omana itsenään.

Hirmu tärkeitä on se, että niin kun nuoret kokee, et heidän äänensä on arvokas esimerkiksi. Se on aika semmoista ydintä.

Ohjaaja 1

Teatteritoimintajakson anteja on ohjaajien mielestä myös se, että nuori voi löytää ryhmän kautta jotain mielekästä tekemistä itselleen. Teatteritoimintaryhmässä nuori saa uudenlaisia kokemuksia sellaisista asioista, mitä hän ei ole aikaisemmin välttämättä kokeillutkaan. Nuori saa uusia malleja mielekkästä tekemisestä. Mielekkään tekemisen ja valinnanmahdollisuuden lisäksi ohjaajat näkivät teatteritoimintajakson auttavan siihen, että osallistujat ovat saaneet rohkeutta pyytää apua esimerkiksi päihdeongelmaansa. Teatteritoimintajakson aikana on tullut ymmärrystä siitä, että elämän voi olla siedettävää muullakin tapaa.

Monella näissä ryhmissä... ei oo siinä elämänvaiheessa ollut oikeastaan mitään mielekästä tekemistä, paitsi ehkä niin kun joku niin kun päihdeiden käyttö, jos sitä voi mielekkääksi tekemiseksi sanoa. Et tota niin se tarjoaa tavallaan sellaisia malleja myös, että tämmöistäkin voi tehdä. Et niin mun mielestä se onniin kun tärkeimpiä oppeja elämässä ylipäätään, että ihminen pystyy tekemään toisella tavalla et milloin tahansa sä pystyt tekemään valinnan et kokeilenpa jotain muuta. Me niin helposti ajaudutaan semmosiin omiin oravanpyöriin ite kukainenkin omissa elämässä. Varmasti jokaisella on niitä semmoisia kokemuksia. ...aika moni on sanonut varsinkin sit niin kun ryhmien päättyessä, et niin kun et ei oo ees tiennyt et tämmöistä voi tehdä ja että on ollut vaan omissa keloissa. ... niin no joo se on just oikeestaan yks niitä tärkeimpiä.

Ohjaaja 1

Sit toinen tähän ryhmään liittynyt mikä on ollut aikaisemmissa ryhmissä myös sitä tavallaan sellaisena konkreettisena ryhmänä, jolle tästä on ollut selkeetä hyötyä, on päihdeongelmallisille ja se liittyy myös niihin omiin keloihin, missä on ollut, toisaalta rohkeuteen pyytää apua, hakea apua, toisaalta sit siihen ymmärrykseen että elämä voi olla ihan siedettävää muullakin tavalla.

Ohjaaja 1

Ohjaajat kertoivat itsevarmuuden ja itseluottamuksen parantuvan toiminnan aikana. Ryhmätoiminnan aikana nuoret ovat saaneet myös rohkeutta olla oma itsensä.

No sekä mikä nyt tän ryhmän kanssa on ollut selkeitä tällaisia elämäntaidollisia asioita on... useampi sanoitti ite sitä et niin kun tuntuu että on itsevarmuus parantunut ja jotenkin semmoinen itseluottamus myös toiminnan aikana ja sit tuota niin ehkä semmoinen niin kun rohkeus olla oma ittesä myös et niin kun silmiin katsominen yksittäisenä tällaisenä asiana mikä tänään nousi et muisti niin kun alussa ei pystynyt kattoo ketään silmiin...

Ohjaaja 1

Ohjaajat näkevät teatteritoiminnan tuovan nuorille mahdollisuuden itsensä näkyväksi ja kuuluvaksi tekemiseen. Teatteritoimintajaksolla tehtiin yhdessä esitys nuorten omista lähtökohdista käsin, joka esitettiin ulkopuolisille katsojille. Esityksen aihe, teemat ja tekstit valmistettiin yhdessä nuorten kanssa ja esitys suunniteltiin myös yhdessä. Ohjaajien näkemyksen mukaan nuoren kokemus siitä, että häntä ja hänen tarinaa kuullaan on arvokas kokemus ja lisää nuoren ymmärrystä siitä, että tässä maailmassa voi vaikuttaa.

Se, että sä voit vaikuttaa tässä maailmassa se on mun mielestä iso juttu. Koska sä pidät ittestäs ääntä. Tehdään esitys, joka on nuorten lähtökohdista. Pengotaan yhdessä se aihe, teemat, tekstit. Tehdään toiminta lavalle, esitetään ite. Niin se on meidän juttu ja mä tuota annan tän ihmisille, jotka tulee kattoo. Niin vaikuttaa niihin, niin kun tällä on väliä, mulla on väliä, mua kuullaan ja nähdään. Ja nää mun asiat, joku saa niin kun jotain kosketuspintaa tähän sillä saat koko tähän Kajaaniin tai ketkä ikinä käykään siellä kuin laajalle tää levittäytyy sit aaltona, niin se asia kans.

Ohjaaja 2

Ohjaajien näkemyksen mukaan yksi elämäntaidollinen asia on kontaktin saaminen muihin ihmisiin. Kokemus siitä, ettei nuori ole yksin ja nuori kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön. Ohjaajien mukaan tämä auttaa myös siihen, että nuoren sosiaaliset taidot harjaantuvat ja kehollinen itsevarmuus parantuu. Nuori voi huomata pystyvänsä olemaan kehollisessa kontaktissa muihin ihmisiin, kuten esimerkiksi halaamaan muita ihmisiä. Nuori oppii ilmaisemaan tunteitaan sanallisesti ja kehollisesti, pystyy kertomaan mitä tuntee ja mitä ajattelee tai pystyy katsomaan toista ihmistä silmiin tai halaamaan. Ryhmässä pystyy harjoittelemaan olemaan kontaktissa toiseen ihmiseen.

Kontakti ihmisiin. Et on ryhmä. Et ei oo yksin maailmassa. Kun sä astut kynnyksen yli, niin sä tiedät et sua oottaa tällainen

porukka. Silmiin katsominen, et en uskaltanut kattoo kun tulin tänne ja nyt mä uskallan kattoo. Ja sama tyyppi oli lähtiessä sano tänään, et hei ennen kun lähetään niin voinks mä halata vielä kaikkia. ...ja kehollinen niin kun sellainen, miten sen sanois, tietoisuus tai se varmuus. Se liittyy niin kun tietysti kokonaisuuksiahan me ollaan, mutta silleen että et mä pystyn tällä tekemään ja halaamaan ja olemaan kontaktissa. Sen lisäksi että pystyn avaamaan suuni ja sanomaan, että et mitä kuuluu ja miksi mä en uskalla, tai miksi uskallan tai tää oli hauskaa.

Ohjaaja 2

...tää on ollut useammassakin ryhmässä nähtävillä, tässäkin ryhmässä oon sitä huomannut. Se on ollut jotenkin iloinen hetki aina kun on ollut huomannut, että sitä on alkanut tapahtua, että et ryhmäläiset ystävystyy ja alkaa tulla yhdessä esimerkiksi tuonne paikan päälle yhtä matkaa ja sopia keskenään kyytejä ja poismenemisiä. Tiedän et on niin kun aikaisempien ryhmien jälkeen jäänyt ystävyyssuhteita aikaisemmin yksinäisille ihmisille. Et et niin kun sehän on ihan korvaamattoman tärkeä asia.

Ohjaaja 1

Ohjaajien mukaan teatteritoiminta on aina yhteisöllistä toimintaa. Sitä tehdään yhdessä ja sitä tehdään muille. Teatterin avulla voidaan kertoa omia tarinoita muille ihmisille. Ohjaajien mielestä nyky maailmassa ihmiset passivoituvat helposti television tai muiden laitteiden äärelle ja tästä syystä olisi tarpeellista lisätä yhdessä tekemistä.

Teatteri on melkein poikkeuksetta yhteisöllistä. Tai on se, se on aina. Viimeistään siinä vaiheessa kun ensimmäinen katsoja tulee paikalle se muuttuu yhteisölliseksi.

Ohjaaja1

Eikä pelkästään siinä vaan jo siinä tekovaiheessa. Tuetaan toisia, kokeillaan juttuja, mokaillaan, ollaan yhdessä. Mut sitten se esitys tekee sen näkyväksi, kuuluvaksi niin kun tässä ympäristössä, jollon me kerrotaan meidän omaa tarinaa niin kun tääkin... Niin mun mielestä se on hienoa, saa sen verran kehuu itteensä, että me ollaan kerrottu omia tarinoita, ne on ollut kaikki omaa, eikä mitään tehdastuotettua matskua. Tää ei ollut mitään valmiiksi sysättyä näin vaan. Tää on ollut täysin meidän oma juttu ja tota niin semmoista tarvitaan maailmassa, missä porukka lähtee kattoo silleen telkkaria ja silleen näin niin kun passivoituu ehkä niin kun omissa tekemisissään. Me ollaan tehty yhdessä.

Ohjaaja 2

Teatteritoimintajaksolta on mahdollisuus saada toisenlaisia kavereita esimerkiksi päihdekavereiden tilalle. Päihteitä käyttävällä nuoren kaikki kaverit saattavat olla myös päihdeongelmaisia. Teatteritoimintajakso voi tarjota päihdenuorelle päihteettömän ympäristön. Päihteidenkäytön taustalla saattaa olla yksinäisyys. Nuori kokee yksinäisyyttä eikä kestä tunteita, mitä siitä syntyy ja tämä ajaa osaltaan nuorta päihteidenkäyttöön.

Tohon päihteiden käyttöön just kans se, et tuota et sulla on muitakin olemassa, muitakin ihmisiä kuin ne päihdekaverit. Et kun saattaa olla jollakin nuorella, että sen kun se lähtee kotiin, niin sit puhelinluettelosta ne ihmiset, jotka on suhun kontaktissa loppupäivän on niitä päihdekavereita. Mut sulla on tää porukka täällä ja tää saattaa olla ainut semmoinen päihteetön porukka tavallaan. Ja siihen saattaa liittyä sitä ennen yksinäisyys, niin kun se saattaa olla yks sellainen polttoaine, että kun on fiilis, että mä en kestä näitä joko näitä tunteita mitä mulla on tai sitten mä en kestä tätä yksinäisyyttä, eikä mulla ole kontakteja, niin vedetään sitten jotain.

Ohjaaja 2

Kyl tavallaan jos haluaa sellaisen tosi konkreettisen esimerkin... niin on yhdellä nuorista oli ongelmia päihteiden käytön suhteen... syksyllä nappasi Kimmoa hihasta ja et haluais jutella aiheesta. Siitä ei ollut aikaisemmin puhetta mitenkään. Ja te juttelitte ja sit tota niin ja ehdotettiin että jos hän on etsivään nuorisotyöhön tai voisko etsivästä nuorisotyöstä olla yhteydessä häneen, et niin kun tavallaan pystyis sitä kautta lähtee purkaa ja siinä vaiheessa syksyllä hän sanoi, ettei hän mitään sellaista halua, et ei tää oikeestaan ole ongelma. Sit Meni muutama kuukausi ja sit tässä keväällä... sitten se uudestaan kysy siitä et voisko sittenkin ottaa siihen etsivään nuorisotyöhön yhteyttä ja se on sit lähtenyt sitä kautta purkautuu eteenpäin se asia. Et toi on varmasti tosi monen asian summa, mut niin kun se on konkreettinen tapahtumaketju mikä liittyy siihen, et mitä voi tapahtuu toiminnan aikana.

Ohjaaja 1

Osallistuminen teatteritoimintajaksoon selkeyttää päivärytmiä. Ohjaajien mukaan päivärytmin selkiytyminen on yksi iso elämäntaidollinen asia.

Rytmi elämään on yksi iso.

Ohjaaja 2

...et jos se on kääntynyt silleen et nyt päiväaika on se toiminta-aika niin se nyt sattuu olemaan meidän ihmisten kesken sopima asia, että asioita yleensä hoidetaan päivällä, on

joitakin asioita mitä pystyy hoitamaan vaan yöllä, mutta tälleen yleisesti silloin kun on valoisaa niin silloin ollaan ylhäällä ja silloin saadaan valoo ja energiaa siitä ja se on ihan konkreettinen juttu saa energiaa näin ja se tekee paljon saattaa tehdä yllättävänkin paljon tuo rytmijuttu elämään.

Ohjaaja 2

Ohjaajien mukaan teatteritoimintajaksolla rohkeus kokeilla ja epäonnistua kasvaa. Ryhmässä kannustetaan yrittämään ja annetaan tilaa epäonnistua eikä ketään hylätä epäonnistumisesta. Myöskään siitä ei rangaista, että olet jättänyt tulematta ryhmään. Heidän mielestään on tärkeä oppia niin sanotusti mokailemaan. Teatteritoiminnan yksi tärkeä oppi on ohjaajien mielestä mokaileminen. Esimerkiksi improvisaatioharjoituksissa on mahdollisuus kokeilla onnistua ja epäonnistua. Mokailemiseen ja heittäytymiseen kannustetaan toiminnassa. Ohjaajien mielestä taiteessa ei ole oikeaa eikä väärää tapaa. Asioita voi tehdä monella tapaa taiteessa.

Uskallus epäonnistua, huomata et se ei välttämättä tuhoa, jos sä joskus mokaat. Ja se vaikuttaa siihen, että on uskallusta yrittää. Ja se, että kun sulle annetaan tilaa epäonnistua ja ei sua hylätä sen takia, että sä jätät tulematta pari kertaa tai viikon. Niin sua ei hylätä. Sua ei hylätä, jos sä epäonnistut. Sua ei hylätä vaikka sä sanotkin yhtäkkiä, että mua ahistaa tämä juttu tai että mä en tykkää tästä niin sulle ei sanota, että no lähe sitten pois tästä, että niin kun jotenkin niin kuin henkisesti hylätä. Tai sitten puhumattakaan siitä, että sanois vielä että älä tuu enää, niin se on jo sit silleen et suletaan täysin ulos. Se on tärkeä et saa epäonnistua ja niin kun eri tavoin kokea sitä tavallaan. Mun mielestä taide on sen takia hyvä juttu... Mä aina tykkään sanoa, että ei oo oikeeta eikä väärää tapaa tehdä näitä juttuja. Monet jutut mitä me tehdään ne voidaan tehdä niin monella tapaa kuin itestä tuntuu... niin kun taiteessa mä sanon että tän voitte tehdä niin ettei oo oikeeta eikä väärää tapaa tehdä taidetta.

Ohjaaja 2

Sä saat olla äänessä ja sä pääset mokailee, kun improssa se mokailu on yksi iso juttu, sitä nostetaan tapetille ja pyritään niin kun juuri sen kautta ihan rohkeesti anna mennä vaan ja se voi ollakin hauskaa ja sit pyritään niin kun palkitsemaan se mokaaminen. Sä saat olla äänessä ja niin kun framilla ja porukalla ja siinä tuetaan toisia, et mä autan kun sä teet tälleen niin.

Ohjaaja 2

Ohjaajien näkemyksen mukaan teatteri on taiteenlajina monipuolinen. Se kätkee sisälleen eri taiteen lajeja (musiikki, sirkus, elokuva, kuvataide, im-

provisaatio, tanssi) ja elämän osa-alueita. Teatteritoiminnan avulla voidaan harjoitella empatiakykyjä heittäytymällä erilaisiin rooleihin. Taiteenlajina se antaa paljon eri mahdollisuuksia katsoa maailmaa.

Teatteri on taiteenlajina semmoinen et se pystyy ymppäämään sisälleen kaikki mahdolliset taiteen lajit, kaikki mahdolliset elämän osa-alueet käytännössä. Ja siihen liittyy väistämättä myös empatia, muiden nahkoihin heittäytyminen. Kaikkeen niin kun roolin ottamiseen sun muuhun se taiteenlajina se sulkee sisäänsä niin paljon tai siihen mahtuu niin paljon eri mahdollisuuksia kattoo maailmaa. Meillä oli tässä esityksessä musiikkia ja elokuvaa, kuvataidetta, improvisaatiota, ei suoranaisesti ollut tanssia, mutta kuitenkin aika tarkkaan koreografioitua liikettä.

Ohjaaja 1

Teatteritoimintajaksolla on ohjaajien mielestä hyvä tilaisuus opetella tunnepuhetta. Ohjaajat kertoivat, että teatteritoimintajaksojen aikana puretaan tilanteita auki. Millaisia tunteita ja ajatuksia tekeminen on herättänyt. Kun ajatuksia ja tunteita käydään yhdessä läpi ryhmän kanssa, rohkaistuvat nuoret kertomaan omista asioistaan ja saavat siinä samalla vertaistukea toisiltaan peilaten omia ajatuksiaan ryhmän kanssa.

Asioiden purkaminen voi antaa myös erilaisia näkökulmia. Purkaminen voi ohjaajien kertoman mukaan olla myös toteutettu draaman keinoin. Joskus jonkun menetelmän avulla voi kertominen olla helpompaa.

Me ollaan totuttu niin kun purkaa tosi monia tilanteita silleen ryhmää käyttäen... niin kun puretaan tilanteita ja että mitä tunteita herätti... Mun mielestä se tunnepuhekin on yks semmoinen elämäntaitojuttu, mikä on yks tosi merkittävä elämäntaito tavallaan mitä tässä on opeteltu tän ryhmän kanssa, et sä opettelet tunnepuhetta. Koska jotkut jutut mitä tehdään varsinkin niin kun monimutkanenkin teatteriesitys, niin et sä voi silleen analysoida sitä sen esityksen jälkeen. Siinä voi mennä pitkään et sä voit kertoa et tää nyt johtu siitä ja siitä, niin kun purkaa tommoisia. Tärkeintä on sanoa niin intensiivisten juttujen jälkeen, kuten ensi-illan jälkeen, niin ihan vaan fiilis sanoa, et mä oon tosi, menipä se nopeesti, et jotenkin älytön kun energia vielä tai oon tosi väsynyt ja mua väsyttää, niin se on tärkeä sanottaa tai sitten että siksi yhdessä purkaminen että siinä huomaa että muut on samassa jamassa tai osa porukkaa tai näin niin kun tai sitten niin kun joku sanoo jotain niin et mulla on sama. Tai että jännä että sulla on toi, koska mulle tää teki tällä tavalla ja sit se avaa uusia näkökumia, että tämmöisiäkin ajatuksia voi nousta tästä jutusta. Niin siinä pääsee peilaamaan omia tunteita ja ajatuksia, arvomaailmoja.

Ohjaaja 2

Ohjaajat kertoivat leikin merkityksestä. Heidän mielestään leikki kuuluu elämään koko elämän ajan. Leikki liittyy kaikkeen luovaan toimintaan ja lisää luovuutta.

Mä väitän et kaikkeen ihmisen luovaan toimintaan edellytyksenä on että on leikin tila siinä läsnä. Et kun puhutaan sit taitteen tekemisestä tai puhutaan sit niin kun uusien hammasratamallien suunnittelemisesta niin se, että pystyy pohtimaan siinä on se oikeesti pystyy luomaan uusia ja toimivia malleja niin siinä pitää olla leikillisyyttä.

Ohjaaja 1

Et se leikki... et sitä voi silleen tavallaan onko se sit huumorin kautta mikä avaa sen mahdollisuuden, semmoisen yhdessä keskittymisen niin jonkun liikkeellisen jutun vai tai mikä se juttu sit onkaan. Siinä niin kun tavallaan leikitään, se leikki on niin isossa osassa teatterissa ja draamassa. Et se saattaa niin kun yhtäkkiä nyrjäyttää ihan eri näkökulmaan.

Ohjaaja 2

Ohjaajien mukaan teatteri tarjoaa turvallisen ympäristön kokeilla haastavia asioita. Jos nuorella on, joitain asioita mitä hän ei ole aikaisemmin uskaltanut tehdä, niin se voidaan tuoda draaman maailmassa leikin kautta esiin ja sitä voi kokeilla roolin turvin. Pelottavien asioiden kokeileminen on tapahtunut myös itsestään teatteritoimintajakson aikana. Ikään kuin nuori on unohtanut pelkäävänsä jotain.

Ja siinä on turvallinen ympäristö kokeilla haastavia asioita omassa elämässä. ...jos on jotain mitä ei oo niin kun uskaltanut tehdä ja se tuodaan leikin kautta... Draaman maailmas kokeillaan niitä asioita ja matalan kynnyksen keinoin, niin kun harjoitteiden kautta sitä saattaa huomata että mulla on ollut tää juttu tässä. Se saattaa olla ettei se avaudu siinä hetkessä, eikä kuukauden, eikä vuodenkaan päästä, mutta yhtäkkiä saattaakin tajuta, että se on jäänyt mieleen, et jossakin vaiheessa se muistuu et me tehtiin silloin sitä ja nyt mä niin kun jotain muistan siitä, joku jäi niin kun vaivaamaan siitä hetkestä. Draama ei ole mikään taikasauva, eikä teatteri, et se niin kun näin kun mä vedän sulle harjoitteet niin sä ymmärrät. Eikä välttämättä voi olla ettei se ikinä myös avaudu mutta että siis pääpointti on se et voi kokeilla niin kun haastavia asioita niin kun leikin kontekstissa.

Ohjaaja 2

Yhdellä on ollut kova korkeapaikankammo ja tossa esityksessä oli semmoinen vinttikerrokseen kiipeemispätkä. Niin

eka kerta kun kiivettiin sinne, niin se meni seiniä pitkin ja että sanoit et en mä oo varma et uskallankas mä. Puhuttiin siitä siinä vaiheessa sitä niin kun jos tuntuu siltä ettei kerta kaikkiaan uskalla, niin tehdään tää jonnekin muualle tähän tilaan tää kohta. Et se on myös mahdollista. Sit se kaikki esitykset kuitenkin veti sen saman kohtauksen ja lopulta meni siellä aika rennostikin eestaas tätä rappukäytävää. ...sit viimeisenä päivänä kun oltiin purkamassa siellä tuota tilaa ja siellä oli sitä kaidetta pitkin punottu matonkudetta, niin se sano siinä päivän päätteeksi, että joo mä olin menossa purkamaan sitä matonkudetta, mä aattelin et kyllähän se pitää purkaa. Sit mä menin ja aloitin ja sit ai niin tää on täs korkeella ja sit joku muu saa tehdä sen. Mut se tavallaan unohti ja sit se muisti et ai niin mä pelkää tätä. Mut siis ihan selkeä tuommoinen pelko lievittyi, tuommoinen fyysinen pelko mitä on. Se on hassu tilanne.

Ohjaaja 1

Teatteritoimintajakson aikana nuoret ovat oppineet ottamaan vastuuta yleisestä viihtyvyydestä, kuten siisteydestä ja kierrättämisestä. Myös ympäristöasiat ovat alkaneet kiinnostamaan nuoria.

Sitten en mä tiedä, mut tuli nyt mieleen et yleisestä viihtyvyydestä huolehtiminen myös. Että pidetään huolta et paikat pysy kunnossa ja silleen niin. Kun et me katotaan tila puhtaaksi kun lähdetään. Et se voi antaa sellaista hyvää potkua omaan arkielämään ja et semmoisen et mä haluan kyllä kotonakin, että olis siistiä. ...sanoikin yksi miepuolinen tuossa, että...enpä oo aatellut tommosta kierrätystouhua. Tottahan se on kun sitä miettii niin kyllähän se vois olla järkevää tässä maailmassa. Et on näitä uutisia tullut paljon vastaan, että tota muovia tuolla meressä ja mitä kaikkea sontaa sitä niin kun vesiin kaikkea niin kun että ehkä sitä vois omallekin kämpälle jonkun kierrätysjutun kattoo, en oo vaan ikinä, mä oon vaan aina heittänyt yhteen roskiin kaikki. Niin kyllä se on semmoinen ihan sellainen konkreettinen vaikutus mun mielestä. Meillä on melko silleen huolellisesti kierrätykset hoidettu. Tai vaikka syödään esimerkiksi tänäänkin sit et muovit muovit astiaan, biojäte biojätteeseen ja niin pois päin.

Ohjaaja 2

Myös useammassa ryhmässä toistunut tavallaan semmonen. Siellä on saattanut olla niin kun äijiä, jotka on monta kulkua ollut kattoon saakka pitsalaatikoita kämpässä. Ne on ite sanonut, että aivan hirveä sotku ja sit no me nyt siivottiin siellä kämppiksen kanssa.

Ohjaaja 1

Ohjaajien mukaan nuoret ovat oppineet ottamaan vastuuta myös omasta elämästä ja ovat alkaneet suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan.

Muutama aikoo ainakin tässä vaiheessa hakea kouluihin ja töihin ja muutama Kajaanin harrastajateatterin juttuihin.

Ohjaaja 1

6.4.4 Yhteenveto

Teatteritoiminnan ohjaajat kertoivat teatteritoiminnan vahvistavan nuoren itseluottamusta, itsearvostusta ja itsevarmuutta. Heidän mukaan itsearvostus syntyy siitä kokemuksesta, että nuori kokee olevansa arvokas ja hänen ajatuksiaan pidetään arvokkaina. Itsearvostusta vahvistaa tunne siitä, että ryhmässä arvostetaan jokaista juuri sellaisena kuin he ovat.

Teatterialan ammattilaisten mukaan ryhmän aikana nuoret ovat saaneet rohkeutta olla oma itsensä samalla he ovat tulleet nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään ja oppineet että myös heidän äänensä on tärkeä. Itsetunto vahvistuu ohjaajien näkemyksen mukaan onnistumisten kokemusten ja positiivisen palautteen myötä. Nuori voi teatteritoimintajakson aikana löytää myös uusia puolia ja lahjakkuuden muotoja itsestään.

Nuoruusikään kuuluu monenlaisia kehityshaasteita, kuten esimerkiksi oman minäkokemuksen selkeyttäminen (Nurmi 1998, 256). Kehityshaasteet muodostuvat ympäristön asettamien odotusten, antamien toimintamahdollisuuksien ja tuen sekä yksilön voimavarojen pohjalta. Toisinaan nuori voi tarvita tukea, jotta pystyy löytämään omat vahvuutensa ja löytämään itseluottamusta. (Aaltonen ym. 2003, 19.) Teatteritoimintajakson aikana voidaan tukea nuorta löytämään uusia vahvuuksia itsestään.

Ohjaajien näkemyksen mukaan nuoret saavat uusia kokemuksia ja malleja mielekkästä tekemisestä teatteritoimintajakson aikana. Nuorella on voinut olla taustallaan esimerkiksi päihdeongelma ja nuori on ajautunut kierreeseen päihteiden käyttönsä kanssa. Teatteritoimintajakson aikana nuori saa onnistumisen kokemuksia ja sitä kautta löytää uudenlaisia toiminnan muotoja, mitä voi tehdä. Nuori oppii teatteritoimintajakson aikana, että elämässä voi tehdä jotain muutakin kuin käyttää päihteitä. Nuori voi oppia sen, että hänellä on mahdollisuus valita käyttääkö hän päihteitä vai tekeekö hän jotain muuta. Teatteritoimintajakson aikana nuori voi myös löytää rohkeutta siihen, että hakee apua esimerkiksi päihdeongelmaansa. Nuori haluaa ottaa vastuuta omasta elämästään. Ohjaajien mukaan teatteritoimintajakson antia on myös päivärytmin selkeyttäminen, joka helpottaa normaaliin yhteiskuntaan sitoutumista.

Ohjaajien näkemyksen mukaan yksi elämäntaidollinen asia on kontaktin saaminen muihin ihmisiin. Kokemus siitä, ettei nuori ole yksin ja nuori kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön. Muiden ihmisten avulla ja olemalla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan nuoren sosiaaliset taidot kasvavat, nuori oppii ilmaisemaan itseään ja tunteitaan niin sanallisesti kuin sanattomastikin. Nuori voi teatteritoimintajakson aikana liittyä muihin ihmisiin ja saada itselleen turvallisen ja esimerkiksi päihteettömän ympäristön.

Yhteisöön kuulumisen kokemus vahvistaa myös nuoren kehollista itsevarmuutta. Nuori voi oppia olemaan kehollisessa kontaktissa muihin ihmisiin, kuten esimerkiksi halaamaan tai katsomaan muita ihmisiä silmiin. Muiden ihmisten kanssa ollessa nuori voi uskaltautua ilmaisemaan itseään ja tunteitaan niin sanallisesti kuin sanattomastikin.

Taidetyöskentely antaa aikaa ja tilaa, jossa on läsnäolon kautta mahdollisuus kohtaamiseen. Sosiaaliset taidot ovat myös tunne-elämäntaitoja. Omien tunteiden käsittely edistää liittymistä muihin ihmisiin. (Vesanto-Laukkanen & Martin 2002, 17.)

Ohjaajien näkemyksen mukaan teatterin tekeminen on aina yhteisöllistä toimintaa. Teatteria tehdään yhdessä ja sitä tehdään muille. Ohjaajien mukaan teatterintekeminen opettaa yhdessä tekemistä ja yhteisöllisyyttä.

Teatteritoimintajakson aikana on käytetty runsaasti tunnepuheen opeteluun. Teatteritoimintajakson aikana on keskusteltu paljon, millaisia ajatuksia ja tunteita tekeminen on herättänyt. Kun ajatuksia ja tunteita käydään läpi yhdessä, rohkaistuvat nuoret kertomaan omista asioistaan, ajatuksistaan ja tunteistaan.

Ohjaajat pitivät tunnepuheen harjoittelemista erittäin suurella merkityksellä. Taitella on suora yhteys tunteisiimme, joten taiteen avulla niiden tunnistaminen ja tutkiminen on helpompaa (Häkämies 2013, 9). Ohjaajien näkemyksen mukaan teatteritoiminta vahvistaa myös empatiakykyä, sillä teatteriharjoituksissa on mahdollisuus kokeilla monenlaisia rooleja ja tällöin ymmärrys muita kohtaan voi kasvaa. Teatterintekemisen avulla on mahdollisuus katsoa maailmaa erilaisista näkökulmista.

Ohjaajien mukaan teatteritoimintajaksolla on mahdollista erilaisia uusia asioita turvallisessa ympäristössä. Esimerkiksi erilaisten harjoitteiden ja roolien ottojen kautta voidaan opetella katsomaan maailmaa erilaisista näkökulmista. Myös empatiataitoja voidaan opetella teatterin keinoin heittäytymällä erilaisiin rooleihin.

Teatteritoimintajaksolla on mahdollisuus kokeilla myös itselleen pelottavia asioita, joko tietoisesti tai ehkä vahingossakin. Jotkut asiat, jotka ovat olleet tuottaneet aikaisemmin pelkoa saattavat onnistua vahingossa toiminnan ohella. Ikään kuin nuori saattaa unohtaa pelkonsa. Taidelähtöinen toi-

minta antaa mahdollisuuden symboliseen etäisyyteen, jolloin voidaan käsitellä sellaisiakin asioita epäsuorasti, joiden käsittely on muutoin vaikeaa. (Känkkänen 2013, 99)

Esityksen valmistamisen myötä nuorelle tulee kokemus itsensä näkyväksi ja kuuluvaksi tekemisestä. Esitys valmistettiin yhdessä nuorten omista lähtökohdista käsin. Teatteritoimintajaksolla nuoret saivat kokemuksen siitä, että heidän tarinansa on arvokas. Tämän myötä nuoret saivat kokemuksen myös siitä, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa yhteisössään heidän oman äänensä esiintuomisen myötä. Taide antaa mahdollisuuden äänensä kuuluville ja tulla näkyväksi omissa asioissaan (Häkämies 2013, 9).

Teatteritoimintajakso lisäsi ohjaajien mukaan nuorten rohkeutta kokeilla ja epäonnistua, joten heittäytyminen tekemiseen vahvistui sitä myöten. Teatterin ja taiteen tekemisessä ei ole ammattilaisten mielestä oikeaa eikä väärää tapaa tehdä asioita.

Ohjaajat kertoivat teatteritoimintajaksolla nuorten saavan mallia vastuullisesta toiminnasta. Ohjaajat kertoivat, että heille siisteyden pitäminen ja kierrättäminen ovat tärkeitä asioita. Toimintajakson aikana nuoret oppivat ottamaan vastuuta tilojen siisteydestä ja kierrättämään. Ohjaajien mukaan teatteritoimintajakson aikana nuoret olivat kertoneet aikovansa siirtää toimintatavan myös omaan arkeensa.

Teatteritoimintajakson aikana nuorille on noussut ajatuksia tulevaisuuden suhteen. Jotkut nuoret ovat puhuneet opiskeluiden aloittamisesta, töihin hakeutumisesta teatteriharrastuksen aloittamisesta. Ohjaajat pitivät tärkeänä myös uuden harrastuksen löytymistä. Nuoret oppivat ottamaan vastuuta omasta elämästään ja tulevaisuudestaan.

Alla olevassa kuvassa olen tiivistänyt teatterialan ohjaajien näkemyksen teatteritoiminnan mahdollisuuksia nuorten elämäntaitojen vahvistamisessa.

Itsetunto	Itsearvostus	Sosiaaliset taidot	Osallisuuden kokemuksen vahvistuminen
<ul style="list-style-type: none"> • Onnistumisen kokemukset • Positiivinen palaute 	<ul style="list-style-type: none"> • Kokemus arvostetuksi tulemisesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmässä oleminen ja ryhmässä toimiminen • Vuorovaikutteisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktin saaminen muihin ihmisiin • Kuulumien yhteisöön • Näkyväksi ja kuulluksi tuleminen • Mahdollisuus vaikuttaa oman elämän kulkuun • Vastuunottaminen omasta elämästä

Kuva 6. Elämäntaitojen vahvistaminen teatteritoiminnan keinoin

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessani hain vastausta siihen, miten teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja, miten Tenho-hankkeen teatteritoimintajaksolle osallistuneet nuoret ovat kokeneet teatteritoimintajakson, miten he ovat kokeneet teatteritoiminnan vaikuttaneen heidän elämäntaitoihin sekä miten teatteritaiteen ammattilaiset näkevät teatteritoiminnan vahvistavan nuorten elämäntaitoja.

Tutkimusaineistoni koostui sekä nuorten että teatteritaiteen ammattilaisten haastatteluista. Tutkimuksessani sain kattavasti vastauksia tutkimuskysymyksiini ja -ongelmaani, eivätkä haastateltavien näkemykset suuresti poikenneet toisistaan. Nuorten sekä teatterialan ammattilaisten vastauksissa korostui teatteritoimintajakson positiivinen vaikutus nuoriin ja nuorten elämäntaitoihin. Tässä osiossa kokoan yhteen sekä nuorten että teatterialan ammattilaisten näkemyksistä vastauksen tutkimusongelmaani, miten teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa nuorten elämäntaitoja.

7.1 Itsetuntemuksen, itsetunnon ja itsearvostuksen vahvistaminen

Teatteritoiminnan avulla voidaan vahvistaa nuorten itsetuntemusta. Itsetuntemus on yksilön omaa ymmärrystä itsestä, omien tunteiden, ajattelun ja toiminnan tiedostamista (Dunderfelt 2006, 18). Itsetuntemus voi vahvistua ryhmässä olemisen ja ryhmässä toimimisen vaikutuksesta. Ryhmässä ollessaan nuori voi oppia ja ymmärtämään itsestään, ajattelu- ja toimintatavastaan jotain sellaista, mikä ei välttämättä ole tullut esiin aiemmin.

Haastattelemieni nuorten mukaan he pääsivät kokeilemaan erilaisten improvisaatioharjoitusten avulla erilaisia tilanteita vuorovaikutteisesti ja erilaisista rooleista käsin. He kokivat, että esimerkiksi vuorovaikutteisissa improvisaatioharjoituksissa voi oppia ymmärtämään omia ajatus- ja toimintatapoja sekä omaa reagointiaan erilaisiin tilanteisiin. Vuorovaikutustilanteissa pääsi myös peilaamaan omaa itseään muiden osallistujien kautta. Itsetuntemus lisääntyi myös yhteisten keskusteluiden ja purkujen kautta. Ryhmässä käytettiin paljon aikaa keskusteluille ja purkutilanteille.

Eeva Sahan (2016, 15) mukaan draamatyöskentelyssä opitaan toiminnallisuuden kautta omasta itsestään. Minäkuvaan positiivisesti vaikuttava tekijä voi jo pelkästään olla se, että osallistuja saa kokemuksen ryhmään kuulumisesta.

Teatteritoiminnalla voidaan vahvistaa myös nuoren itsetuntoa. Itsetuntoa on se, kuinka paljon hyviä ominaisuuksia ihminen näkee itsessään sekä ymmärtää olevansa tärkeä (Keltinkangas-Järvinen 1999, 17). Itsetunto lisääntyi onnistumisten kokemusten kautta. Erilaisten harjoitusten, kuten esimerkiksi improvisaatioharjoitusten ja sirkusharjoitusten, kautta nuoret pääsivät kokeilemaan itselle ennalta tuntemattomia, uusia asioita. Näissä

onnistuminen vahvistaa nuoren ajatusta siitä, että minä osaan ja opin uusiakin asioita.

Taidot-elämään hankkeen (2013–2016) tutkimuksen mukaan taidetoiminnan tärkein anti on onnistumisen kokemuksissa. Onnistumisen kokemusten kannalta tärkeintä ei ole lopputulos, vaan koko prosessi. Onnistumisen kokemusten prosessiin liittyy erilaiset ennakko-oletukset, uskaltautuminen, oppiminen, yhdessä tekeminen ja valmiiksi saattaminen. (Vilmilä 2016, 34–39.)

Teatterialan ammattilaisten mukaan toiminta pitää olla mahdollisimman matalakynnyksistä ja innostavaa, että nuoret lähtevät kokeilemaan uusia asioita. Teatteritoiminnan ohjaajien mielestä tärkeää on myös se, että nuorille painotetaan sitä, ettei kenenkään tarvitse osata ennalta vaan, että ryhmässä kokeillaan ja harjoitellaan asioita yhdessä.

Ohjaajien mielestä teatteritoimintajaksolla on hyvä opetella myös epäonnistumisen taitoja. Ohjaajien mukaan epäonnistumisen pelko synnyttää kokemuksen siitä, että nuori kokee ettei hän osaa ja hän ei opi uusia asioita. Ohjaajien mukaan taustalla on usein kokemus luovuttamisesta. Joko yksilö itse on luovuttanut tai joku muu, esimerkiksi opettaja, on luovuttanut nuoren kohdalla liian helposti. Ohjaajien mukaan nuoret tarvitsevat rohkaisua kokeilemiseen. Ohjaajat painottivat sitä, ettei taiteessa ole oikeaa tai väärää tapaa toimia, taiteessa voi tehdä asioita monella tapaa.

Haastateltujen nuorten mukaan uusien asioiden kokeilemiseen ja heittäytymiseen rohkaisua toivat ryhmän kannustava ilmapiiri. Kannustaminen ja positiivinen ilmapiiri vaikutti siihen, että nuoret uskalsivat kokeilla vaikeiden asioiden kanssa. Draamaohjaaja Eeva Sahan (2016, 10–11) mukaan teatterilähtöiset ja draaman menetelmät ovat voimauttavia ja eheyttäviä kokemuksia. Voimauttava draama on voimavarakeskeistä ja toiminnallista työkentelyä. Turvallinen, kannustava ja positiivinen ilmapiiri vahvistavat osallistujan uskoa omaan osaamiseen lisäten itseluottamusta.

Juha Siitonen (1997, 145–155) on tutkinut ihmisen voimaantumiseen vaikuttavia tekijöitä. Yksi osatekijä on toimintaympäristön ilmapiiri. Turvallisessa ilmapiirissä ihminen uskaltaa kokeilla uusiakin asioita, koska epäonnistumista ei tarvitse pelätä. Voimaantumisen kannalta on tärkeää hyväksyvä ilmapiiri, jossa on mahdollisuus saada onnistumisen kokemuksia. Positiivinen lataus tukee innostumista ja toiveikkuutta.

Itsetunto vahvistuu myös muilta saadun palautteen myötä. Haastattelemani nuoret kertoivat, että positiivinen palaute auttoi näkemään itsensä positiivisemmassa valossa ja auttoi uskoman siihen, että minä osaan ja minä pystyn.

Teatteritoiminnan avulla nuori voi löytää itsestään uusia lahjakkuuden muotoja toiminnan kautta. Positiivisessa psykologiassa korostetaan sitä,

että jokaisella ihmisellä on olemassa olevia resursseja, kykyä taitoja sekä kehittymässä olevaa potentiaalia, joita käyttöön ottamalla hän voi hyvin ja on tyytyväinen itseensä. Taidot, kyvyt tai minän puolet tulevat vahvuudeksi silloin, kun muut ihmiset huomaavat sen ja sanovat sen ääneen. Omien vahvuuksien tunnistamisen myötä yksilön itsearvostus eli itsetunto vahvistuu, joka vaikuttaa myös ihmisen hyvinvointiin. (Hotulainen ym. 2015, 264–265, 277.)

Teatteritoimintajaksolla nuorten itsearvostus vahvistuu positiivisen ryhmäkokemuksen kautta. Frank Martelan (2015, 51–52) mukaan ihmisellä on tarve olla hyväksytty. Kun ihminen saa olla arvostavaa yhteisöä, osaa hän arvostaa myös itseään.

Nuoret kertoivat heidän itsearvostuksensa ja itsevarmuutensa kasvaneen teatteritoimintajakson aikana. Nuoret kokivat tulleen hyväksytyksi ja arvostetuksi ryhmässä omana itsenään. Teatterialan ammattilaisten mukaan ryhmän aikana nuoret saivat rohkeutta olla oma itsensä nähdyksi ja kuuluksi tulemisen kokemuksen kautta. Ryhmässä nuori voi oppia, että hän itse ja hänen äänensä on tärkeä. Ihmiselämässä yksi tärkeimpiä asioita on kokemus siitä, että on tärkeä jollekin toiselle ihmiselle. Arvostetuksi tulemisen kokemus rakentuu ihmisten välisissä suhteissa ja erilaisissa elinympäristöissä. (Häkli ym. 2015, 9.)

Teatteritoimintajakso voi kasvattaa nuorten itseluottamusta. Itseluottamus on sitä, että ihminen uskaltaa asettaa itselleen tavoitteita ja ottaa haasteita vastaan (Keltinkangas-Järvinen 1999, 17). Nuorten kokemuksen mukaan itseluottamukseen vaikutti muun muassa ryhmän positiivinen, kannustava ja turvallinen ilmapiiri, joka lisäsi myös uskoa itseän. Nuorten sekä ohjaajien näkemyksen mukaan ryhmäläiset, niin ohjaajat kuin nuoretkin, kannustivat toinen toisiaan tekemiseen. Ohjaajien mukaan kannustaminen ja rohkaisu voi olla sanallista tai sanatonta. Sanaton kannustaminen on innostamista ja innostumista, jolloin nuori uskaltaa kokeilla uusiakin asioita. Ohjaajien mukaan ryhmä innostui yhdessä yhteisen tekemisen äärelle.

Ohjaajien mukaan nuorten rohkeus kokeilla ja epäonnistua kasvoi teatteritoimintajakson aikana. Ryhmässä annettiin tilaa epäonnistumisille eikä ketään hylätty epäonnistumisten vuoksi. Ohjaajien mukaan nuorten kehollinen itsevarmuus kasvoi ryhmän aikana. Kehollinen itsevarmuus lisäsi nuoren kykyä ilmaista itseään ja tunteitaan sekä olemaan kehollisessa kontaktissa muihin ihmisiin, esimerkiksi katsomaan toista silmiin tai halaaamaan muita.

7.2 Ajattelu- sekä tunnetaidot

Teatteritoimintajakson aikana voidaan vahvistaa nuorten tunnetaitoja. Ohjaajien kertoman mukaan teatteritoimintajaksolla käytettiin runsaasti

aikaa keskusteluun, tilanteiden purkuun ja niin sanottuun tunnepuheeseen. Teatteritoimintajakson aikana keskusteltiin, millaisia ajatuksia ja tunteita tekeminen on herättänyt. Myös nuoret kertoivat huomanneensa, että ryhmässä oli helppo puhua asioista toisten kanssa, koska kukaan ei arvottanut toistaan paremmaksi ja nuorilla oli samankaltaisia haasteita elämässään. Tunnetaitoja voidaan harjoitella keskustelemalla avoimesti nuorten kanssa tunteista. Taide antaa kielen sanoittaa asioita, joihin sanat eivät taivu. Taiteella on myös suora yhteys tunteisiimme, joten taiteen avulla niiden tunnistaminen ja tutkiminen on helpompaa. (Häkämies 2013, 9.)

Ohjaajat näkivät teatteritoiminnan mahdollistavan kokeilla itselle vaikeita ja haastavia asioita. Draaman maailmassa asioita voidaan tuoda esiin leikin kautta ja roolin turvin. Taiteellinen toiminta antaa mahdollisuuden symboliseen etäisyyteen, jolloin taide voi antaa tilaisuuden käsitellä epäsuorasti vaikeitakin asioita, joita on hankala muutoin käsitellä tai niille ei ole aiemmin löytynyt sanoja (Känkkänen 2013, 99).

Teatteritoimintajaksolla voidaan vahvistaa myös nuorten luovaa ajattelua ja luovuutta. Ohjaajien mukaan leikki ja luovuus kulkevat käsikädessä ja teatteritoimintajaksolla nuoret pääsevät kokeilemaan erilaisia asioita draaman ja heittäytymisen kautta. Taidetyöskentely on aktiivinen luovuuden tila, jossa ihmisen sisäinen maailma käy vuoropuhelua ulkoisen maailman kanssa. Työskentelyn tavoitteena ei ole valmis taideteos vaan uusien ajatusten herättäminen ja luovuuteen rohkaiseminen. (Rönkkä ja Kuhalampi 2011, 32.)

7.3 Sosiaaliset taidot

Teatteritoiminta jaksolla voidaan vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan niitä taitoja, joiden avulla yksilö selviytyy erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalisesti lahjakas nuori osaa tunnistaa ja ymmärtää myös muiden ihmisten tunteita. (Keltinkangas-Järvinen 2010, 18–22.)

Teatteritoimintajaksolla nuorten sosiaaliset taidot kasvoivat olemalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Ohjaajat painottivat yhdessä tekemisen ja yhteisten keskustelujen tärkeyttä. Ohjaajien mukaan nuorten itsevarmuus vahvistui teatteritoimintajakson aikana ja he oppivat ilmaisemaan itseään ja tunteitaan niin sanallisesti kuin sanattomastikin. Ryhmän aikana käytettiin aikaa paljon tunnepuheeseen ja sen harjoitteluun, jotta nuoret oppivat kertomaan avoimesti omista ajatuksistaan. Ryhmän aikana nuoret huomasivat, että pystyivät alkaa luottamaan muihin ihmisiin ja muiden ihmisten seurassa oli hyvä olla. Tähän vaikutti vahvasti se, että ryhmästä muodostui turvallinen paikka olla ja jossa pystyi olemaan oma itsensä. Positiivinen kokemus ryhmässä olemisesta lisäsi sosiaalisia taitoja.

Teatteritoimintajaksolla pääsi kokeilemaan erilaisia vuorovaikutustilanteita erilaisten draaman menetelmien avulla. Teatteritaiteessa on perinteisesti kerrottu roolihenkilöiden tarinoita, luotu malleja sosiaalisista tilanteista, ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, inhimillisistä ristiriidoista sekä ilmennetty inhimillisiä tunteita. Työskentely edellyttää sekä fyysistä että psyykkistä läsnäoloa osallistujilta. Osallistujat reagoivat sekä tunneperäisesti että kognitiivisesti. He osallistuvat toimintaa vuoroin rooleista käsin ja vuoroin ulkopuolisen tarkkailijan roolista. Toimiminen kuvitteellisissa tilanteissa ja rooleissa saadaan luotua symbolinen taso, jossa syntyvät toiminnan merkitykset. Näitä refleктоimalla luodaan uutta tietoa ja osaamista. (Toivanen 2016, 25; Kettula-Konttaas 2005, 44–46.)

Teatteritoimintajaksolla voidaan vahvistaa myös empatiataitoja. Empatiakyky on toisten ihmisten tunteiden, tarpeiden, viestien ja tavoitteiden tunnistamista, huomioimista ja niihin vastaamista (Mielenterveysseura n.d). Teatteriharjoituksissa on mahdollisuus kokeilla monenlaisia rooleja ja tällöin ymmärrys muita kohtaan voi kasvaa. Teatterin tekemisen avulla on mahdollisuus katsoa maailmaa erilaisista näkökulmista. Empatiataitoja voidaan harjoitella pohtimalla toisten ihmisten elämää ja koettamalla eläytyä tämän tunne-elämään (Aaltonen ym. 2003, 62). Draamanmenetelmät antavat tähän oivallisen työkalun.

7.4 Osallisuuden kokemuksen vahvistaminen

Teatteritoimintajaksolla voidaan vahvistaa nuorten osallisuuden kokemusta. Osallisuuden kokemus syntyy tunteesta, jolloin yksilö kokee olevansa osallisena jossakin arvostavassa yhteisössä. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten välisenä arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena. Osallisuus ilmenee myös mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Ohjaajien näkemyksen mukaan kontaktin saaminen muihin ihmisiin on yksi elämäntaidollinen asia. Teatteritoimintajaksolla nuori voi saada kokemuksen siitä, ettei ole yksin ja kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön. Kun ihminen tuntee olevansa osallinen ja kuuluvansa johonkin laajempaan sosiaaliseen viitekehykseen tai ryhmään, hän voi paremmin. (Oikeusministeriö 2005, 48.)

Nuorten mukaan ryhmän merkitys kasvoi teatteritoimintajakson edetessä. Nuoret kokivat, että heillä oli paikka ja ryhmä, mihin mennä ja mihin he kuuluivat. Ryhmään kuulumisen tunnetta edisti kokemus siitä, että ryhmässä jokainen sai olla oma itsensä. Ohjaajien mukaan teatteritoimintajaksolla oli mahdollisuus saada toisenlaisia kavereita esimerkiksi päihdekavereiden tilalle. Teatteritoimintajakso voi tarjota päihdenuorelle päihteettömän ympäristön. Ohjaajien mukaan päihteiden käytön taustalla saattaa olla usein yksinäisyys, eikä nuori kestä niitä tunteita mitä siitä syntyy.

Nuoret sitoutuivat ryhmään ja toimintaan hyvin. Poissaolijat otettiin hyvin vastaan ryhmässä. Kun ihminen tuntee olevansa osallinen johonkin laajempaan sosiaaliseen viitekehykseen tai ryhmään, hän voi paremmin. (Oikeusministeriö 2005, 48)

Sekä nuorten ja teatterialan ammattilaisten mielestä ryhmän pitkäkestoisuus ja säännöllisyys antoi ryhmäläisille mahdollisuuden tutustua toisiinsa paremmin, jolloin nuorille voi helpommin tulla positiivinen ryhmäkokemus toiminnan aikana. Pitkäkestoisuus antoi tilaa myös tekemiselle. Ohjaajat pitivät tärkeänä ryhmäytymistä, jotta ryhmän ilmapiiristä muotoutuu positiivinen, hyväksyvä ja luotettava. Teatterin tekeminen on aina yhteisöllistä toimintaa. Teatteria tehdään yhdessä ja sitä tehdään muille.

Nuorten sosiaalista vahvistumista tuettiin teatteritoimintajakson avulla. Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja parantaa elämäntaitoja ja hallintaa. Toiminnan tavoitteena voi olla esimerkiksi normaalin arkirytmien ylläpitäminen ja perusarjen hallintataitojen vahvistaminen. (Aaltonen ym. 2015, 66–67.)

Ryhmän ilmapiirin katsottiin muodostuneen positiiviseksi ja avoimeksi, joten ryhmässä oleminen tuntui helpolta. Ohjaajat olivat nuorten mielestä rentoja ja positiivisia ja ohjaajiin oli helppo luottaa. Ryhmän ohjaajat myös kannustavia ja ymmärsivät hyvin, jos jokin harjoite tuntui haastavalta. Ohjaajat eivät pakottaneet mihinkään, vaan jokainen sai tehdä asioita omien rajojen mukaan. Ohjaajat saivat myös kiitosta siitä, että heittäytyivät harjoituksiin ja olivat tasavertaisessa asemassa nuorten kanssa.

Ohjaajat näkivät teatteritoiminnan tuovan nuorille mahdollisuuden itsensä näkyväksi ja kuulluksi tulemiseen. Teatteritoimintajaksolla tehtiin yhdessä esitys nuorten omista lähtökohdista käsin. Esityksen myötä nuorille tuli arvokas kokemus siitä, että häntä ja hänen tarinaa kuullaan. Tämä kokemus lisää nuorten ymmärrystä siitä, että tässä maailmassa voi ja saa vaikuttaa.

Päivi Rouvinen-Wileniuksen (2014, 529) mukaan osallisuuden edellytyksenä on yksilön voimaantuminen (empowerment). Voimaantumisella tarkoitetaan yksilön sisäistä voimantunnetta, jonka kasvuun vaikuttaa yksilön minäkäsitys, itsetunto, itseluottamus ja itsearvostus. Sisäiseen voimantunteen kasvuun vaikuttaa myös hyväksyntä, arvostus, luottamus ja turvallinen ilmapiiri. (Siitonen 1999, 158.)

7.5 Vastuunottaminen itsestä ja muista

Teatterialan ammattilaisten mukaan teatteritoimintajakson aikana nuori voi saada uusia kokemuksia ja malleja mielekkästä tekemisestä. Esimerkiksi päihteitä käyttävä nuori, joka on ajautunut kierteseen päihteiden käyttönsä kanssa, voi teatteritoimintajakson aikana löytää vaihtoehtoja päihteiden käytön sijalle. Teatteritoimintajakson aikana nuori voi saada

onnistumisen kokemuksia ja sitä kautta löytää myös uudenlaisia toiminnan muotoja elämäänsä. Nuori voi oppia sen, että hänellä on mahdollisuus valita käyttääkö hän päihteitä vai tekeekö hän jotain muuta. Nuori oppii ottamaan vastuuta itsestään ja tekemään valintoja, jotka auttavat häntä elämässä eteenpäin. Teatteritoiminta jakso vähensi päihteiden käyttöä, kun oli ollut paikka mihin mennä ja mihin kuulua ja elämään sai merkityksellisyyttä ja päämääriä. Myös itseluottamuksen kasvaminen auttoi päihteiden käytön vähenemiseen.

Teatteritoimintajakson aikana nuoret oppivat kantamaan vastuuta itsensä lisäksi myös muista tai yhteisistä asioista muiden kanssa. Esimerkiksi esityksen valmistaminen yhdessä alusta loppuun saakka opetti kantamaan vastuuta omasta tekemisestä ja yhteisestä vastuusta. Jokaisella ryhmäläisellä on oma roolinsa esityksen luomisessa ja esityksen valmistumisessa. Myös ryhmätoimintaan sitoutuminen vahvistaa vastuunkantamista itseltään.

Teatteritoimintajakson toi rytmiä ja säännöllisyyttä elämään. Sitoutumalla ryhmään ja käymällä siellä säännöllisesti nuori pystyi selkeyttämään omaa päivärytmiään. Selkeä päivärytmi helpottaa normaaliin yhteiskuntaan sitoutumista.

Teatteritoimintajaksolla nuoret saavat mallia myös oppia vastuullisesta toiminnasta, esimerkiksi yleisen viihtyvyyden ylläpitämisestä ja kierrättämisestä. Teatteritoimintajakson aikana nuoret näkivät mallia kierrättämisestä ja siisteyden ylläpitämisestä. Tästä muodostui heille toimintatapa, jonka he voivat siirtää myös omaan arkeensa.

7.6 Tulevaisuuden näkymät

Teatteritoimintajakson aikana nuorille nousi ajatuksia omaan tulevaisuuteen liittyen. Nuoret näkivät tulevaisuudessaan mahdollisia opiskelu- tai työpaikkoja. Teatteritoimintajaksolla oli syttynyt myös kipinä teatteriharrastamisesta. Nuoret kokivat saaneensa itsevarmuutta teatteritoimintajaksolta, joka lisäsi varmuutta siitä, että tulevaisuudessa heillä on mahdollisuus tehdä jotain muutakin kuin jäädä kotiin.

Siitosen (1999, 117–130) mukaan ihmisen myönteinen minäkäsitys, itsearvostus, itseluottamus ja usko omiin kykyihin ovat keskeisessä asemassa ihmisen voimaantumisen ja sitä kautta ihmisen hyvinvoinnissa. Ihminen, jolla on myönteinen käsitys itsestään, suhtautuu myös optimistisesti tulevaisuuteensa.

8 POHDINTA

Tässä osiossa tuon esille oman oppimisprosessiani kannalta tärkeitä asioita sekä merkitystä omalle ammatilliselle kehitykselleni. Tarkastelen myös opinnäytetyöni luotettavuutta ja aiheen tärkeyttä sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialoilla. Lopuksi tuon esille myös jatkotutkimusaiheita.

Valitsin tämän opinnäytetyön aiheen kiinnostuksestani kulttuuri- ja taide-toiminnan vaikutuksesta nuorten hyvinvointiin. Tenho-hankkeessa minua kiinnosti nuorten elämäntaitojen vahvistaminen taiteen keinoin. Valikoin omaksi tutkimuskohteeksi teatteritoimintaryhmän. Teatterin ja draaman menetelmät ovat minulle vieraampia ilmaisumuotoja, itse olen aina ollut enemmän kiinnostunut kuvallisesta ilmaisusta. Tässä opinnäytetyössä halusin kuitenkin valita itselleni vieraamman aiheen, jotta oppisiin ymmärtämään sitä paremmin.

Erilaisiin draamanharjoituksiin osallistuminen on aina aiheuttanut minussa jännityksen tunteita, joten halusin myös murtaa tämän ajatuksen/tunteuksen itsestäni. Kajaanin ryhmän valitsemiseen vaikutti myös se, että olen kotoisin Kajaanista ja tunsin näitä nuorta kohtaan tietynlaista sielujen sympatiaa. Halusin tuoda opinnäytetyössäni esiin kainuulaisen nuoren äänen.

Näen taiteen ja taidelähtöisen menetelmien hyödyn sosiaali- ja terveysalalla. Uskon taiteen mahdollisuuksiin ihmisten voimaantumisen ja hyvinvoinnin lisääntymisessä. Itselläni on kokemuksia taide-toiminnan hyvinvointia lisäävistä toiminnoista niin osallistujan kuin ohjaajan rooleista käsin. Itse työskentelen lastensuojelussa nuorten parissa. Tämän hetkessä työssäni kulttuuri- ja taidelähtöisten menetelmien käyttö on vähäistä, mutta jatkossa toivon pääseväni käyttämään niitä työssäni. Näen vahvasti sen, että kulttuuri- ja taidelähtöisillä menetelmillä voidaan auttaa nuoria ja perheitä.

Reliabiliteetilla ja validiteetilla mitataan tutkimuksen luotettavuutta ja laatua. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu. Ja Reliabiliteetilla sitä, että tutkimustulokset ovat toistettavissa. (Tuomi & Sarajarvi 20013, 136.) Tutkimusmenetelmänäni oli haastattelut, joiden avulla halusin saada mahdollisimman monipuolisen käsityksen tutkittavieni ajatuksista. Mielestäni haastatteluihin perustuva tutkimus oli perusteltua tässä tutkimuksen validiteetin näkökulmasta. Opinnäytetyöni aineisto pohjautuu haastattelemieni nuorten kokemuksiin sekä ryhmään ohjanneiden teatterialan ammattilaisten näkemyksiin. Haastatteluvien lukumäärä on pieni, mutta tarkoitukseni on kuvailla aineistoa mahdollisimman monipuolisesti, jotta sekä nuorten, että teatterialan ammattilaisten ääni tulisi kuuluville. Erityisesti nuorten äänen haluan kuuluvan opinnäytetyössäni.

Tutkimuksessani olen esittänyt haastateltavien mielipiteet ja ajatukset sellaisenaan ja erottanut omat mielipiteeni erillisiksi niistä. Opinnäytetyön raportissani olen esittänyt haastateltavien ajatuksia suorina lainauksina. Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteita noudattaen. Haastattelut on nauhoitettu ja litteroitu asianmukaisesti. Tulokset olen esittänyt aineistosta nousseiden teemojen ympärille. Myös eettisyyden olen huomionnut tutkimuksessani, kuten tutkittavien yksityisyyden ja tutkimuskäytön rajoitukset.

Haastateltujen nuorten määrä ei ollut kovin suuri, joten aineiston keruun joukko oli pieni. Tämän tutkimus perustuu juuri kyseiseen teatteritoimintapajaan osallistuneiden nuorten ja teatteritoimintatyöpajan ohjaajien näkemyksestä tätä teatteritoimintaryhmää koskien. Nuorten ja ohjaajien haastatteluiden aineistot tukevat toinen toisiaan ja niiden välillä ei ole ristiriitaa.

Asia, mitä olen pohtinut on se, että aineistostani nousee lähinnä positiivisia asioita tutkittavaa asiaa kohtaan eikä kritiikkiä syntynyt juuri ollenkaan. Mietin sitä, ettenkö ole osannut kysyä sellaisia kysymyksiä vai onko haastatteluajankohdalla merkitystä asiaan. Haastattelupäivänä oli koko teatteritoimintajakson viimeinen päivä ja erityisesti nuoret olivat kyseisenä päivänä keskellä irtaantumisprosessia ja ehkä hieman suruissaan teatteritoimintajakson päättymisestä.

Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrä on huolestuttavan korkea. Itse työskentelen lastensuojelussa ja näen siellä päivittäin nuoria, jotka eivät voi hyvin ja ovat syrjäytymisvaarassa. Koulupudokkuus on hyvin yleistä ja tulevaisuuden näkymät huonot. Nuorten hyvinvointiin panostamista tarvitaan, eikä siihen auta pelkästään ongelmakeskeinen työskentely. Nuoret tarvitsevat positiivista vahvistamista, onnistumisen kokemuksia ja hyväksymistä.

Teatteritoiminnan keinoin nuoret pääsevät kokemaan sellaisia asioita, mitä he eivät ole välttämättä aiemmin kokeneet. Ryhmätoiminta opettaa sosiaalisia taitoja ja vahvistaa osallisuuden kokemusta. Teatteritoimintajaksolla teatterilähtöiset menetelmät antavat mahdollisuuden tarkastella itseään ja maailmaa erilaisista näkökulmista. Kun nuoren itsetunto ja -arvostus vahvistuu, kykenee hän näkemään myös oman tulevaisuutensa valoisaan. Teatterilähtöisten menetelmien avulla pystytään harjoittelemaan myös sosiaalisia taitoja, kuten erilaisia vuorovaikutustilanteita ja empatia kykyä, jolloin nuoren kyky ymmärtää myös toista ihmistä paranee.

Nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen panostaminen on kansantaloudellisesti tuottava investointi. Nuorten tunne yhteisöllisyydestä luo sosiaalista pääomaa, joka kasvattaa hyvällä omalla tunnolla varustettuja, lähimäisistään ja elinympäristöstään välittäviä kansalaisia. (Oikeusministeriö 2005, 57)

Teatteritoiminnan avulla pystytään vaikuttamaan yhteisöllisyyden kokemukseen. Teatterin tekeminen on pääsääntöisesti aina yhteisöllistä tekemistä. Onnistumisen kokemukset taidetoiminnassa ja ihmisten kanssa toimimisessa vahvistavat nuorten positiivista kokemusta itsestään. Ihanne tilanteessa erilaiset taidetoiminnat olisivat pysyvästi osana nuorten palveluja. Usein ne ovat hankkeita, jotka valitettavasti alkavat ja päättyvät.

Jatkossa olisi kiinnostavaa tutkia sitä minkälaisia pidempiaikaisia vaikutuksia teatteritoimintajaksolla on ollut, miten nuorta voitaisiin tukea teatteritoimintajaksolla saavutettujen minätaitojen tai ympäristötaitojen pysyvyydessä ja ovatko nuoret lähteneet toteuttamaan omia tulevaisuuden näkymiään teatteritoimintajakson jälkeen.

Opinnäytetyöprosessi on ollut opettavainen. Olen oppinut ymmärtämään mitä teatterilähtöisillä menetelmillä tarkoitetaan ja mitä kaikkea niillä saa aikaiseksi. Tutustumiskäynnit ryhmään olivat mitä parhaita antia. Pääsin tutustumaan nuoriin ja toimintaan osallistumalla tekemiseen. Siinä kohtaa tuli tunne, että haluan jäädä sinne. Oma kokemukseni draaman menetelmiä kohtaan on muuttunut. Aiemmin koin draaman menetelmät itselleni haasteelliseksi, mutta nyt ajattelen toisin. Kirjoittamisprosessi on ollut haastavaa, sillä minun on ollut vaikea löytää riittävästi aikaa ja rauhaa keskittyä kirjoittamiseen. Seuraava haasteeni on oppia heittelemään kolmea palloa ilmassa.

LÄHTEET

- Aaltonen M., Ojanen, T., Vihunen, R & Vilen, M. (2007). *Nuoren aika*. 2.–3. painos. Porvoo: WSOY.
- Bardy, M. (2002). Taiteesta, syrjäytymisestä ja kehityksestä. Julkaisussa I., Sava & M., Bardy (toim.).(2002). *Taiteellinen toiminta, elämäntarinat ja syrjäytyminen: Syreenin Taimi-projekti 2001-2003*. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu. 8-15.
- Bardy, M. (2007). Taiteen paluu arkeen. Teoksessa M. Bardy, R. Haapalainen, M., Isotalo & P. Korhonen. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Helsinki: Like: Kiasma. 21–33.
- Dunderfelt, T. (2011). *Elämänkaaripsykologia: lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen*. 14. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro OY.
- Dunderfelt, T. (2006). *Voimavarana itsetuntemus*. Helsinki: Kirjapaja Oy
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2001). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 5. painos. Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen, H. (2004). *Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hotulainen, R., Lappalainen, K. & Sointu, E. (2015). Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara. (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. 2. painos. Juva: PS-kustannus. 264–280.
- Häkli, J., Kallio, K. & Korkiamäki, R. (Toim.). (2015). *Myönteinen tunnistaminen*. Tampere: Nuorisotutkimusseura.
- Häkämies, A. (2013). Osallistavaa taidetta tarvitaan. Teoksessa K., Malte-Collard & M., Lampo. *Voimaa taiteesta: malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus. 9–10.
- Ikäheimo, S. (2015). Syrjäytyneiksi luokiteltujen nuorten terveystalvaiden käyttö ja kustannukset. Teoksessa S. Aaltonen, P. Berg & S. Ikäheimo. *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Sivut
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schmeiden, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi

33/2017. Haettu osoitteesta http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1
26.10.2017

Juusola, M. (2017). *Sosiaalisten taitojen ohjaajan opas*. 1.–3. painos. Porvoo: Koulutuskeskus Artemia.

Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppila, R.A. (2005). *Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Keltinkangas-Järvinen, L. (1999). *Hyvä itsetunto*. 9. painos. Juva: WSOY.

Keltinkangas-Järvinen, L. (2010). *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Helsinki: WSOY.

Kettunen-Kontas, K. (2005). Draamaa metsäekonomian ja markkinoinnin opetuksessa. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) *Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina*. Helsinki : Teatterikorkeakoulu. 37–47.

Korhonen, P. (2014). Soveltavasta teatterista ja taidelähtöisistä menetelmistä – mitä tänään ajattelen. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) *Hyvä hankaus 2.0*. Helsinki: Draamatyö. 13–30.

Korhonen, S. (2010). *Prosessidraama*. Haettu 29.11.2017 osoitteesta <http://www.sovellataidetta.fi/material/38>

Kuurre, T. (2015). *Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina- sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia*. 5–67. Haettu osoitteesta 11.7.2018 <http://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/sosiaalinen-vahvistaminen>

Känkänen, P. (2013). *Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa – kohti tilaa ja kokemuksia*. Tampere: Helsingin yliopisto, Valtiotieteiden tiedekunta, Sosiaalitieteiden laitos.

Lasten ja nuorten säätiö (n.d). Hankehakemus.

Lasten ja nuorten säätiö (2015). Toimintasuunnitelma 2016. Haettu 23.2.2017 osoitteesta <http://www.nuori.fi/wp-content/uploads/2015/10/Toimintasuunnitelma-2016-FINAL-25022016.pdf>

Lasten ja nuorten säätio (2017). Tenho. Haettu 13.3.2017 osoitteesta <http://www.nuori.fi/toiminta/tenho/info/>

Leikkonen, J. (2005). Miten ajatella teatteriksi? Teatteriesityksien kieli ja kielioppi – lyhyt oppimäärä. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) *Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina*. Helsinki : Teatterikorkeakoulu. 126–131.

Martela, F. (2015). Onnellisuuksien psykologia. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (Toim.) *Positiivisen psykologian voima*. 2. painos. Juva: PS-kustannus. 30-62.

Mäkinen, O. (2006). *Tutkimusetiikan ABC*. Helsinki: Tammi.

Mäkinen, S. (2015). Näköaloja toimijuuteen nuoruuden siirtymissä ja suunnanotoissa. Teoksessa P. Kauppila, J. Silvonen & M. Vanhalakka-Ruoho (toim.). *Toimijuus, ohjaus ja elämänkulku*. Joensuu: University of Eastern Finland. Itä-Suomen yliopisto. 103–127. Haettu 13.12.2017 osoitteesta http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1747-8/urn_isbn_978-952-61-1747-8.pdf.

Notkola, V., Pitkänen, S., Tuusa, M., Ala-Kauhaluoma, M., Harkko, J., Korkeamäki, J., Lehikoinen, T., Lehtoranta, P. & Puumalainen, J. (2013). *Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia?*. Helsinki: Eduskunta. Haettu 22.11.2017 osoitteesta https://www.edusunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2013.pdf

Nurmi, J. (1998). Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiiä. Teoksessa P. Lyytikäinen, M. Korhokangas & H. Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehitys-psykologiaan: Kehitys kontekstissaan*. 1.-3.painos. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY. 256–274.

Oikeusministeriö. (2005). *Kohti aktiivista kansalaisuutta*. Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportti. Oikeusministeriön julkaisuja 2015:14.

Rantala, P. (2011). Taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöihin: prosessi-analyysi. Teoksessa *Taide käy työssä: Taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöissä*. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. 16–29.

Raunio, K. (2006). *Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Rusanen, S. (2005). Osallistavan teatterin lajeista. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) *Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina*. Helsinki : Teatterikorkeakoulu. 24–31.

Rönkkä, A-L. & Kuhalampi, A. (2011). Sanoilla yli sektorirajojen. Teoksessa *Taide käy työssä: Taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöissä*. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. 30–34.

Saha, E. (2016). *Voimadraamaa*. Tampere: Draamatyö.

Sajaniemi, N. & Mäkelä, J. (2015). Ihminen voi joukossa hyvin. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (Toim.) *Positiivisen psykologian voima*. 2. painos. Juva: PS-kustannus. 136–159.

Siitonen, J. (1999). *Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua*. Oulu: Oulun yliopisto.

Suomen Mielenterveysseura (n.d). Vuorovaikutustaitoja voi oppia. Haettu 2.7.2018 osoitteesta <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia>

Malte-Collard, K & Lampo, M. (2013). *Voimaa taiteesta: malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus.

Tenttinen, P. (2017). *Suomessa on jo lähes 70 000 syrjäytynyttä nuorta, etenkin poikien asema on heikentynyt* – Professori kertoo viisi konkreettista keinoa syrjäytymisen ehkäisyyn. Helsingin sanomien verkkojulkaisu 24.10.2017. Haettu 26.10.2017 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2018). *Nuorten syrjäytyminen*. Haettu osoitteesta 29.7.2018. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2017). *Osallisuuden osatekijät*. Haettu osoitteesta 15.11.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2017). *Osallisuus*. Haettu 15.11.2016 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Toivanen, T. (2016). Teatterilähtöiset menetelmät vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä. Julkaisussa *Taiteen menetelmät kehittämisessä ja tutkimuksessa*.: Esiselvitys. Helsinki: Eduskunta. 22–29.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2013). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 11., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Vaara kollektiivi. (2017). Vaara esittävän taiteen kollektiivi. Haettu 21.10 osoitteesta <http://www.vaarakollektiivi.fi/>

Vehviläinen, J. (2005). Prosessidraama tai draama prosessissa. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) *Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina*. Helsinki : Teatterikorkeakoulu. 74–81.

Vernerinet (2017). *Voimaantuminen*. Haettu osoitteesta 25.8.2018.
<https://verneri.net/yleis/voimaantuminen>

Vesanto-Laukkanen, V. & Martin, M. (2002). Omaelämäkerrallinen taide, työskentelyn perusteita etsimässä. Julkaisussa I., Sava & M., Bardy (toim.) (2002). *Taiteellinen toiminta, elämäntarinat ja syrjäytyminen: Syreenin Taimi-projekti 2001-2003*. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu. 16–23.

Vilmilä, F. (2016). *Elämäntaitojen äärellä: Taidetyöpaja nuorten elämäntaitojen vahvistajana*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Von Brandenburg, C. (2008). *Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä: Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön*. Helsinki: Opetusministeriö.

Von Brandenburg, C. (2007). Taide ja työhyvinvoinnin edistäminen – tehokkuusajattelua vai elämänlaadun parantamista? Teoksessa M. Bardy, R. Haapalainen, M. Isotalo & P. Korhonen (toim.) *Taide keskellä elämää*. Helsinki: Like: Kiasma. 179–187.

NUORTEN YKSILÖHAASTATTELUIJEN TEEMAT JA HAASTATTELURUNKO

1. **Ryhmässä oleminen ja toimiminen**
 - Mistä kuulit ensimmäisen kerran Tenho-ryhmästä? Mitä ajattelit silloin, kun kuulit ensimmäistä kertaa Tenhosta?
 - Millaisia ajatuksia sinulla oli ensimmäisillä ryhmätapaamiskerroilla?
 - Muuttuiko ajatukset ryhmäprosessin aikana?
 - Mitä ajattelet ryhmän kestosta? Oliko 4,5 kuukautta sopiva aika?
 - Millaista ryhmässä oli olla? Ryhmään kuuluminen?
 - Miten koet toimimisen muiden ryhmäläisten kanssa?
 - Miten koet toimimisen ryhmän ohjaajien kanssa?
 - Mitä ajattelet teatterijakson toiminnasta? Miltä erilaiset harjoitukset ja toiminnat sinusta tuntuivat? Mitä ajatuksia teatterijakson toiminta sinussa herätti? (sirkus, improvisaatio, näyttelmän valmistaminen yms.)
2. **Teatteritoimintajakson vaikutus elämäntaitoihin**
 - Miten koet teatteritoimintajakson vastanneen hankkeen tavoitteisiin? (kuva) Millä tavalla teatteritoimintajakson aikana käsiteltiin näitä aiheita?
 - Miten koet teatteritoimintajakson vaikuttaneen itsetuntemukseesi? Opitko itsestäsi jotain teatteritoimintajakson aikana? Mikä teatteritoimintajaksolla lisäsi itsetuntemustasi?
 - Miten koet teatteritoimintajakson vaikuttaneen itsearvostukseesi? Lisääntykö itsetuntosi tai itsearvostuksesi teatteritoimintajakson aikana? Mikä teatteritoimintajaksolla lisäsi itsearvostustasi?
 - Miten koet teatteritoimintajakson vaikuttaneen osallisuuden kokemukseesi? Mikä teatteritoimintajaksolla lisäsi osallisuuden kokemustasi tai mikä vaikutti siihen, ettei tällaista kokemusta syntynyt?
3. **Teatteritoimintajakson vaikutus tulevaisuudennäkymiin**
 - Onko teatteritoimintajakso vaikuttanut siihen mitä ajattelet tulevaisuudestasi?
 - Millaisena näet oman tulevaisuutesi tästä eteenpäin ja miksi? Mikä siihen vaikutti?
4. **Mitä kertoisit Tenhosta sellaiselle nuorelle, joka ei olisi koskaan kuullut Tenhosta ja miettisi vastaavanlaiseen ryhmään liittymistä?**

TEATTERITOIMINNAN OHJAAJIEN HAASTATTELUN TEEMAT JA HAASTATTELURUNKO

1. Ryhmä

- Miten ryhmässä oleminen ja toimiminen näyttäytyi ohjaajille?
- Miten nuoret sitoutuvat teatteritoimintajaksolle?

2. Teatteritaiteen menetelmät nuorten elämäntaitojen vahvistamisessa

- Miten teatteritoiminta jakson aikana voidaan tukea nuorten elämäntaitojen vahvistumista?
- Millaisilla menetelmillä voidaan tukea nuorten elämäntaitojen vahvistumista?